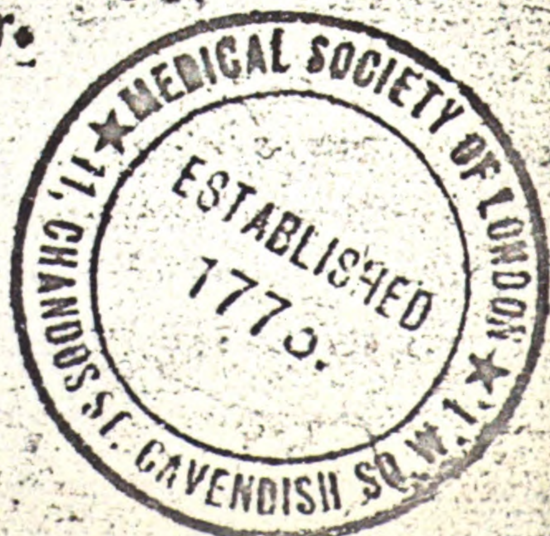
PARA-
PHRASIS, IN NONVM LI-

brum Rhazæ Medici Arabis clariss. ad
Regem Almansorem, de singularũ
corporis partium affectuum
curatione, autore An-
drea Wesalio Bru-
xellensi Medi-
cinę candi-
dato.

IOH. MAVRITIVS.

Louanij ex officina Rutgeri Rescij,
Mense Februar.
1537.



ORNATISS.

VIRO D. NICOLAO FLORENATI, inuictiss. Caroli Cęsaris Medico peritiss. Andreas Wesalius Bruxellensis. S.

RECte nimirum veteres nō parum interesse iudicarūt, vir doctiss. qua quis ratione in artibus ác scientiis versaretur, hoc est, exactāne in illis seruaret methodū, & a primis ad secunda, ác sic deinceps ad proxime sēper consequētiá debito transiret ordine, an vero prout vnūquodq; se casu obtulisset, ita vel primum, vel secundum ab eo haberetur. Quod cum tu minime ignorares, meque aliquot ab hinc ānis, Medicinæ studio operam daturum intelligeres, operæ pretiū fore duxisti, pręclarissimā quandam lōgeq; vtilissimā studēdi in arte Hippocratica mihi præscribere rationē, cui quidē sūma, qua potui, diligentia semper insistens, mirū dictu, quāto meo cōmodo, nullisq; adeo ambagibus, ad eam tandē peruenerim Medicinæ partem quæ curatiua dicta cæteris,

cum ob hanc & illæ discantur, tum pręstã-tior est, tum ad vsum longe etiam accommo-datior. Atq; hic adeo multum mirari cœpi communem nostri temporis plurimorum Medicorum in abigendis morbis rationē, tantum a Græcorum, doctissimorũq; hoīm modo euariatā, ac barbarorũ, Arabũq; per-petuo (prope dixerim) vestigijs tam perti-naciter inhęrentem. Vnde nec abs re forē duxi, ne quid illorum omnino nos fugiat, vna cum Græcis (quos tuo exquisitissimo iudicio semper pręferre consueuisti) Arabes quoq; hac in parte paulo diligentius confer-re. Hanc etiam rationem excellētissimi Pa-risienses medici suis tyronibus plurimum commendarunt, sic fore sperantes, vt pro-pediem, vetus illa, & ab Hippocrate autore profecta ἰατρική, magna cum mortalium vti-litate, prorsus reuocata, passim vigeat, sum-pto paulatim artem hanc exercitantium ope-ra, incremento. Cum igitur sic tuo & meo-rum clarissimorum præceptorum consilio obsequutus, Rhazen ex alijs primum in ma-nus sumpsissem, ac maiori cũ studio ad Græ

corum

eorum scripta, tanquam ad lapidem Lidium, examinassem (eum namque inter reliquos suę gentis in curandi artificio primas tenere, a præceptore meo D. Iacobo Syluio eruditiss. sane Medicę artis professore subinde audieram) ita profecto placuit, vt dignum censerem, qui sordibus ereptus, & elegantiori latini sermonis cultu circundatus, a delicatioris quoque auris lectore reciperetur, maxime quod omnes fere locales morbos in tam exiguo opusculo persecutus sit, quodque non nisi in paucissimis a Grecorum decretis declinarit, vt hinc etiam quidam adstruere sint conati nonum hūc Rhazæ librum e Græca in Arabicam conuersum linguam, ac sic deinceps Rhazæ nomen illi præfixum. Sed manifeste reclamare videntur, tum incognita Græcis medicamina, tum ipse dictionis stylus & character, adeo horridus & incultus, quemadmodum est Arabum vniuersus, vt nihil omnino cum Græcorum illi concinnitate & elegantia conueniat, nec perinde facile, aut in Græcum, aut in Latinum sermonem transfundi se sinat. Atque hæc cogitanti

mihi,

mihi, sæpi⁹ in diuersa distractus est anim⁹, nunc quidem ad hoc vrgens, vt quod æquū iudicassem, id ipsum aggrederer, nunc vero rei difficultate perpensa, ab hoc ipso rursus deterrens. Nam præter ea quæ dicta etiam nunc sunt, nonne vel molestissimum est, tot medicaminū, aliarumq; vocū interpretationem, ad susceptum negotium omnino necessariā addiscere? Siquidē pauca admodum in eius libri translatiōe remedia inuenias, quę non vel vitiate scripta, vel obscuris quibusdam, aut etiā Arabicis dictionibus appellata sint, Sed vicit tandem publica vtilitas, priuato commodo (si modo laborum fuga cō modum dici meretur) longe semper anteferenda. Neq; vero parum subsidij polliceri videbantur, qui difficillimæ simplicium medicamentorum scientiæ instaurationi incubuerunt, quod ferme duodecim iam annos fœlicissima quæq; Medicorum ingenia, nec infœliciter tentarunt, vt perrarus admodū alicuius nominis Medicus extiterit, qui non aliquid posteris, quod ad hanc scientiam pertineret, relinquere sit conatus. Huc

enim

enim ōnes tam nobis exoptādis sudoribus contendebāt, vt videlicet pharmacopolarum officinas barbaris vocibꝰ, ne dicā falsis pharmacis infertas, pristinę integritati restituerent. His igitur motus causis, atq; horum adeo exēplo Rhazę versionem castigare aggressus sum, vt & immenso labore cæteros Medicinę cādidatos liberarem, & ipse post hac autor ad hominū manus emendatior perueniret, repurgatis non solū medicamētorū barbaris, latinisq; auribus incognitis vocibus, sed tota etiam oratiōis serie in melius cōmutata, vt quæ prius squalida & inculta essent, nec propter obscuritatē percipi possent, nunc quatenus fieri possit, & res ipsa ferat, splendeāt, minusq; adeo lectori negotiū exhibeāt. Verum nec hic quidem (quod forte ab interprete desideraretur) verbum semper verbo reddere conatus sum, imo potius paraphrastem egi, libere, quæ ad rem necessaria iudicaui, subinde adijciens, & quædam fusiore, quæ nimirum obscuriora visa sunt, oratione explicans. Vnde etiā vereor nr̄as lucubratiunculas a quorundam vitiligatorum

eorum morsibus tutas minime futuras, vt qui nihil a sua horrida barbarie emutatum enouatumq́ velint, nec quicquam, quod ipsi non didicerint pensi habeant, repertis enim frugibus, glandem defendunt, nec cum Gryllo in hominem redire volunt, ne aliquando fastuosa illorum inscitia vulgo turpiter innotescat. Quocirca vir præstantissime, primum hūc iuuenilem conatum, tua nominis celebritate commendatum, æditionis aleā subire volui, vtpote melius, ita a calumnijs tutum fore sperans. Siquidem tuam singularem in Græcorum & Arabum scriptorū Medicinæ cognitionem, & raram ac inauditam philosophicarum rerum scientiam, reliquasque præclaras animi tui dotes, tales alienæ virtutis osores reueriti, pristinæ Hippocraticæ artis studiosorum conatibus, male obloqui ac detrahere desinent. Tibi autē eū debeo, quod summus ad Medicinam, & ad alias meliores disciplinas, mihi autor extiteris, nec adhuc cesses, subinde me doctissimis tuis literis ad ea studia incitare, tuoq́ patrocinio (quo vbique plurimū vales) a

pud ali

pud alios prouehere. Rogo itaq; vt hoc meorum studiorum preludium, hilari atq; exporrecta fronte, cōtra istos male feriatos defendendum suscipias, ac per ocium quid in eo præstiterim videas, donec maiora & tuæ excellēti doctrinæ digniora parauero. Vale vir literarissime, et nr̄o Imp͂atori Augustiss. Carolo, quo hoc preserti tēpore carere orbis Christian⁹ nō potest, diu fœliciterq; viuito. Bruxellis Cal. Feb. An. M. D. XXXVII.

¶ *Iodocus Velsius Hagiensis.*

Nostros docta iuuant, placuerunt barbara quōdam,
Hoc Arabum dictat puluerulenta cohors.
Inter quos topici Rhazes medicaminis autor
Emicat, excellens utilitate sua.
Sed male quod uersus, patria cū gēte legatur,
Displicet, at posthac gratior extiterit.
Quod tibi Wesali merito tribuisse queamus,
Laus te certa manet, tu modo perge, sequor.

PARAPHRASIS, IN NONVM LIbrum Rhazæ Medici Arabis clariss. ad Regem Almansorem, de singularũ corporis partium affectuumq; curatione, autore Andrea Wesalio Bruxellensi Medicinę candidato.

De capitis dolore. Caput. i.

Ex sanguine.

QVando capitis ardori eiusdem tensio & grauitas, oculorumq; ac faciei rubor affuerint, & reliquum corpus tactu calidum, pulsusq; magnus precipue in temporibus sentiatur, humeralis vena partis dolentis, aut eius, quam potissimum dolor exercet, secanda est. Deinde aqua rosacea vna cum aceto ac oleo rosaceo sumenda, quæ simul tamdiu, donec debitam crassitiem recipiant,

plant, agitentur, dein niue, aut fonte refrigerata, capiti ab alto sunt infundenda. Aeger autem a carnium esu & vino arcebitur, cæterum lentes cum posca & croco decoctas, aut lenticulam solam aqua incoctam, & olera frigida, uel elixa, vel cruda, & infrigidantes fructus, edat. Aluum porro ex myrobalanis citrinis, prunis, tamarindis & saccaro albiss. ducere expedit. Verum si hæc inefficacia sint, althææ semen aceto infusum, donec iustam viscositatem obtineat, pistillo contundito, ac in emplastri formam capiti applicato. Quinetiam ex herbæ pulicaris semine aceto macerato, vtiliter cataplasma capiti induces. Si iam comprehensis notis pulsus veloces adsint, tactuq; ingens percipiatur calor, nullo tamen rubore facies, aut oculi suffundantur, neque vlla notabili tensione laborent, statim inter initia ventrem medicaminibus bilem flauam purgantibus soluere, deinde commemoratis localibus præsidijs vti, consiliũ est. Verũ naribus oleũ violarũ, aut cucurbitę domesticę, aut nymphęę, aut florũ salicũ infundet,

Ob bilis copiam.

& ho

& horum oleorum ſingula per ſe niue refrigerata, ab alto capiti iſtillabunt, et æger paulo ante cõmemorata victus ratiõe cibabitur. Odorabit vero camphoram, aquam roſaceã, ſalices, violas, & quæ his refrigerandi facultate reſpondent. Quod ſi poſt horum vſum morbus plurimum inualuerit increueritq;, ſumito opij & camphoræ ſingulorum pondus duorum granorum hordei, ac oleo ſalicũ læuigata, auribus & naribus immittito.

ẽ pituita. Porro ſi graui capitis dolori nihil eorũ, quæ de ruboris ſuffuſione dixi in facie, aut oculis conſpiciatur, morbuſq; in vetuſtatem protractus fuerit, inter initia leuioribus purgantibus auxilijs tentatis, venter catapotijs coccijs a grani (quod Græci κόκκον appellãt) magnitudine ſic vocatis, ducẽdus eſt. Quorum compoſitionem ipſe in hunc modũ inſtitui. Puluueris picræ drachmæ decem, cucurbitæ ſylueſtris drachmæ tres cum ſcrupulo, ſcammonij drachmæ duæ cum ſemiſſe,

Nrm ẽ 2. ithymali pẽs. Jturbit, ſtichados ſingulorũ drachmę quinq;, rediguntur hæc in catapotia, quæ decem diſtinctis vicibus in robuſtiſſimis corporib9

porriguntur, cæteris autem pro virium ratione. ⊢ Quoniam autem præsens compositio, propositi noni libri commentatoribus suspecta est, existimantibus interpretem loco duorum scrupulorum cum semisse scammonij, vertisse drachmas duas & semissem, huic loco Galeni compositiõem catapotiorum ex aloë, interscribendam putaui. Habet autẽ ea libro primo secundum locos in hunc modum. Cucurbitæ sylueſtris pars vna, aloes & scammonij, singulorum duæ. His ego, scribit Galenus, absinthij succi partem vnã admisceo, antea vero masticheн quoqꝫ chiã, et bdelliũ indidi. Sic etiam Quintus vtebatur, Galenus & Alexander cotoneorum succo hæc excipiunt, Paulus aqua, Oribasius brassicæ succo. Ac quia huiuscemodi catapotia instar grani ciceris finguntur, a multis coccia quoqꝫ appellata sunt. Dantur Galeno & Paulo vndecim, Alexãdro quindecim. ⊣ Post deiectam autem aluum, capiti oleũ sambuci & glandis vnguentariæ infundendum, idem auribus quoqꝫ & naribus immittendũ est. Ad hęc ęgro odoris gratia confectio

Alia tamẽ Me. & Ni.

I. galliæ

† Pastilli sunt ex oriente ad nos aduecti.

† gallię moschatę appellata, naribus obijciendą, & moschus narium foraminib⁹ inspirandus est. Cæterum si malum multum incrudescat, molestetq;, sumito euphorbij et castorei vtriusque sesquiobulum, & in olei sambuci momento solutum, naribus & auribus instillato. In vehemēti capitis dolore, qui cum æstu est, emplastrum infra scriptũ, capiti & fronti vtiliter applicabis. Emplastrum ad ingentē capitis feruidũ cruciatum. Accipito lactucarũ semen, glaucij pręparati succum, † lignum quod sandalum appellamus, & rubrum, & album, nucē Indicam, rosas, opij momentum, his aceto & rosarum aqua conspersis, ac maceratis, informato emplastrũ, & fronti superinducito, deinceps illi conduplicatā fasciā, aceto & rosacea aqua imbutā, superponito, eaq; exiccata rursus aliam huiuscemodi refrigerāti liquori intinctam, illigato. Linimentũ discutiens & digerens, ad dolorem qui cũ frigore est, efficax. Castorei, euphorbij, piperis, sinapis, styracis, rutæ, marubij singulorũ ęquæ portiones, hæc exiccata, & in puluerē subacta,

† Veteribus incognitum

lid ...

... ando

acta, & per cribrum secreta cōmisceto, atq; illis vino veteri conspersis, informato pastil los ad solem exiccandos, ac quādo vsus po stulauerit, vno illorum vino veteri, aut oleo costino chamæmelinoue detrito, frōtē et tē pora idētidē ilinito. Vel vnū ī minori liquo ris portione dissolue, ac instar emplastri frō ti subinde inducito. Hoc enim linimētum, seu emplastrum, qui vetusto capitis dolori est q; accommodatissimum, nō modo fronti ac temporibus admotum, sed etiam in aurem quoq; inditū, præsertim si in aliquo iā com prehensorum oleorum dissolutus pastillus fuerit. Aegrotanti vero vinum vehemēs ac vetus, circa mali declinationē, non tamen af fatim præbeto. Cęterum quando ingens ca pitis dolor, septimanam totam perdurans, hominem affligit, in laconicum primā bal nei domum, aut balnea aquarum medica mentosarum exiccandi vi præditarum, æ ger deducendus est, ac capiti infundenda a qua, in qua chamæmelum, & sampsuchus, & stichas Arabica seu Gallica, & serpillum, simul omnia, aut singula per se ebulierint.

Porro

Ob ventricu[li] vitiū.

Porro si caput indies ante cibum indoluerit, ac post ingestos cibos conualuerit, laboranti, ante tempus, quo corripi consueuit, succurrendum est, exhibendo panis offulas, succo mali punici, aut immaturæ vuę, aut alijs virtute his paribus, immersas.

Ex isolatu.

Si dolor capitis ob diutinam in sole morā, concitatus fuerit, huic facile aceto & rosaceo bene refrigeratis, subuenire poteris. at si dolor his nō remittitur, alijs intensius refrigerantibus propellendus est. Quod si præterea ingens capitis dolor perseuerat, ac intenditur, necq; ullis præsidijs cedit, sitq; metus ægrum visu priuatum iri ob fluxum humorum in oculos, arteriæ, quæ per tempora repunt, opportune iucidūtur, ac manuali arte laqueis interseptæ, euelluntur. Verum postremum illud preter præsentis libri institutum, hoc in loco tractatur.

[I]n fine .13. [m]ethodi & [a]pud Paulū [li.]6. ca. 4.

De uertigine quam Græci σκότωμα uocant.

Caput .ii.

A sanguinis copia.

Cum alicui ea quæ foris sunt, in gyrum circumagi videntur, & oculi tenebris obru-

obruuntur, & concidere æger vult, quumque eodem tempore, quo scilicet malo ęgrotus tenetur, facies & oculi rubore suffusi sũt, ac venæ post aures reptantes sanguine turgidę cernuntur, * eas tum incidere cucurbitulasque collo & tibijs agglutinare expedit. Cæterũ si hæ venæ inconspicuę lateãt, faciesque rubore suffundatur, ex axillari sanguis minuendus, & cucurbitulę tibijs affigendę sunt. In vtrisque autem his vertiginis speciebus iam cõmemoratis, ad repellendum humorũ affluxum, capiti rosaceum cum aceto est infundendũ. Ventrem vero myrobalanorum citrinarum decocto, superius ad capitis dolorem inscripto, deijcere vtile est. Porro quum neque faciei oculorumque rubor, neque febris, vertiginosis adsunt, perpendendum est, an ne oris vẽtriculi euersio, an nausea hominem infestet. Quę si ægrotanti affuerit, primũ vomitum leniter irritato, deĩde quãtitatem coccijs catapotijs pręcedenti capite descriptam præbeto, & a frigidioribus ac pituitam coaceruantibus cibis ægrotantem arceto. Verũ si neque oris vẽtriculi subuersio,

* Galen. arterias intersecat.

Ob stomachi vitium.

Ex propria cerebri pituita.

stio; neque cibi fastidium adsint, nullæq; ca-
loris notæ appareant, aluum subinde cata-
potijs coccijs soluito. Cibos ad hæc frigidos
omnino ęgrũ auersari iubeto, & gargariza
tionẽ, quę eliciẽdę pituitę sit, pręparato. Na
ribus itẽ portionem aliquam inscribendo-
rum ad attonitum morbũ, vt struthij pulue
rẽ inspirato, quo caput & calefacias, & ster
nutationes irrites. Nec inutiliter quoque
ad eundum vsum, caput excalefacientibus
vnctionibus vteris.

¶ *De phrinitide.* *Caput. iii.*

Paul. & Alex. acuta habẽt.

QVando febris continens homoto
nos ægrum inuadit, vna cum vehe
menti capitis & oculorum grauitate, pręte-
rea si multus rubor faciei & oculorũ, & do-
lor distendens capitis, & horror quidam lu
cis, pulsusque solito velocior ac frequentior
adfuerint, phrenitidis futurę certissima in-
dicia adesse iudicabuntur. Si autem ad hęc
lingua aspera & nigra, vel suppallida fiat,
perturbeturq; adeo intellectus, vt æger mẽ-
te alienetur & deliret, multisq; vigilijs ex-
crucietur, phrenitis perfecta putabitur. Ae-
gro

gro itaque priusquam enarrata illa symptomata omnia concurrant, venæ sectione, ac ventris solutione, ex fructuum videlicet myrobalanorum, tamarindorum & prunorum succo succurrendum est. Alimentum autem eius, sit aqua cum hordeo elixa, eaque semel, aut bis in die propinata, pro consuetudine, quam dum sanus esset, habuit. Capiti quidem acetum cum rosaceo ab alto, ad compescendum humorum impetum, infundatur. Cęterum si ægrotantem crebræ vigiliæ vrgent, sumito violarum exiccatarum, corticum papaueris albi, hordei corticibus liberi, seminis lactucarum, radicum mandragorę, singulorum tantum quantum manu vna apprehendere potes, & simul in ænea olla quam aqua impleueris, tantisper dum aqua rubescat, decoquito. Deinde aquam iam tepidam capiti instillato, & sit caput ad peluim, in quam aqua recipiatur, inclinatum. Item deinceps huiuscemodi decoctum, in æneo vase ad ignem modice recalefactum capiti superfundito. Hoc sane singulis diebus crebro factum, magnum leuamentum ęgro adfert.

Vt plurimũ ex sangui. in tenui mente ge.

B ii Caput

Caput præterea oleo violaceo muliebri lacte contemperato, irrigandum, quo etiam lana mollis imbuta, capiti applicanda est.

Rō mittē di sangui nis.

Porro si ægri vires inter morbi initia valide constantesque esse conspiciātur, sanguis protinus e cubito mitti debet, & is copiosior. At si manum desipiēs non porrigat, metusque sit secundum vacuationē sanguinis profluuij, recta in frōte vena diuisa, vna vice quod satis est auferemus. Si vero vires languide dissolutæque sint, aliam curandi rationē, qua morbū depellamus, aggrediemur.

¶ *De apoplexia. Cap. iiii.*

SI aliquis ueluti sopore opressus decumbit, & sine somno naturali stertit, cūq; pungitur non sentit, certum est eum apoplexia teneri. Est sane huius morbi magnitudo estimanda, secundum quod fortiter, aut debiliter stertit et respirat ęger. Quum itaq; illi ob summam spirandi difficultatem, spuma ab ore prorumpit, nullis remedijs ipsi subueniri potest. Verum si leniter stertit, et liberius ęger respirat, morbus lenior mitior

orque existit. Præsens quidē affectus, aut mox opressum iugulat perimitque, aut solutus, in neruorum resolutionem desinit. Quocirca his symptomatibus ægrotantem affligentibus, considerandum est, an ægri facies multum, aut cruenta, aut liuida, aut subuiridis fieri incipiat, vti euenire solet, sanguiē in mēbro aliquo vinculis, aut quauis constrictiōe retento. Siquidem tunc sanguinem ilico ex duabus venis iugularibus, aut duabus humeralibus incisis, minuere opportunum est.

A sanguinis copia

Porro si ad hunc modum res se non habeat, sed dum æger aërem inspirat, auditur in thoracis, & asperæ arteriæ capacitate aëris sonitus & murmur, tum hic clyster vtiliter ei infundetur. Accipit autem, cucurbitæ syluestris, cyclaminis, centaurij minoris, alterius cyclaminis speciei, hellebori albi singulorum tantum quantum manu vna comprehendere potes, omniaque simul trib⁹ libris aquæ, ad duarum consumptionem decoquūtur, deinde per colum transfunduntur, atque ex huius decocti semilibra, clyster in anum inditur, qui si cito ab ano elapsus fuerit, rursus

A pituitoso humore.

Aeris infusio.

sus repetit⁹, ac donec humorum copia vna cum eo clystere deiiciatur, infunditur. Naribus adhæc struthium, & veratrum albũ decritum, leni spiritu crebrius inspiretur. Est præterea ore per vim aperto conandum, vt anacardinam confectionem cum mulsa, per os ad ventriculum subinde ægrum degluti re procuremus, atq; eius negotij singulis diebus sollicitudo habenda est. Medicamenti autem pondus erit sesquidrachma potui oblata. descriptio vero eius medicaminis capite de neruorum resolutione habetur. Frixorium quoque ferreum candens, capiti identidem tam prope admouendum, vt capilli etiam ægroti aduri videantur. Cæterũ si his rationibus affectus non discutitur, in medicãdo maiorem operam nauabimus. etenim caput rademus, & sinapi trito, & castoreo acetoq; acerrimo, oblinemus. In priori quidem propositi affectus specie, post detractum sanguinem fortiter brachia intercipere iuuat, iniiciendo scilicet vincula brachiorum parti, qua cum scoptulis illis articulatio est, similiter & tibiarum partes

gra-

graciliores vinciri ex vsu est. Quinetiam ad reprimendum sanguinis affluxum, qui huius affectus autor esse consueuit, caput rosaceo oleo & aceto ex vino pręparato, perfundere pręstat. Pręterea venam, ad sangnis reuulsionem, in pedibus secare, deinde diriuandi gratia, eam quæ in narium extręmo apparet, incidere conducit.

† Alij subeth, alij sopore interpretantur.

¶ De † lethargo .Cap. v.

SI quis cum profunda animi in somnū delatione iacet, & tamen si vrgeatur sentit & mouetur, verum oculos semper occlusos habet, quos tamen si altius illi inclametur, aperit, atq; ilico sopore oppressus occludit, is lethargo phrenitidi contrario vitio laborat. Quem affectum clysteribus acribus, supra capite de apoplexia descriptis, curare profuerit. Ori quoq; laborantis mulsą infundenda, quam vt per fauces dimittat, solicitare oportet. Siquidem ea ægro alimenti loco præbetur. Caput ad hæc tribus primis diebus, aceto cum rosaceo irrigabitur. Verū post tertiū diē sternutatiōes, struthij et veratri albi puluere inspirato iritabim⁹.

Paul. & Alex. in lethar. secāt uęnā.

Capus

Caput quoq; non inutiliter rademus, & sinapi cum aceto & castoreo perfricabimus. Caro autem cum fere eandem ipse cum lethargo causam nanciscitur, eadem præsidia accommodare expediet.

Ex pitu. cerebrū ībuente.

¶ *De congelatis, quibus semper oculi inconniuentes manent.* Cap. vi.

Ob refrigeratū corporis habitū.

CONgelatum ac rigidum merito aliquē iudicabimus, quum quasi in somnum solutus decumbit, nec ab assidentibus incitatus mouetur, & licet oculi patent, cilia tamen eius immota ac rigida permanēt. Subueniendū vero huic malo medicamentis lethargo, & graui somno dicatis. At præter illa, oleum sambuceum capiti infundatur, in cuius singulis libris, vncia euphorbij adiecta sit. Præterea caput ipsum ex castoreo & euphorbio in oleo sambuceo læuigatis, illinatur.

¶ *De neruorum resolutione, quæ* παράλυσις *dicitur.* Cap. vii.

A pi. animalis facultatis duct⁹ occupāte.

QVum aliquis ad motum omnino impotēs est, ita vt vnum, aut plures

artus commouere minime queat, sicque vna ipsorum sensus abolitus fuerit, illum resolutione vnius, pluriumue artuum tentari pronunciamus. Huius quidem mali curationem catapotiorum foetidorum a me compositorum, oblatione, auspicabimur. Ea accipiunt pulueris hierę picrę drachmas decē, syluestris cucurbitæ carnis interioris drachmas quinque, euphorbij drachmas duas cum semisse, castorei, piperis, succi Cyrenaici, sagapeni, opopanacis, ✝ thapsiæ Indicę, sinapis singulorum drachmam vnam, centaurij minoris, succi cucumeris agrestis vtriusque drachmas quinque, gummi rutę succo diluitur, quo alia excepta in catapotia digeruntur, quæ decem dosib⁹ exhibenda sunt. Quorum vna portione deuorata ✝ triduum a medicaminum vsu æger conquiescet, ac eo tempore cicerum decocto, & oleo, & sinapi enutrietur. Postea alteram dosim assumat, huic vbi tertia successerit, aliquantulo temporis interuallo ad vires recolligendas, a medicamentorum vsu æger abstineat. Cibi conueniunt speciebus calidis, & incidētibus seminibus cōditi ac prepara

✝ Seitaragi Mar. i. ter. lepidion.

✝ Aliqui 3. hebdomada s scribi volunt.

N.B. Paralisia.

sup. 18.

20

parati, cuius notæ est piper, & huic caliditate paria, & caro minutim concisa, & in frixorio frixa, vel alioqui alij ad cõcoctiõem expediti, nec recrementicij. Potus autem mulsa sit. Iam membra quoque resoluta, oleo costino vtiliter inunguntur. Quod recipit, costi vnciam vnã, piperis, pyrethri, euphorbij, singulorum tertiam vnius vnciæ partẽ, castorei semunciam, oĩa in semilibra † olei violæ luteæ, quæ antiquis parietibus increscit, aut olei narcissi læuigant, atque ita mẽbris deficientibus inuncta, multũ iuuant. Porro diebus singulis, quibus a catapotiorũ supra descriptorũ vsu, æger liber est, exhibẽdæ sunt drachmæ duæ subsequẽtis confectiõis, quã ab anacardi cuiusdã arboris Indicæ fructu, anacardinã appellãt. Zingiberis, pyrethri, nigellæ, piperis nigri, piperis lõgi, seminis petroselini Macedonici singulorũ drachmæ viginti, myrrhæ, rutæ siccæ, liquoris Cyrenaici, aristolochiæ, baccarum lauri, castorei, thapsiæ Indicæ, sinapis, gẽtianæ, singulorũ drach. v. anacardorũ in aqua maceratorũ cremoris, q ob pollentem dulcedinẽ, mel anacardinum dicit

† Al. cheiri, i. ricini ...riqticis.

dicitur, drachmas .v. irrorentur omnia oleo nuců, & melle decocto ac despumato excipiantur. Medicamē hoc neruorum resolutiōi, apoplexiæ, oris contorsioni, tremori, alphis tum albis, tum nigris, scorpionum ictibus, conuulsioni, quæ humiditati fertur accepta, & in summa, omnibus frigidis affectibus, q̃ maxime accommodum censetur. Siquidē hoc medicamenti genus, statim atq; duorū denariorum quantitate deuoratum est, sudores elicit, febrimq; sua mirifica calefaciendi potentia, ægro conciliat. Verū si forte propinatum, ęgrotantē sanitati non restituerit, ab oī medicamine ipsum abstinere, ex vsu erit, interim tñ victus ratione (quæ cū studio adhiberi debet) exacte instituta. Deinde rursus viribus recollectis, ad mali curationem properabimus. Cęterū si resolutio ex plaga, aut casu ab alto, aut incidente quopiā corpore, subito facta sit, oī curationis spe adempta; affectus (vtpote neruo, aut musculo, aut tendōe per trāsuersum disrupto) incurabilis ꝑmanebit. Si vero nō subito malum ex his causis excitatum sit, sed processu temporis paula

Ab exter nacā.

paulatim & pedetentim augeatur, tum loco læso emplastrum hoc adhibeatur, quod recipit, farinã fœnograeci, glandẽ vnguentariã, nucleos cerasorũ syluestriũ, & domesticorũ, semen ricini fruticis, bdellium, ammoniacum, adipem anatis, ceram, oleum lilij, & simul omnia contusa & commista, in formam emplastri rediguntur, quod læsæ parti inducitur.

¶ De stupore ac tremore. Cap. viii.

Stupor, a frigido succo.

SI quis aliquod suorum membrorum ita affectum sentit, vt sæpe pedes nostri afficiuntur dum obstupescunt, partem eam stupore implicitam affirmamus. Quoniam aũt dispositio hæc si longius prorogatur, in resolutionem transit, eius curationem haud differem⁹. Subuenit itaq; huic malo, plurimũ, remedijs, & victus ratione neruorum resolutioni dicatis, priuatim vero costini olei inunctione. Verum si affectus inueterauerit, æger catapotijs fœtidis purgabitur, & eius intemperies anacardini confectionis vsu, rationeq; victus calidiore & sicciore, ad tem-

periem

periem reducetur. Cęterum tremori eisdē præsidijs, quibus stupori succurris, subueniendum est. At si ex liberaliori vini vsu obortus is sit, æger sibi a vino temperabit. Similiter si ex aquę e niue solutæ potu, in hunc affectum inciderit, ab ea quoq; abstinebit, ac in laconicum primam balnei domum valde calefactam, quousq; sudor copiosus erūpat, properabit, aut balneis aquarū naturalium opportune vtetur, atq; crebro in sole vtiliter apricabitur. Tremor ab eadem cā sꝫ minori.

¶ *De oris distortione* Cap. ix.

ORis conuulsione aliquem affligi testamur, si quando illi os ad alterū latus contorquetur, & oculum ad quem illud conuellitur, occludere nequit, pręterea si expirare iussus, flat⁹ ab altera tantū parte prorumpat effleturq;. Curationē vero eius alui deiectione per catapotiorū fœtidorum propinationem, aggrediemur, & cibum ægrotanti, & potū incidentē, ac calefacientem, vt capite de neruorum resolutione persecuti sumus, instituemus. Item indies manę priusquam Ob pitui farcionē

cibum

cibum æger capiat, ex sinapi & syrupo ace toso, gargarizationẽ porrigemus. Et in tene brosam domũ deducto ægro, iubebimus, vt nucẽ myristicam partẽ ea qua affectus est, ore retineat. Narib⁹ etiam ad iritandas ster nutationes, struthium detritũ inspirabim⁹. Preterea oleo costino ęgri ceruicis vertebras & faciẽ, & frontẽ pungemus. Adhæc singu lis dieb⁹ anacardini cõfectiõis sesq drachmã, nõ inutiliter æger assumet. Quod si his re medijs affectus nõ cedit, ventris solutionẽ, ac plane eandem, cũ iam comprehensa, cura tionẽ repetemus. De ea porro oris cõuul sione, quę nõ subito, sed paulatĩ oritur, haud quaq̃ mihi sermo est, siquidẽ huiuscemodi nõ nisi in perniciosa phrenitide, alijsq; mor bis acutis, morte iã imminẽte, inuadit ægro tantẽ, atq; tũc ea ex siccitate originẽ ducit.

¶ *De conuulsione, quam σπασμὸν Græci uocant.* Cap. x.

CVm cuipiam particula aliqua contra cta ad suã conuellitur originẽ, siue quũ plures ex instumentarijs partibus ita affici untur, conuulsas eas esse iudicamus. Cõuul sio au

ſio autem omnis, aut ſtatim, aut pedetentim apprehendit. Conuulſioni quidẽ ſubito exorienti, eadem curandi ratio, quam reſolutiõi ex vſu eſſe præcepimus, adaptanda eſt. Priuatim tamen in hac, partim pluribꝰ manuũ frictionibus, partim frequentiori olei coſtini inunctione vtimur. Quæ vero non repente inuadit, ſed lente aridam æſtuantemque febrim, aut largas deiectiones, aut copioſum vomitum, aut ingens ſanguinis profluuiũ, aliamue magnam inanitiõem, aut ariditatẽ, ſubſequitur, mala eſt, atq; ad curandũ contumax conuulſio. Nihilominus qualiſcũq; ſit morbꝰ, eius tñ curam aggrediemur, ac ęgro hordei decoctũ, & iuſcula pinguia, emollientiaq;, & frumentaceas ſorbitiunculas administrabimus: Ac deinceps in aquæ tepentis ſolium, ægrotantem deducemus, & egelido oleo violaceo, & oleo ex ſemine cucurbitę domeſticæ, neruorũ maxime exortus conuulſione implicitos, inungemus. Præterea vt ſolio diutius immoretur, oleoq; violaceo illinatur, hortabimur, ac vinũ modicum perq; aquoſũ bibat, cibiſq; humidioribus ſeſe enutriat.

Ex repletione.

Ex vacuitate.

De

¶ De morbo commitiali ἐπιληψία dicto. Caput. xi.

MOrbo sacro commitialiue quempiam detentum testamur, quum in terram subito cõcidit, ac quasi concussus cõuellitur, sed ita vt principis aĩæ facultatis noxa cõcomitet. Qđ si cũ his idiciis oris spuma, peculiaris admodũ huius mali nota, apparet, aut vrina & stercus præter voluntatẽ excernuntur, aut genitura prfluuit, dispositio deterior vehementiorque existimatur. Porro si ęger priusquam malo corripiatur, præsentit quasi auram seu spiritum ex particula quapiam sursum ferri, ac caput petere, vnde postea viribus dissolutus cõcidat, necessũ erit, simulatque auram hanc subnasci sentiat, antequã in terram collapsus conuellatur, vt eam partẽ a qua aura effertur, superius fortiter vinculis intercipiat ac constringat, siquidem eo pacto, reuerti accessionem prohibere consueuimus. Conualescente itaque ab accessionibus ægro, viribusque recreatis, purgatione ex catapotiis cocciis solicitandus est, & pars contagionem impartiens, sinapi, pipere, eu-

Per cõsortium alicuius particulæ.

phor

phorbio ac melle anacardino inungēda, tantisper dum pustulæ oboriantur, & tenui sanie plenę crepent, ac liquor in illis collectus profluat. Nec cicatrice obducātur, donec qdquid in illis coaceruatum sit, promaneat; nā hęc huius affect⁹ certissima curatio est. Postremo etiam cucurbitulę cum modica cutis incisione, parti consortij lege affectum inferenti affigantur. Si autem æger priusq̃ morbus eum inuadat, nauseam, vel vētriculi erosionem, palpitatiōemq; patiatur, & dein accessio subsequatur, sæpe vomitū porrectis his, quę vomitibus ciendis sunt idonea, irritabimus, quo facto, vt medicamen amarum in potu frequenter sumat, hortabimur. Ventriculo quoq; emplastrum ex spica, rosis rubris, masticbe & thuris cortice, vino odorato subactis, imponendum. Vniuersa autem vict⁹ ratio, ægro talis præscribi debet, quæ sit quamminime excrementitia; qualis est tum caro in frixorio frixa; & ✕ profundioribus vasis incocta, tum auis palatum dentatum habēs, Arabibus ✝ taguid appellata, tum aliarum auium in collibus degentium

Ex stomachi vitio.

✕ Manae. ventratis habe.
✝ Pli. li. 10. c. 44. diomedeas huius generis aue uocare uidetur.

Ex cerebri pituita.

& hœdorum caro. Porro si ægro sensuum obfuscatio motricisque facultatis imbecillitas ac torpor superuenerint, nullaque cõmemorata indicia adfuerint, laboranti catapotia coccia subinde sunt offerẽda. Et cibos quoque incidentes ac extenuantes, e quorũ numero ante dicti sunt, præbere competit. Gargarizatio ad hęc, vt & sternutatiões antea cõprehensis iritatę, eiciendæ pituitę gratia, haud parum conferunt. Proinde naribus pæoniæ radicis puluis, atomorũ instar contusus, inspirabitur.

Ex sanguinis copia.

Cæterũ si ęger comitiali morbo affectus, faciem & oculos rubẽtes, venasque tumidas habeat, sanguinis ex vena maleolũ interiorem perreptãte extractio, strenue ei auxiliatur. Quinetiã ex suris, appositis cucurbitulis, sanguis nõ inutiliter vacuabit, et caput opportune oleo rosaceo cum aceto irrigabitur. A vino vero, cepis, allio, sinapi, porris, apio, fabis, cãnabi, & breuiter ab his quæ caput vaporem emittẽdo grauant, ac implent, ęger arcebitur.

Electuarium ad omnem morbum comitialem efficax. Pyrethri, seselis, stichados singulo

gulorum drachmæ decem, agarici drachmæ quinque, cardamomi recentis & acuti acrioris que, † liquoris Cyrenaici præstantissimi, aristolochiæ rotundæ singulorū sesquidrachma, expressio ex scilla succum, ac eum æquali mellis portione commixtum decoquito. illoq; simplicibus medicamentis exceptis, formato electuarium, cuius, nucis auellanæ instar, cum liquore quopiam medicamentorū vim ad caput dirigente, indies æger mane, & tribus horis post frugalem cœnam, assumet, & a crassioribus cibis interim abstinebit. Electuarium hoc omnibus morbi comitialis differentijs, probe auxiliatur, si modo vnam a GALENO descriptam excipias, quæ scilicet ex sanguie ducit originē, cuius & nos iam supra meminimus. Huic sane sanguinis primum ex vena interiorem maleolum perreptante missionem, deinde ex axillari, presentaneum remediū adferre sæpe vidimus. Victus autē ratio hoc malo implicito, instituenda est, ex his quæ sanguinē minuunt, atque refrigerant. Quocirca carne, vino, reliquisq; dulcibus abstinendum,

† Hodie officinæ assam foetidā uocant.

 & acido

& acidorum fructuum succus ad debitã crassitudinem decoctus, loco potus porrigendus est. Itẽ capiti quoq;, ea quæ refrigerandi vim possident, & alia quæ sanguinis impetũ reprimunt, non inutiliter superaccõmodabũt.

¶ De incubone, qui ἐφιάλτης Græce dicitur. Caput xii.

CVm quis in somno ponderosum quiddam sibi incũbere imaginatur, & vox eius supprimitur, aut incerta indiscretaque editur, incubone correptus dicitur. Cui malo mox per initia succurrendum est. Nã si diutius se progauerit, crebroq; eos ꝑ noctẽ opprimat, grauius aliquod nunciatur malum, vt apoplexia, insania, & morbus comitialis. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Proinde si sanguineo colore, uenisq; turgidis, æger fuerit, ex malleoli vena sanguinẽ detrahemus, ac suræ cucurbitulas cum cutis incisione, agglutinabimus. Preterea laborãtem a vini potu, & dulcium ciborum esu (in primis ab his que copiosum sanguinem gignunt) dehortari commodum erit. Si no-

Ex sanguie.

tuta.

tã

notę contrarię pituitam indicantes adfuerint, aluũ catapotijs coccijs ducere, & ægro victus rationem extenuantem, ac incidentẽ instituere, vtile erit. Exercitia quoq; & inferiorum partium frictiones, haud paruum momentum ad huius morbi depulsionem adferunt.

¶ *De melancholia.* *Caput. xiii.*

SI alienæ cogitationes absq; euidenti cã aliquẽ occupauerint, & inter cætera animi pathemata, metus, mœsticia, odiumq; hominum præualuerint, illi melancholiæ initium adesse asserimus. Cæterum quãdo malum vsq; adeo inualuerit, vt quæ animo concipit, proloquatur, & sermonem, & operationes inconstãtes interturbatosq; ædat, melancholica quæ apparent signa, eam perfectã esse fatentur. Quem itaq; huiuscemodi vanę imaginationes, & metus, animiq; angustiæ detinent, priusquam increscere, augescereq; cœperint, illi omnino subueniendũ est, quoniam si hæc symptomata excreuerint, difficilem, ac plane cõtumacem curationẽ admittent. Quapropter si melãcholię comites sint

Cura eius quæ per cõ sortium fi

ven

ventris cruciatus, inflatio, ineptus ac vitiat⁹ color, praua concoctio, vomitus, ructusq; acidi, flatuosorum spirituum copia, & sputoru̅ multitudo, curationem a venæ axillaris, aut eius quæ ab ea inter minimum digitum, & anularem sinistræ manus repit incisiõe, auspicabimur. Et si sanguis effluens, ater crassusq; cernitur, multum sanguinis, sin autem tenuis, & boni coloris conspicitur, minimum extrahendum est. Laborantem vero, his quæ aluum leniunt & humectant, ex quorum genere iuscula ex carne, hœdorum, & veruecum confecta sunt, nutriri competit, statimque in balneum dulcis aquæ (in quo tamen non diu desidebit) deducendus erit. Post hæc subsequenti decocto epithymi a me conscripto, prospere vteris. Habet autem se in hunc modum. Myrobalanorum Indicarum drachmæ decem, filiculæ (quam πολυπόδιον Græci vocant) drachmæ quinq;, senæ drachmæ nouem, turbit drachmæ quatuor, stichados drachmæ decem, vuarum passarum ab acinis mu̅datarum tantunde̅, epithymi Cretensis drachmæ decem, omnia

exceptо

excepto epithymo in tribus libris aquæ, ad sesquilibræ consumptionem, decoquito. his actis, adijcito epithymum, ac statim ab igne decoctum amoueto, & tãtisper dum refrigeretur in eo epithymum madere sinito, & illis simul refrigeratis manibusq; contritis, ea percolato. Deinde sumito agarici scrupulos duos, aloës drachmam vnam, sacchari semidrachmam, hellebori nigri sesquiobolum, excipito hæc melle, aut ✝ iuleb violato, informatoq; catapotia, ac tribus horis ante decocti propinationem, pro virium robore porrigito, deinde prescriptum decoctum ægrotanti exhibeto. Postea ꝗ triduũ totum eger ad vires recolligendas conquiescet, ac illis interpositis diebus, quibus a medicaminũ vsu abstinebit, paulo ante dictis aluũ leniẽtib⁹ cibis, enutriẽdus est, & potui vinũ tenue & lucidũ, bñq; odorũ prebendũ. Dehinc rursus æger cõmemorata rõe euacuãdus ẽ. Qui etiã tertio ꝙq; et quarto interpositis interuallis p ĩferiora huiuscemõi purgationẽ moliemur. Interĩ tñ egrot⁹ a bilẽ atrã gignẽtib⁹ cohibeatr, cui⁹ generis caprarũ magnarũ caro ẽ,

✝ Aliq hebdomadas tres scribi volunt

& ferina, & vaccina, & suilla, & sale condita caro, & caseus vetus, & fabæ, & in primis lenticula oleraque vniuersa humectandi vim nullam possidentia. fugiat quoque vina crassa & nigra, exercitia & vigilias, caueatque ne vel fame, vel siti excrucietur. Sed his contraria tenue vinum, & frequentes & diutinos somnos, illi iniũgere competit. Prospicendum etiam lieni his remedijs, quę in sequentibus, capite de intumescentis splenis presidijs, prosequemur. Similter os quoque ventriculi corroborãdum est, medicamẽtis his, quorum mentionẽ faciam vbi ad ventriculi affectus deuentum fuerit. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca, melãcholię eueniunt, post phrenitidem vero, aut capitis ictum, aut diutinam in sole moram, aliquem occupauerit, mox inter initia sanguis ex humerali vena eliciendus est, & capiti ijsdem pręsidijs, quę his affectibus propriedicata sunt, prospiciendũ est. Ad hæc caput, modice feruefacta aqua, irrigandum, & insuper oleum rosaceum, aceto ex vino confecto dilutum, ab alto superfundendum. Similiter

Ex proprio crebri affectu.

liter & lac muliebre capiti ægri immulgeri prodest. Naribus quoque oleum seminum cucurbitæ domesticę, & muliebre lac recte i- dentur. Quinetiam in balneum, humectandi facultatem possidens, subinde ęger deducetur, & aqua tepens liberaliter capiti infũdetur, & ægrotans omnia odora, frigida facultate prędita, crebro narib⁹ opportune obijciet. Cęterũ si paulo ante dictorum me melancholiam nihil concomitetur, in principio vena, quę ex humerali & axillari media est, brahij dextri, incidenda erit, & sanguis præscripta ratiõe examinandus, atq; eadem, qua diximus medicandi, & alendi ratione, ęgro subueniendum. Posteaquam vero hęc auxilia tentaueris, aliquot diebus ęgrum a medicaminũ vsu quiescere sines, & deinde recollectis viribus, vt prius curationem, tantisper dum ab omni malo liberetur, aggredieris. Verũ vniuersum studium, quod in melancholicis considerandum existit, eo spectat, vt pinguiores corpulentioresq; crebris balneis potabilis aquę, & victu boni succi & humectante, & cum decẽti al

Vtriq; ambigentis curatio.

Trib⁹ melã. speciebus coĩa.

ti animi delectatione reddantur, siquidē ilico, simul atq; pingues obesiq; redditi sunt, a proposita noxa liberantur. Proinde cibi illis q̄maxime idonei censentur, veruecina caro, hœdina, gallinacea, & panis similagineus, nam furfuraceus, nulla ratione ijs aptus vtilisue putatur. Vinum autem conuenit tenue ac pellucidum, quoniam crassius nigrumq; illis ineptum est. Præter hęc, lac etiam recenter emulctum & adhuc tepens his confert, similiter & saxatiles pisces recentes, & sesama saccharo atq; amygdalino oleo p̄parata. Ad hæc cantilenas, mimosq; ridicularū rerū eos audire, & alias res præ oculis habere, q̄bus maxime capiūtur exhilarantq;, et multi somni, hoc morbo correptis, pręsidio sunt. Contra ex graui & frequenti cogitatione, solitudine vigilijsq; multis, graues illis noxæ nascuntur. Catapotia bilem atrā purgantia, quę decoctum paulo ante descriptum ob nauseam respuentibus, porriguntur. Epithymi Cretensis drachmæ viginti, filiculæ (quā Græci πολυπόδιον vocant) agarici, vtriusq; drachmæ decem, hellebori nigri drachmæ

quinque

quinque, ℥ sacchari tantundem, stichados drachmæ septẽ, pulueris hieræ picræ drachmę quindecim, finguntur ex his catapotia, & offeruntur eorum drachmæ tres, vel minus pro virium ratione. Cęterum diebus, quibus a medicamentis æger liber quiescit, electuarij exhilarans inscripti, portionem opportune assumet. Hoc accipit, melissę, corticum citri, † caryophylorum, gallię moschatę, masticłes, croci Orientalis, cinnamomi, nucis myristicę, cardamomi, pęonię, ⁂ been albi & rubri, zedoariæ, doronici ℈ seminis ocimi maioris, seminis ocimi caryophilati singulorum pares portiones, moschi quantũ pendet decima pars denarij vnius, insuper sumito myrabalanos, chebulas numero viginti, & emblicas numero trigita. hęc cõterito, & in tribus libris aquæ ad duarũ librarum euaporationẽ, cõcoquito, & p colũ traijcito, pcolato quidẽ iuri, adijcito mellis librã vnã, & dein rursus decoquito, quousq; vniuersa aqua euaporatu absumat. postremo tribus huius cocti mellis partibus, partẽ vnã prędicto rũ medicaminũ i puluerẽ detritorũ, adijcito.

Sic Manar. salem Indicũ interpret.

† Alij Gary. legũt.

⁂ Incognitę veteribus radices

Cum

Cum autem vsus postulauerit, huius antidoti, nucis auellanę instar, offerto. Sane electuarium hoc, animi hilaritatem, coloris iucunditatem ac amœnitatem, bonāq; concoctionē creat, adhæc canitiem quoq; retardat.

¶ *De distillatione, raucitate & grauedine.*
Caput. xiiii.

Ab aëre fri-cere-brū com primēte.

CVm aliquis post balnei vsum, aut exercitium, aut aliam quampiam occasionem calefacientem, caput in aëre ambiente frigidiore, & ventis aquilonijs flātibus, detexerit, & inde naribus, & palato pruritus, & titillatio, nimirum in spōgiosis ossibus, & commotio, sternutationesq; prouenerint, adhibeat linteum calefactum capiti, & id tātisper, dum calorem in profundū capitis penetrare sentiat, relinquat. Deinde nigellam naribus odoris gratia admoueat, & eius etiam puluere, aut struthij nariū foraminibus inspirato, sternutationes prouocet. Præterea ne peccans humor in dorsalem medullā fluat, supinum decubitum vitet, multam quoq; ciborum ingestionem, præsertim vaporosorum, ac vini potum fugiat, Quod si affe-

Cū calida intēperie.

ctus

ctus, lintei excalefacti vsu, nihil remittat, sanguinẽ humerali vena secta, mittere, ac vẽtrẽ, remedijs aluũ leniẽtibus atq; emolliẽtib⁹, ducere expedit. Tale est subsequẽs decoctũ, qđ tusse & thoracis asperitate correpto, aluiq; solutione indigenti, potui datur. Accipit aũt ℞ sericas numero viginti ∴ myxas triginta, vuarum passarũ ab acinis liberatarũ drachmas decem, violarum exiccatarũ drachmas quatuor, dulcis radicis a cortice liberæ, & nonnihil contusæ drachmas quinq;, ficus caricas decem, decoquũtur omnia trib⁹ libris aquæ, ad duarum assumptionem, deinde per colum traijciuntur, & in percolato hoc decocto cassiæ fistulæ drachmæ septem, mannæ (quam antiqui mel aërium appellant) drachmæ decem dissoluuntur. Cęterum si neq; venę humeralis incisio, neq; alui deiectio opem attulerint, & materia quoq; in thoracem defluxerit. Ad hæc si cum tusse febris infestauerit, ilico vena axillari, aut ea quę ex axillari & humerali media est, secta, sanguinem mittes, & a carnium & vini vsu, ægrũ arcebis. Itẽ q̃diu ingens calor, tussisq; aspera

∴ Sic iuiubas & sebestẽ interpretor.

ra & arida perseuerauerint, potui porriges hordei decoctum, aut iuleb violatum (Græcis iozulapon appellatum) quod ad hunc modum conficitur. Violarum vnciæ tres, in tribus sextarijs aquæ per diem macerantur, excolatæq; aquę, librę tres sacchari adijciunt. Verum calore se remittente, tusseq; sicca in humidam versa, vt iam expuat, infra scriptũ decoctum vna cum iam narrato iuleb violato indies tantisper dum pectus expurgetur, & tussi æger liberetur, voxq; pristinæ claritati restituatur, propinatum, maximũ auxilium præstat. Quod decoctum accipit, ficus caricas quinq;, sericas decem, myxas vigiti, vuarum passarũ albarũ ab acinis mũdatarũ drachmas decẽ, dulcis radicis cui cortex ablatus sit drachmas quinq;, omnia donec tabuerint aquæ incocta, per colum traijciunt. Hui⁹ decocti quotidie vnciæ tres, admixtis iuleb violati drachmis quinq; porriguntur. Porro si inueterauerit tussis, molestaq; esse crexerit, curatiõem eius, vt capite de tussis pręsidijs persequar, aggredieris. Cęterum si defluxus humorum ad nares Latinis grauedo

uedo Grecis κόρυζα appellatus perseuerauerit, suffitibus per infumibulum, aut calamũ in naribus transmissis, cohibebitur. Proinde si humor, qui ad nares decumbit, tenuis, acris, mordax suppallidusq; extiterit, suffumigationem ex ⁖ sulphure aceto macerato posteaq; resiccato, tentabimus. Aut si libet, ex hordeo fabisue decorticatis acetoq; cõmaceratis, ac deĩde exiccatis, aut ex saccharo cãdido, sandaloq; albo, suffitu prædicta ratiõe vtemur. At si nullã caloris notam facies prę se ferat, suffumina ex costo, vel thure apparabimus, nam & hęc fluxus reprimunt.

⁖ Legẽdũ puto furfure cum Aui. non sulph. cũ Mesue.

¶ *De lippitudine, quæ ὀφθαλμία Græcis uocatur.* *Cap. XV.*

QVando adherescens oculi membrana, quę natura alba est, ob sanguinis affluxum cruenta apparet, & ex oculis lachrymæ resudant, atque in maioribus oculi angulis sordes quædam colliguntur, ęgrum lippitudine infestari certum est. Quę ꝓ symptomatũ numero vehemẽtiaq; mõ grauis, mõ lenis existit. Verũ inter huius vitij species, deterrima ea esse fert̃, quę oculorũ

alba

alba adeo inflata tumidaq; habet, vt nigredi. nem (quæ corneę pars tota est, adhęrente mẽ brana non obtecta) obtegere, palpebrasq; inuertere videatur. Mox itaq; per ophthalmię curationis initia, venam humeralem patienti oculo oppositam, in extrema manu pollici vicinam, aut supra cubitum, secare iuuat, nisi leue malum fuerit, aut sanguinis fluxus cõstiterit. Siquidem tunc e directo partis læsę, secta humeralis vena, opem fert. Quocirca q̃to vehementior affectus est, tanto maiorẽ sanguinis copiam detrahere decet. Post sanguinis autem detractionem, aluus myrobalanis citrinis, manna (veteribus mel aërium appellata) & fructuum quorundã, vt prunorum tamarindorũ succo, ducenda est. Aeger quidem a carne, vino & cibis dulcioribus arcendus, parcior quoq; victus illi præscribendus est. Quod si hæc inefficacia fuerint, collyrium album lacte mulieris puellã lactantis læuigatum, oculis illinetur. At si sordiũ multitudo in oculis collecta sit, specillo lana molli inuoluto, ac aquę rosatæ immerso, oculum a suis sordibus liberare cõpetit. Dehinc

pulvis

puluis albus in spargẽdus, oculisque mollis lana * muliebri lacte imbuta, cum laxa fascia (ne puluis lachrymis eluatur) illiganda est. Deinde oculis ita molliter astrictis, & ægro in tenebrosam domũ deducto, omni studio & conatu, somnum illi conciliabimus, summopere quoq; cauentes ne in affectum oculum, aut capite depresso & inclinato, decumbat. Sint itaq; omnia capitis indumenta laxiora, ac minus stricta, nec diu pronus, imo potius supinus, cubet. Porro si a venę sectiõe, atq; alui deiectione, oculus leuior, & dolor eius sedatus, & tumor mollior, & lachrymę imminutæ fuerint, balneũ subinde ęger conscendat. Siquidem hoc, morbi reliquias dissipabit ac depellet. Cæterũ humidis sordibus oculique grauitate permanẽtibus, puluerem citrinũ accommode oculo inspirabis. Ex horum remediorum genere, quod lippitudine vexatis multum conducit, etiam est linimentum supscriptum, epithematis instar fronti ac palpebris accõmodatum. Quod recipit. Glaucij pręparati suc ci, rosarum aloës, lycij, sandali rubri, nucis

* Huius [...]ctis natu[...] apud Pli[...] 28, ca. 7.

Indicæ, croci Oriẽtalis ſingulorũ ęquas por tiones, ex quibus oĩbus inter ſe coriandri ſucco cõmixtis, finguntᷣ collyria, & vbi vſus ex poſtulauerit, vnũ illorum coriandri, aut intybi ſucco, aut roſacea aqua læuigatũ, dictis iã partibus inungitᷣ, Hęc remedio ſi ęger vſus fuerit, ſuperis fauentibus, ſanitati reſtituetᷣ.

Collyriũ albũ, Ceruſſę ablutæ drachmę decẽ, ſarcocollę craſſioris drachmæ tres, tragagãthę drachma vna, opij ſedrachma, redigũtur in collyria, lenticulæ inſtar. Puluis citrinus, Sarcocollæ craſſioris drachmæ decẽ, aloës drachmæ duę, croci tantundẽ, myrrhę drachma, lycij drachmæ duæ, his in pollinẽ ſubactis, vbi vſus erit, puluis oculo inſpirabitᷣ. Puluis albus. Sarcocolla alba & pinguis, lacte mulieris potiſſimum iuuenculæ macerata, in vmbra tantiſper dum exiccetur, relinquatur, deinde exactiſſime conteratur, & ſingulis eius pulueris drachmis decem, adijciantur glaucij ſucci drachmæ duæ, hæc rurſus detrita in puluerem tenuiſſimum reponuntur, poſtulanteque vſu, oculo inſparguntur.

De ocu

¶ *De oculorum ulceribus. Cap. xvi.*

ABscessum oculo innatum præsagiunt, ingens & vehemens punctilis dolor, pulsuũ magnitudo & vehemẽtia, multæ pfluẽtes ab oculis lachrymę, & vniuersus oculus, aut abhęrescẽs mẽbrana sola, cruore suffusa, quorũ ruborẽ aptis oculis, aut inuersis palpebris, intueri licet. Deinde in oculo vnus locus altero sanguinolẽtior, aut in cornea cõspicua parte, locus aliqs albus apparens, oculi quoq; abscessum indicant. Cæterũ ad pręsentis affectus auxilia instituenda admouẽdaq;, Medico in oculorũ ægritudinibus profligandis exercitatissimo, & natura sagaci opus est. Veruntñ nos curationis capita & summã, atq; pręcipuã medicaminũ rationẽ, prosequemur. Dicimus itaq; vlcera in cohærentę membrana (quã oculi albũ nõnulli appellãt) oborta, nõ ita esse pnitiosa priculosaque, vt sunt ea, quę cornęę parti adnata membrana nõ obtectę, innascunt. At omnium perniciosissimũ vlcus est, quod corneæ e pupillæ regione euenit, siquidẽ hoc vlcus pupillæ procidentia subsequi quã ocyssime solet.

flam. non | Huius itaque inflammationis curationem,
ū supputā | a venę humeralis incisione, auspicabimur,
is curatio. | sanguinis copiā quoad fieri poterit imminu
entes, dein ad alui solutionē properabimus.
Et ęger a carnium, & vini dulcis vsu, arce-
bit, solatumq; interī refrigerātiū herbarum
esu, atque aquæ potu, contentus viuet. Ocu
lo vero per initia, collyrium album muliebri
lacte detritum, immittendum erit. Quod si
modo pulsus minor & tardior fieri, cætera-
que symptomata remitti videantur, spes est
morbum sine suppuratione solutum iri. At
lā supputan | si pulsus post detractum sanguinem, & de-
tis infla. & | iectum ventrem, atque collyrij albi vsū, ne-
lceris cura | que minor, neq; remissior, neque rarior, red-
tio. | datur, exigua spes superest inflammationē
illā, sine puris collectione, curari posse. Qua
re tunc oculo collyrium ex thure inducendū
est, & ei puluinus aliquis ex molli lanula
consarcinatus, atque ita admotus, illigandus
est. Verum priusquam inflammatio suppu-
rescat, oculum leniter ne dolore excrucietur,
absque puluino constrīgere decet. Nec tunc
quoque a collyrij ex thure vsu abstinere com
petit,

petit, quoniam tantisper dum inflammatio suppuretur, illud illinere confert. Pure vero iam nato, collyrium ex plumbo, quousque cauitas tota abscessus impleatur, vniuersaque caro regeneretur, quam conuenientissimũ erit. Hæc autem præsidia abscessu rupto, nec valde magno existente, opportune tentantur. Nam si magnus pupillæque vicinus abscessus sit, operæpreciũ erit, oculo Eleisier, mox ad finem capitis subscribendum medicamẽ, accomodare, ac eodem tempore puluinũ quoque ex tenera lana confectum, molliter oculo alligare decet, ne vlceris occasione, pupilla procidat. Proinde ad hæc, supinus decubitus depresso nonnihil capite, & a vehementiore motu ocium & quies, ęgro conueniũt. Cæterum carne iam in abscessus ac vlceris loco regenerata, vniuersaque cauitate impleta, relinquetur in oculo alba quędã cicatrix, quę, si profundius vlcus fuerit, crassior, si vero in corneæ tantum superficie extiterit, tenuior superficiariaque erit. Cicatrix tamẽ illa seu callus, remoto vlcere a pupilla oculi, nihil incommodi adferre potest. Sin autem pu

pillę

pillæ vicinior,post vlceris curationem,alba cicatrix relicta fuerit, vicinitatis ratione vi sionem abolebit. Quapropter tum illis præ sidijs, quibus albugines absterguntur tol lunturq́, vtendum erit. Collyrium ex thure. Ammoniaci, sarcocollæ vtriusq́ drach mę quinq́,thuris drachmę decē,croci drach mæ duæ,omnia fœnogræci succo excepta,in collyria digeruntur. Collyrium de plum bo. Plumbi vsti & loti,stibij, pompholygis abluti, æris usti,gummi Arabici, tragacan thæ singulorū drachmę septem, opij sedrach ma,hęc simul contrita per tenuissimum pan num sericum cernuntur,et puluere aqua plu uiali consperso,informantur ex eo collyria. Collyrium deperditam vlceris oculi carnem regenerans, & pupillæ procidentiam prohi bens, & relictam cicatricem seu callum exte nuans abstergensq́, Cadmię ablutæ, pōpho lygis loti, serussæ, stibij, thuris singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma vna, sarco collę crassioris sesquidrachma,cinnabaris, a loës, opij singulorū drachma vna,formantur ex his collyria. Collyrium autem Eleiser

vocatum

vocatum, quo ex vlcere procidentiam pupil-
lę metuentes vtimur, in hūc modū se habet.
Stibij, lapidis hęmatitis vtriusq; drachmę
decem, acaciæ drachmæ tres, aloës drachma
vna, his cydoniorum nucleorum succo subactis informantur collyria, ac dum vsus expe-
tit, oculo accommodantur.

¶ *Ad ea quæ oculis incidunt educenda.*
Caput. xvii.

SI pilus, festuca, aut quid aliud oculo fortuito inciderit, sumito specillū resina pinea illitum, voluitoq; per oculum, et adtrahet id quod oculo illapsum est. Idē succinum attritu calefactū oculoq; admotum, præstat.

¶ *De albugine oculo innata.*
Caput. xviii.

QVæ oculis innascitur albugo, cicatrix est, post vlcerum curationem, dum eorum continui solutio restituitur, relicta. Quæ si in puerorum oculis oboriatur, facilioris curæ erit, q̄ in seniorum. Siquidē in senibus facta albugo, haudquaquam curationem admittit, nisi perquam tenuis & superficiaria ac nubeculæ instar extiterit.

Præ

Præſentem porro affectum, pręſidijs his diſcuties. Poſtq̄ ęger balneo corpus emolliente egreſſus fuerit, aut facie q̄minime prona, vaporem aquæ calidæ, aut fœnogræci tepentis decocti, tantiſper dum ipſa rubeat, receperit, infra ſcripti pulueris portionem oculo inſparges. At ſi id remedium venas turgidas ac ſanguinolentas effecerit, doloremque inflammatorium concitauerit, ab eo conquieſces, donec hi affectus oculi remiſſi fuerint, dein idem ſubſidium repetes. Medicamen preſtantiſſimum albuginem probe detergēs, citoq; diſcutiens, quo ego in exterendis albuginibus, neq; efficacius, neq; generoſius, aut vlli par comperi. Accipe maſſacumiæ (quod ex plumbo, vitro, ſilice conficitur, quo ſcilicet fictilia vaſa illinuntur) halcyonij, q̄d alij ſpumam maris vocant, ſtercoris magnæ lacertæ, nitri naturalis non facticij, ſacchari albiſſimi ſingulorum pares portiones. dein ſume acori, chelodonij ℥ vtriuſq; drachmas decem, & decoque in libra vna aquæ, ad trium partium conſumptionē, poſtea percollato, & hoc decocto comprehenſas medicinas

Aliqui ad dūt foenicu lum.

ſubi-

subigito, et liquore imbibito, in vmbra exic candas seponito, ac denuo contritas, & vt prius aspersas exiccato, id vbi quater præstiteris, rursus omnia vt prius exiccato conteri toq;, ac oculo puluerem inspargito. Siquidē hoc medicamen nulli in detergendis albuginibus, vt dixi, est secundum, nam crassiores albugines, etiam brutorum, vt equorum & boum oculis innatas extergit.

¶ *De scabricie & tunicula.* Caput. xix.

Cum palpebram inuersam interius ruboro colore suffusam, & asperam inæqualemq; aspexeris, scabie ea molestatur. Et quando super oculorum alba & nigredinē, quiddam tuniculæ instar, venis multis cruētis & turgidis contextum cernis, affect⁹ adest, qui Arabibus a tunicæ forma, sebel dicitur. Sane vtraq; hęc vitia grauia sunt & diuturna, atq; ad curandum cōtumacia. Nihilo minus tamen inter initia, dum æger sanus est, nec affectus inualuit, venæ sectione brachij & frontis, & alui solutione vtatur. Et ab esu palmularum, & sesami melle præpa ti, & temulentia abstineat. Prætęrea vacuū

Ab erodente humore.

A suffuso sanguine, in adhærēte tunica.

corpo

corpore, nec cibis diſtentum ægrotantẽ, ſub inde ad balnea deducere, identidem quoque laboranti oculo collyrium rubrum illinere, proſunt. Collyrium rubrum. Lapidis hæmatitis, æris floris cremati ac loti vtriuſque drachmæ tres, ęris vſti drachmæ duæ, croci drachma vna, myrrhę tantundẽ, piperis longi ſedrachma, poſteaquam vino veteri ea lęuigaueris, redigito in collyria. Pręter iſta collyrium viride, capite de vngul deſcriptum, ſi illinatur, opem fert. Quod ſi morbi hi in vetuſtatem proruperint, ſcabies, inuerſa palpebra & inſtrumento (quod a palpebrarum raſura βλεφαροξυστὸν Græci appellant) per ſumma deraſa, ꝙ tunica vero ſuppuratione, & concoquentiũ vſu, perſanari debent. At horum curationem pręſentis libri mente, quum ad manualem artẽ pertineat, haudquaquam admittunt.

Horũ curatio latiſſ.4. ſecundũ locos.

Ad maiorum angulorũ carunculas pruritu uexatas. *Caput .xx.*

A mordaci ſucco.

SVmito intybum tenellum ac virens, & eo manibus exacte contrito, informato globulos paruos inſtar oculi, & oleo violaceo

ceo circumlitos, ac oculis clausis superaccō-modatos, ęgrotanti somnum inituro, illiga-to. Verum rosaceum propositis affectui ge-nerosius est citiusque auxilium præstat. At si hæc inualida fuerint, accipito lentes ex-corticatas, rhum Syrenaicum, rosas rubras & mali punici acinorum succum. hæc trita sapa, hoc est decocto vino, conspargito, ac in morem emplastri, pruriginoso angulo in-ducito. Quod si ne hęc quidem suffecerint, humeralem ęgrotantis venam primum inci-dito, deinde eam, quę recta in fronte repit, ac eas, quæ ad maiores oculi angulos sunt. Ventrem quoque subinde medicaminibus bilem flauam cientibus deijcito. Item ęgrū identidem ad reprimendum humorum acri-moniam in balnea dulcis aquę deducito.

¶ *De ungui oculorum, quod πτερύγιον Græcis uocatur* Cap. xxi.

QVando aliquid mēbranulę neruosę instar, ex angulo oculi nares spectan-te oriri, & oculi albū obtegere, ac adusq; ni-gredinem eiusdem protendi cernitur, affe-ctus vnguis appellatus, oculo innascitur.

Ob cōcc-tricis uel expultri-cis imbe-cillitatē.

Huius

Huius noxa tunc demum peior censetur, dũ ad nigredinem quę e regione pupillę est, malum proreps̃erit. Hac itaq; membranula tenui existente, collyrio viridi, & collyrio ex æris flore, eam elidere tentandum est. Sed postquam in vetustatem & crassitiem vnguis deuenerit, scalpello ad id parato est euellendus. Collyrium viride, quod tuniculæ sebel dictæ, vngui & albę cicatrici auxilium præstat. Aeruginis drachmæ tres, æris floris combusti drachmæ sex, auripigmẽti rubri, nitri, halcyonij singulorum drachma vna, salis ammoniaci drachma semissis, guttę ammoniaci drachmæ duæ, ammoniacum in rutę succo dissoluitur, et reliquis medicinis eo aspersis, imformantur mirificæ virtutis collyria, etiã si paulo vehementiora sint. Collyrium ex æris flore, quod vnguẽ exterit. Aeris cremati, æris floris vtriusque drachmæ quinq;, æruginis drachmæ duæ, salis ammoniaci, nitri, auripigmenti (quod sublimatum vocant) singulorum drachma vna, conteruntur omnia, & septimanę spacio, vt melius exiccentur, reponuntur, dein de

Chirurgia apud Aeti. li. 7. capite. 60.

de illis rutę succo conspersis, finguntur collyria, quibus vnguis affricatur.

¶ De uibice, ac cruentis suffusionibus ex ictu aliaue causa. Caput xxii.

QVando in oculo ex plaga, seu alia quauis occasione, maculam sanguinolentam fieri contigerit, sanguis ibidem ex affluxu collectus (postquam ęstus & fluxio conquieuerint) discutiendus est. Sumito itaq; auripigmenti rubri, thuris, myrrhæ, ammoniaci singulorum ęquas portiones, his hysopi succo detritis, formato collyria, ac illa coriandri succo, aut hysopi decocto læuigata, oculo illinito. Verum q̃ diu dolor perseuerauerit, albumen oui oleo rosaceo cõmisceto, & lanam teneram illis imbutam, oculo illigato. Etiam columbæ sanguinem ex teneris alis expressum, statim per initia opportune instillabis. Vehens multũ

¶ Ad lachrymas. Caput. xxiii.

CVm maiores oculorum angulos perpetuo humore fluentes conspexeris, ægrum quotidie ieiuni, et corpore expurgato, ad balnea deducito, & oculo hũc subscriptũ pul- A frigidi humoris affluxu.

puluerem, tenuitate atomis non absimilem, inspargito. Puluis quidem iste accipit, pompholygis drachmas decem, corallij rubri & albi myrobalani citrinæ & contritæ, aloës singulorum drachmas duas, piperis drachmā semissem, deterito hæc in pollinē tenuissimum, ac oculo crebro eum inspirato.

¶ *De uisus debilitate.* Cap. xxiiii.

Ex humiditate.

SI cum visus imbecillitate, manifestæ humiditatis notæ apparuerint, quæ tempore inediæ & exercitij nonnihil remitti videantur, catapotia coccia, leuioribus purgantibus presidijs tentatis, subinde ægrotanti porrigere, & alimenta siccantia & extenuātia administrare oportebit. Vomitum quoque subinde post assumptos cibos incidentes iritare opportunum est. Oculis autē pulueres siccandi vim possidentes, vtiliter inspargentur.

Ex siccitate.

Quod si iam dictum affectum siccitas, corporisq; macies concomitētur, copiosius & humectans alimentum, & vini potus, ex vsu erunt. Item aqua egelida capiti liberaliter infundenda, atq; ad feruidæ aquæ vaporem, facies inclinanda est. Naribus

bus ãt ac auribus, oleũ amygdalarũ dulciũ instillandum, ac oculis lac mulieris adolescẽtulę quotidie, idq; sepius est infundendum. Hæc porro imbecilli visus species, famis tẽpore & vacua aluo, intẽtior quoq; redditur.

Compositio pulueris tenuissimi, visum qui humiditatem suæ imbecillitatis causam obtinet, exacuens. Accipito pompholygis rosacea aqua abluti siccatique drachmas viginti, deinde exprimito sampsuchi virentis succum, & nocte vna quousq; resideat, quiescat, dein eũ percolato, & eo succo aspersũ põpholygem, donec exiccetur seponito, posteaq; conterito, & sumito zingiberis, piperis nigri, piperis longi, chelidonij singulorum drachmas duas, salis ammoniaci drachmã vnam, pompholygis sic vt descripsi pręparati, drachmas viginti. hæc omnia conterito, & succo virentis fœniculi aspargito, & rursus siccata ac contrita reponito, & exposcente vsu, oculis inijciens, vtere. Præter ista quoque proposito affectui, collyrium ex fellibus illitum optime facit, sed valde acre & mordax est.

Puluis ad humidita tẽ oculi.

Ad

¶ *Ad palpebrarum tumorem, Græcis χίμοσιν appellatum.* Caput. xxv.

A sanguinis influxu.

OCulo epithema humorum affuxum reprimẽs, capite de oculi lippitudine descriptum, illinito.

fo. 25.

¶ *Ad palpebrarum pilos, oculos iritantes.* Caput. xxvi.

Ob siccitatem aut pororum obliquitatem.

SI pilus vnus alterue oculo infestus fuerit, alijs rectis palpebrarum pilis, mastiche, aut oleo sesamino, agglutinato, aut radicitus eos euellito, ac locum, a quo euulseris, mucronato ferro, aut acu, vrito. Verũ si multi pili oculũ iritauerint, necessitas tarsũ præscindere cogit. Cęterum eius negocij tractatio, nostri propositi libri limites transcẽdit.

¶ *De suffusione, siue humorum in oculum affluxu.* Caput. xxvii.

QVandoque ante oculos culices alicui, vel alia tenuia, lucentia, caliginosaque corpuscula perperam obuersari videntur. Quod nonnunquam proprię noxæ oculi, nonnunquam ventriculi affectui, fertur acceptum. Quare inter hęc duo discrimen habendum est, neque sane hoc symptoma

ima homines infestans, parui pendendum ē; quod si ob ventriculi vitiū euenerit, non metuēdum, ne oculo magnam noxam adferat. Sin ex proprio oculi affectu sit, metu grauioris mali non caret, siquidem id suffusionis initiū esse cousueuit. Cæterum affectus hic, dum recens est, nondumque radices egit, localibus medicamentis eliditur. At vbi vetustus perfectusque extiterit, sola punctorij styli mucronis pertusione, curari potest, licet fortasse nec pertusio quidem opem adlatura sit. Quam ob causam inter hæc duo iam enarrata, merito discrimem summo studio inquirendum est, quod autem id sit perstringā. Cum igitur vtrique oculo, muscæ, aut culices, aut quid simile occursare videatur, pro certo habendum, ex affectu ventriculi malū pendere. Si aūt altero tantū oculo huiuscemodi apparitiones conspiciantur, vitium oculo proprium esse iudicatur. Sic etiam quando cibis distenso ventriculo, & eo ingesta male concoquente, nauseaque laborante, solito plures cerni videantur, tempore vero inediæ, aut exercitij pauciores hallucinationes eue-

Paul. li. 6. ca. 21.

nlant, & tunc quoq; sciendum est, ab ore ve
triculi affectum pẽdere, idq; maxime si duo
bus, tribusue, aut etiam pluribus mensibus
suffusionis apparuerint accidentia, contem
plantiq; tibi pupillam nihil tenebrosum con
spiciatur. Dum itaq; harum coniecturarum
congeriem congesseris, & ueluti chorus qui
dam concinne loquatur, cataporia coccia
porrigito, quibus si affectus in totum extir
patur, prædictis notis indicationibusque
fidem dabis. Cæterum si altero tantum o
culo visa fuerint, & singulis dieb⁹ perpetuo
huiuscemodi apparitio perseuerauerit, nul
lo scilicet die interueniente, qui omni repre
hensione caruerit, censendum est suffusionis
(quam aquam alij vocant) adesse initia, præ
sertim si altera pupilla tenebrosior, aut tur
bidior, aut (ut breuiter dicam) non exacte
pura videtur, quæ si ita se habeant, certo cer
tius est suffusionem esse. Quando itaque
affectus hic ex propria dispositione oculi pẽ
det, prohibendum ægro ne cucurbitulis, neq;
ex venis in manum distributis, sanguinem
extrahat, similiter quoq;, vt piscium, & po

Mali, ex oculi ui tio cura tio.

re

tu quæ humectant, pituitosumq; succũ generant, esum fugiat hortaberis. Aluum vero frequenter catapotijs coctis deijcies & ægrotum calefacientibus siccantibusq; ales, ac hydromel potui illi propinabis. Oculis vero collyrium ex fellibus opportune illines. Collyrium ex fellibus, quod auxiliatur incipienti suffusioni, & pupillę dilatationi, & his, qui post occasum solis non vident, & hebetudini visus, humiditatem sui occasionẽ habentibus, hac ratione conficies. Fellis gruis, fellis piscis Arabibus ⁖ sabot dicti, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilæ, fellis perdicis singulorũ siccorũ vnũ, aut plura, horũ aridorũ drachmis decẽ, adijcies euphorbij, syluestris cucurbitæ, sagapeni singulorũ drachmã vnã, his simul omnibus attritis & vna commixtis, asperges fœniculi tenelli & virentis succũ, & poscente vsu cum lacte muliebri, aut oui candido, oculo immittes.

In initio Paulus et Aetius venã secant.

⁖ Nos lucii vtemur, Galenus quoq; callionymi meminit.

¶ *Ad nocturnam cæcitudinem, quæ νυκταλωψ Græcis dicitur.* Caput. xxviij.

HVic affectui idoneũ est, hepar caprinũ assum & sectionib⁹ sigillis tectũ piper

ab aquei humoris & spirituum crassitie.

longum, & eisdē sectionibus occlusis, in cli
banum hepar mittitur, & tantisper dum as
setur exicceturque, non tamen vratur, relin
quitur, quo assato, piper longum extractum
diligenter cum moschi momento cōteritur
ac sanie, quæ ex asso iecore resudauit, cōspa
gitur, & exiccatum in pulueremque detri
tum, oculo insufflatur. Iam quoque ipsum i
cur opportune edendum porrigitur. Aut ca
prillum fel melli commixtum, in æneo vas
super ignem decoquito, & dein specillū fell
intinctū, oculo admoueto, magis tñ profece
ris, si collyrium ex fellibus oculo inūxeris,
Porro si hæc omnia inefficacia fuerint, alu
deijcito, ac sanguinem ex vtrisque humera
rijs, & frontis vena, detrahito, victusque ra
tionem extenuato.

¶ *De dilatatione pupillæ.* Ca. xxix

A. siccitate. CVm pupilla hoc est foramē, quod pro
pter vueā tunicam perforatā in nigr
dine oculi cernitur, vsq; adeo dilatatur ac p
tescit, vt omni ex parte alba oculi attingat
& si id post vehementem capitis dolorē eue
nerit, modica eius restitutiōis spes habend
est

est, Exigua autem existente dilatatione, vẽtrem catapotijs coccijs deijcies, ac identidem collyrium ex fellibus oculo illines. Cæterum si pupillam propter ictum dilatari obtigerit, haud quaq; formidandum, quia, nisi vuea tunica diuulsa sit, pristinæ integritati restituetur. Parabis itaq; ad huiuscemodi vitium, emplastrum ex fabarum farina, chamæmelo & althæa, & hęc in vino & aqua contusa, oculo induces.

Ab humoris copia.

¶ *De fistulis maioribus oculi angulis accidentibus.* Caput. xxx.

SI quando angulus maior madet, cumq; comprimitur, sanies & pus emanant, fistula ægrum molestat, cui ignito ferro præsentissime succurritur. Verum eius vsum docere, ab huius libri tractatione alienũ censetur. Nihilominuns tamen subiungam remedium, quod si accommodaueris, ipsam resudationem per mẽses plures ita cõprimes, vt æger conualuisse sibi videatur. Medicamen hoc accipit, Aloës, thuris, sarcocollę, aluminis singulorum pares portiones, ęruginis quantum pendet quarta pars vnius, hæc

A putri & erodente humore.

Apud Cel. li 5. ca. 28.

trita

trita, ac plantaginis succo subacta, in colly-
ria redigentur. Cum autem vsus expetit,
fistulam donec vniuersa sanies in ea coacer-
uata profluxerit, premito, deinde ægroto in
latus sanum, fistulæque non obnoxium, de-
cumbente, iam descripti collyrij in succo
plantaginis dissoluti, tres guttas, aut qua-
tuor, non tamen simul, sed vnam post ali-
am, iusto interposito interuallo, in magnũ
oculi angulum, fistula tentatum, instillato.
Quo peracto, æger trium horarum spatio,
prædicta figura decumbet. In aurora inse-
cuti diei, rursus fistulam exacte comprimi-
to, ac eandem curationem reiterato, atque
deinde septimana vna, aut quam diu fistu-
la pressa resudat, idem repetito. Siquidem
Fusissime li. 4. secundum locos Galeni
hac curatione, locus fistula infestatus, sic-
cus ad longum tempus seruabitur. Et
oculorum autem præsidijs, quantum præ-
sens institutum exigit, iam satis pertractã-
tum existimo. Reliqua vero quum ad cu-
rationes, quæ ferro, ac manus administra-
tione peraguntur, pertinent, relinquam; quo-
piam multis remedijs, atque longa pertracta-

tione, opus habent. Sunt tamen nonnulla ex horum genere, in his libris, quibus de decorationе, & fucis, tuendaque sanitate egimus, descripta.

¶ De aurium dolore. Capit. xxxi.

Si aurium dolorem, faciei inflãmatio pulsusq; magnus & velox concomitentur, sanguinem, ex humerali vena secta, ægrotãti detrahito. Item oleum rosaceum oleumq; de floribus salicum, modice ad auris sensum calentia, cum aceti pauxillulo, in auditorium meatum infundito. Lac quoque ita calidum, vti est recenter emulctum, subinde cum oui candido, auri instillato. Ventrem autem myrobalanis citrinis, scammonio, & aloë, vehementer ducito. Præparabis autem huiuscemodi medicamen, in hunc modum. Sumito myrobalanorũ citrinarũ drachmas viginti, & in puluerem contritas, duabus libris aquę vsq; ad duarũ librę vni⁹ tertiarũ consumptionẽ incoqto, deinde decoctũ p colũ trajicito. Insuper accipito aloës drachmam vnã, scãmonij obolũ vnũ, hęc discocto pfoniorũ succo aspsa, atq; i catapotia digesta

Ex inflãmatione cõtracto.

porra

porrigito, & deĩde post duarũ horarũ inter-
capedinẽ decoctũ ꝓbeto. Quod si dolor mi
nime conquiescens vrget, opij momentum,
oleo rosaceo temperatum, auri immittito.
Et si pulsus priori similis redierit, triduoq;
talis perseuerauerit, oleũ ex sesami semine,
in quo anatis, aut gallinę adeps dissolutus fu
erit, subinde sensim auri infundito. Siquidẽ
tunc auri abscessus inest, cui suppuratiõe o-
pus est. Quando autem dolor sedatus fuerit,
suppurationem perfectã esse scito, & subitam
insperatamq; ab aure puris profusionẽ exspe
ctato. Ceterum dum dolor auriũ, post fa-
stidiosam repletionem, aut ventos frigidos,
molestauerit, oleum in quo ruta cepaue in-
cocta est, tepidum auri immittito. Quod si
hoc inualidum fuerit, oleũ in quo turbit de-
coctum sit, auditorio meatui instillato. Aut
oleum liliorum, cui ad singulas vncias, eu-
phorbij recentis & castorei vtriusque drach
ma vna exactissime leuigata, adiecta sit, in-
fusum non minus iuuat. Porro si ne hoc qui
dem auxilium prestiterit, aluũ catapotijs coc
cijs ducito, & laconicum primã balnei par-

crassis ui scosisq; hu moribus.

tem

tem (in quo sudorē prouocet) intrare iubeto. Vinum similiter vetus robustumq; illi ppinato. Si vero aurium dolori adsint sonit⁹, tinnitus et flatus, panicū siue miliū in frixorio torrefactum, identidem feruidum per sacculos, superaccommodato. Aurem quoq; ægri ad vaporem aquæ, cui mentastrum, stichas Arabica & sampsuch⁹ incocta sint, inclinato. Ad hęc castorei & euphorbij vtriusq; pondus quatuor granorum hordei, sambuci oleo dissolutum, & deinde auri infusum, magnum adfert præsidium.

14 Ex flatuoso spiritu.

¶ *De auris ulcere.* Caput. xxxii.

PVre ab aure profluente, mulsa tepida crebro in vno die infundenda est, dein de infra scriptum hoc medicamen, præsenti affectui multum accommodum, est inijciendum. Sarcocollę, aloës, cinnabaris, thuris singulorum drachma semissis, squamę ferri, æruginis, vtriusq; obolus, omnia aceto leuigata, in aurem infunduntur. Vel linimentum tortile ex linteo, melle imbutum, ac dicto iā liquori intinctum, in aurem mittitur. Aeger quoque tantisper hoc medicamine, & mulsa,

sa, dum auris curetur, opportune uti poterit.

De sonitu & tinnitu aurium.

Caput .xxxiiii.

NOnnunquam hoc vitium ob exquisitum audiens sensum, eiusque acrimoniam oboritur, cuius certissimum indicium putatur, si tempore inediæ increuerit, crapulæ vero & repletionis remissior fuerit. Hic igitur affectus, cum lenior sit, sibi dedicatam curationem nullam exposcit, nisi forte aggrauescat. Tum enim opij grana duo oleo rosaceo soluta, ac in aurem dimissa, illi (sensu nonnihil stupefacto) abunde auxiliantur. Si vero capitis grauitatem, & auditus imbecillitatem sibi comites sortitus fuerit, oleum seminis raphani, & oleum amygdalarum amararum, & oleum rosaceum, in quo castoreum fuerit detritum, auditus meatui instillabis. Aurem quoque ad vaporem aquæ, cui sampsuchus, stichas Arabica, absinthium, mentastrum & origanũ incocta sint, opportune inclinabis. Et aluum catapotijs cocijs deijcies, & vinum ægrotanti subtrahes, parceque ales.

Ex euaporatu crudi humoris.

¶ Ad grauem auditum. Cap. xxxiiij.

CVm autem auditus grauitas, hominem occupat, perpendendum est, an in aure sordes (quas a consistentia ceram nominant) coaceruatæ sint. Quoniam huiuscemodi sordib⁹ ibidem inueteratis, pharmacis mihi supra ad auris vlcera narratis, aut nitro in aceto subacto, aut manuali opera expurgabuntur. Verum si non sint sordibus infectæ, & auditus grauitas post copiosam ciborum ingestionem, aut morbum acutum, humores ad aurem in eius iudicatione protrudentem, oborta sit, aure vaporem aquæ, cui paulo antedicta incocta sint, recipies, idq; per infumibulum, quo totus vapor in aurem penetret. Curabis autem id rectissime ad hunc modum. Mentastrum, absinthium, sampsuchũ, aliaque ante iam commemorata, in ænea olla aqua plena, & ad hunc vsum idonea, ore scilicet angustiore decoquito, ac deinde infumibulum ollæ ori accõmodato, & ne vapor exhalet, linteis infumibulum, & ollę os circũuoluito, ac deinceps aurem super infumibu

A crudis humorib⁹.

li orificium inclinato. Præterea collyrium hoc auditorio meatui instillato. Syluestris cucurbitæ drachma vna, nitri scrupulum vnũ, castorei, aristolochiæ rotundę, succi absinthij singulorum drachma semissis, costi sesquiobolus, euphorbij obolus, fellis vaccini quantum ad simplicia excipienda sat est, imformato ex his collyria, et cũ vsus exigit, vnum oleo amygdalarum amararum detritum, auri pedetentim, ac continue infundito. Hoc enim præstantissimum adfert pręsidium dolori, qui ex pituita & flatulẽtis spiritibus ẽ, & sibilo, & tinnitui, surditatiq́ꝫ, qui affectª omnes, viscosorum crudorumque humorum soboles sunt. Porro si auditus grauitas post ieiunia, crebrasq́ꝫ vigilias oboriatur, & fuerit facies emaciata, & oculi concaui, ęger balneum dulcis aquæ petat, & copiosiori potu, ac cibo humectante vtatur, somnosq́ꝫ plures sibi conciliet. Caput quoq́ꝫ aqua tepida cum oleo humectandi vim obtinente, donec sanescat, perfundat. Quod si a phrenitide hoc genus vitij inuaserit, pręsidijs capite de aurium sonitu descriptis curatur.

...x sicci...te

...b expur...ato hu...nore per ...risim

Ad au

¶ *Ad aurium uermes, & animalcula auditus meatum irrepentia.* Caput. xxxv.

CVm auditorium meatũ titillatio, pruritus & dolor molestãt, & vermes inde excidunt, auri mentastri succus, aut foliorum persicorum, aut oleum nucleorum malorum persicorum, aut aloëm succo absinthij detritam, auri immitte, hęc namque vermes, & animalcula aurem irrepentia, aut in vlceribus nata, interimunt.

¶ *Ad ea quæ in meatum auditorium incidunt, euellenda.* Caput. xxxvi.

QVando aliquid meatui auditorio infigitur, oleum tepidum illi infundito, & ægrum in balneum potabilis aquæ deducito, atq; in eo tantisper dum mollius corpus eius reddatur, immorari sinito. Deinde naribus struthium in puluerem subactum, inspirato, aëremq; per inspirationem attractum, donec sternutatio iritetur, ęgrotantem retinere iubeto, huiuscemodi namq; cõcussu fortasse id qđ meatui illapsum est, eijcietur. Si vero maius fuerit, ꝙ quod excidere possit, forpicula, aut ferro instar retusi hami in aurẽ

dimis

demisso, operæpretium est extrahere. Quin etiam idem quoque in naribus, si vsus expetit, tentandum est. Porro si in pozum auditorium aqua defluxerit, capite versus eã partem, in qua patiens auris est, inclinato, in vno pede subsiliat æger. Quod si non excernitur, sternutationem vt præcepi, prouocato, deinde tepidum oleum subinde auri instillato. Neque hoc malum parum nos anxios reddere debet, præcipue si id quod in aurẽ inciderit, aut ingressũ sit, tetra qualitate pollet. Inde enim grauis cruciatus subsequi, & in aure inflammata si intus maneat, conuulsiones adferri solẽt.

¶ *Ad sanguinem e naribus erumpentem.* Caput. xxxvii.

EX eorum genere, quę sanguinis e naribus profluuium sistũt, est succus ocimi materis, in quo camphora leuigata sit, & naribus ita immissus. Auxiliatur enim huiuscemodi succus hoc affectu implicari solitis, aut ante fluxum sanguinis, aut tempore profluuij naribus illitus. Vel accipito gypsum, cinerem chartæ ex linteis præparatæ, galla,

cinnabarim, calcē viuā, chalcithidē, et hęc simul in puluerem detrita, naribus inspirato. Vel linimentum tortile ex linteo, his pulueribus albumine oui exceptis, imbutum, naribus immittito. Aut alumen scissile in puluerem longe tenuissimum actum, cum pari portione amyli, naribus insufflato. Quod si copiose sanguis profluere perseuerat, brachiorū partes axilis vicinas, zonis, aut cordulis vincito. Quinetiam vt sanguinem in contrariū trahas, fœmora quoq; ac testes vinculis itercipito. Porro si affectus inualescat, incisa humerali, partis illius vnde sanguis profluit, sanguinem per interualla modice detrahere, confert. Si quidem nec hac ratione sistitur, magnas cucurbitulas ignitas hipochondrijs, ea parte qua sanguis fluit, affigere, cutemq; si opus sit, leniter incidere, consilium est. Medicamen sistendo sanguini longe efficacissimum. Accipies calcem albam, qua aurifabri vti cōsueuere, & subinde tritā citra cūctationē naribus inspirabis, vel linimentum funicylare oui candido liquore illitum, eaq; calce imbutum, narium foraminib⁹ immittes.

Ad

Ob materiæ adustionẽ.

¶ *Ad narium crustas & ulcera.* Ca.xxxviii.

CRustis, quas Greci ἐσχάρας uocant, in naribus obortis, ceram & oleum humectans, cuiusmodi violaceum est, & gallinaceum adipem illines; atq; ægri naribus crebro, diebus aliquot, aquę calidæ, cui emollientia, & humectantia incocta sint, vaporẽ mane obijcies. Cæterum crustis iam emollitis ac prolabi incipientibus, linimentũ tortile aceto acerrimo sale cõtemperato intinctum, naso inseres, ac crustis ipsis acetũ cum sale superaccommodabis, siquidem eo aceto exiccatæ, diutius naribus non inhærebunt. Quod si vlcera ibidem oboriantur, vnguento cerussæ opportune ea restitues.

A materiæ affluxu & cõcoc. & expul. imbecillitate.

¶ *De polypo & sarcomate.* *Caput.* xl.

CVm parte interiore narium, caro superflua, mollis, & quasi laxa & rubra albaue innascitur, & nares quoq; crassescere incipiunt, iamq; dicta carne impleri, humeralẽ venam primum incidere iuuat, deinde linimentum tortile vnguento viridi imbutum, naribus impositum bene facit, eius autem vnguẽti libro septimo Almansori dedicato,

cato capite septimo de carnem exedentibus remedijs, memini. Constat autem, ærugi-nis & despumati mellis vtriusq; vncia. quibus nonnulli addunt sarcocollæ drachmam semissem, & ammoniaci tantundem, quæ v-na cum ærugine, melle & aceto excipiunt, atque in formam vnguenti digerunt. Verũ si hoc non vsq; adeo efficax fuerit, * medicamen mordax ibidem a me descriptum, tantisper dum plane locus expurgatus exesusq; fuerit, parti laboranti inducetur. Præterea affectui huic nõnunquam ferro, excindendo radicitus carunculam illam succurritur. At medici id tentantes, interdum grauiter delinquunt, ac ęgrũ, affectus differentiã non perpendentes, in magnum vitiũ inducunt. Nam in naribus quoq; cancer subinde nasci solet, quem sine discrimine cum polypo confundunt. Quum itaq; hoc in loco obortus cancer, neq; mordacia fert medicamina, neq; quæ ferro fit præcisionem, consiliũ est, leniter illum attrectare, & præsidijs lenientibus, & sanguinis missione, & alui solutiõe ipsum tollere. Cognoscitur vero, an huiusce

* Meslezeberegi Ara. uocant.

modi affectus, cancer sit, ex eo videlicet, si durus est, & venas tumidas habet, & ad palatum vsque nonnunquam prorepit. Proinde naribus siccis durisque existentibus, ac nullo ab illis manante humore, sumopere cauẽdum est, ne cancer, aut huic similis affectus, ferro acribusue medicamentis iritetur. Verum si, quę naribus caro innascitur, laxa mollisque fuerit, & humores e naribus profluxerint, ac si pressus nasus, mollem, nec tactu durum sese offerat, non metuendum est, quin acrium medicaminum vsu, & ferro subueniri illi possit.

¶ *De oblæsa olfaciendi facultate.*

Caput. xl.

b frigidũ
ı. organis
factus ipa
um.

QVando sensus, quo odores persentimus, deperditus est, & naribus nulla superflua caro increuit, & aër solito more per nares attrahitur, & oculi sensuumque reliquorum organa, naturalibus munijs apte fũguntur, naribus puluerem tenuissimum ex struthio, † cyclamine & sale ammoniaco, inspirabis. Aegro quoque, vt nares vapori excalefacti aceti admoueat, præcipies. Verum si hæc inefficacia sint, subsequens medi

lias artemi
ı.

dicamen naribus illinetur. Cuius compositio in hunc modum se habet. Nigellæ, fellis gruis, cucurbitæ syluestris, veratri albi singulorum pares portiones, hæc detrita in pulverem, & vrina cameli Arabici, quantum ad contegendas medicinas sat est, excipiuntur, deinde ad solem exiccanda reposita, tandem in pastillos lentium instar, digeruntur, exigente autem vsu, vnus illorum oleo sampsuchi solutus, naribus inducendus est. Siquidem hoc remedium, præseti affectui est aptissimum. Quod si hoc medicamentum suo calore & mordaci facultate, magnum dolorẽ excitauerit, oleum seminum cucurbitæ domesticæ, narium foraminibus inunges, & capiti aquam calidam liberaliter infundes. Sorbitiones quoq; actu calidæ & humectantes, ægro conducunt, ex quorum numero sunt prisana, & furfurum decoctum, eaq; quæ farina & alijs frumentaceis seminibus, præparantur. Et subsequens quidem præsidium ad deperditum olfactum efficacissimum putatur, quod in hunc modum conficies. Cõterito nigellam in puluerem tenuissimũ

Eius vsum docet Pli. li. 28. Ca. 8.

& cum veteri oleo subigito, deinde ægri capite (ore aqua impleto) quantum licet retrorsum reclinato, comprehensi medicaminis aliquot guttas naribus instillato, & laborantẽ quoad potest, aërem ambientẽ attrahere præcipito, hocq; tribus insequentibus diebus & ternis vicibus facito. Cæterum si ob medicamenti acrimoniam, rosio aliqua concitetur, ea quæ prius dolori vtilia præcepi, naribus admouebis.

¶ *De dentium & gingiuarũ dolore.* Ca. xli.

Ex inflãmatione.

SI contingat gingiuam vna cum dentium dolore cruentam simul & tumidam, & rubro colore suffusã esse, tumereq; tumore pulsatili, cucurbitulis scoptulis, aut inferiori mandibulæ affixis, sanguinem detrahito, prius tamen secta humerali vena. Deinde ore aliquãdiu acetum cum rosaceo, donec tepuerit, retinendum præbeto, quo eiecto, idem rursus repetat, ac postea solum rosaceum frigidum ore retineat. Verum si ea ratione affectus non sopiatur, sitq; cum imflãmatione pulsus vehemens, camphoram vna cum pyrethro contritam, dentium radicibus

ad

gingiuas applicato, & postquam puluis defluxerit, a saliuaq; elutus fuerit, alium secundo diligenter inspargito. Præterea lanā mollem oleo rosaceo imbutam, denti applicato. Quod si dolor non remissus aliquando incrudescit, grauiorq; redditur, opij obolū rosaceo læuigato, & illo circumlitam lanullam quamminime sordidam, radici affecti dentis adhibeto. Si ne sic quidem dolor requieuerit, gingiuis scalpello leniter incisis, sanguisugas admoueto. Porro si gingiua, neq; cruenta, neq; tumida sit, neq; pulsatili dolore infestetur, & facies absq; imflammatione cernatur, sed dolor a nausea, & copiosa ciborum ingestione, & cœna ægrum inuaserit, ægerq; multis cibis refrigerantibus vsus fuerit, aluum catapotijs coccijs deijcito. Et dolore affectorum dentium radices, subscripto medicamine circumlinito. Quod accipit, pyrethrum, sinapi, thapsiam Indicam, nitrum, piper & zingiber, quibus in puluerem detritis, dentium radices infricabis. Lanam quoque tenellam illis inuolutam, dentium finibus circa gingiuas apponito, prius tamen

Ex frigidi humoris affluxu.

tamen ore, aceto in quo pyrethrum, menta-strum, & origanum ebullierint, abluto. Extrinsecus autem panicum, siue milium in frixorio tostum sacculoq; insutum, genis accommodato, aut piperis puluere melle subacto, dentem eiusq; radicem infricato. At si hæc inualida fuerint, dentium finibus, hāc theriacam superponito. Castorei, laserpitij, hoc est succi Cyrenaici, piperis, gingiberis, styracis, opij singulorum pares portiones; hæc melle leuigata, denti inducito. Aeger quoque ad tempus a cibo abstinebit, & subinde laconicum primam balnei partem, vt sudor copiosus erumpat, ingredietur. Si autem nec sic dolor sedatus sit, ferro candenti dentium radices subinde contingito, vel penitus extirpato. At erosione tentato denti, medicamenta sequentia, vt quæ vehementer exedant, imponito, aut in totum dentem euellito.

Ob præstantiā ab autore theriaca appellatur.

Medicamenta eradicantia & confringentia dentes. Caput. xlii.

MEdicamen qđ exeso denti immissum, ipsius remittit dolorē, ac ipsum †cōminuit.

†alias cōstringit.

minuit. Sumitoq; † herbam lactariam fœminã (quam Græci τιθυμαλον μυρτίτην vocant) & piper, his commisce cedri resinam, dentiq; excauato imponito. Medicamen imbecillos ac dolentes dentes eradicans. Accipito radices mori, radices capparis, pyrethrum, lac tithymali, liquorem volubilis maioris (qui Græcis κισσάμπελος dicitur) cucurbitæ syluestris radicem, & auripigmentum rubrũ, & his tritis, acetum quantum vt inter se cohæreant satis est, inspargito. Et acetum quoq; vnius hebdomadæ spatio (vt exacte conglutinentur pulueres) singulis diebus pari modo, vt prius, adijcito. Deinde dentes circumquaque scalpello rasos, prædicto puluere decies in die, donec facile moueantur, diligenter illinito, eaq; ratione extrahito. Aut plusculis diebus dentem fœce aceti acerrimi, madefacito, vt mobilẽ postea extirpes. Vel fluuiatiles ȝ ranas, oleo tãtisper dũ marcescant, incoquito, & exigente vsu, dentes prius tamen circumcisos, huiuscemodi oleo illinito, ac sic dentes laxatos, instrumento ad id parato, eradicato.

† Nonnulli KebeKegira nũculũ interpretãtur.

ȝ Potius a depsranæ viridis ĩ arboribus degẽtis.

Ad re-

¶ *Ad refrictionem & stuporem dentium.*
Caput. xliii.

HVic affectui portulaca & amygdala amara, vel quę viribus his respondent, commanducata, auxilium pręstant. Sal quoque si eo perfricētur, aut cera commasticetur, non parum iuuant.

¶ *Ad dentes, qui frigidi contactu indolescunt.* Caput. xliiii.

OLeum excalefactū linteoque exceptū, admoueto, aut oui vitellum assum, aut calentem panem masticādum porrigito, aut balsamo oleoue iridis, dentes affricato.

¶ *De linguæ orisque superficiarijs ulceribus.* Caput. xlv.

SI vlcera sanguinolenta sint, accipito rosarum seminis, amyli, cinerulę, lentium excorticatarum, seminis senæ ex Mecha, singulorum pares portiones, camphorę pauxillū, his in puluerē subactis aphthas affricato. Præterea eadem quoque aceto cum rosaceo oleo, & rosacea aqua excepta, ore retinēda prębeto, sanguinemque, cucurbitulis scoptulis & faucibus a foris affixis, minuito. At si

A sanguine.

albican

albicantes papulæ ſint, ſale & melle illinito, & ſyrupum acidum vocatum, aut muriam, ad oris collutionem porrigito.

¶ *De gingiuis ſanguine humentibus.*
Caput, xlvi.

AD gingiuas ſanguine tenuiore perpetuo fluẽtes ſanandas, accipito auripigmẽti rubri & citrini, calcis, gallarum immaturarum, aluminis ſingulorum pares portiones, his in puluerem ſubactis, & aceto peracri exceptis, informato paſtillos exiguos, & vbi vſus exigit, eorum obolum ſumito, eoq; adamuſſim detrito, gĩgiuas infricato, ac poſtq; liquor ille gingiuis aliquandiu adhæſerit, roſaceum oleum ægro retinendum prębeto. Eſt enim id præſenti affectui, tum putredini, & herpeti exedenti, qui os infeſtari conſueuit, remedium præſentiſſimum.

¶ *De laxatione procidentiaue gurgulionis.* *Caput. xl vii.*

CVm ægro radici linguæ, aut faucibus videtur quippiam incumbere, & quando os adaperit, ſeu linguam exerit, eius gargareo laxatus elongatuſque propendere conſpici Columella

ſpicitur, ſumitò compoſitionem ramech ab Arabibus vocatam, in quam gallæ immaturæ, & vuę paſſę ingrediuntur, deinde accipito ſalē ammoniacū, ac ea in tenuiſſimū puluerem ſimul redacta, inſtrumento ad hoc apto, ſuper columellam inſpirato, atq; huius inſtrumēti mucroni narrati pulueris momēto appoſito, ad columellæ radicem ſenſim cōtingendam inſtrumentum dirigito, columellamq; eo pauxillum foras attrahito. Id autem inſtrumenti genus ab vua attollenda σαφυληπαρτον dicitur. Aut ſi voles ex malo punico acido, vna cum ſua carne cōtrito, gargarizationes parato. Cęterum ſi diutius ita producta propenderit, ipſiuſque pars ſuperior, qua ſcilicet palatò adnectitur, tenuior extiterit, caput verò quo linguā ſpectat vuę inſtar, rotundum atq; orbiculare increuerit, radicitus eam (candenti ferro ad id parato, ac per canalem aliquem ori immiſſo) pręſcindito. Caueto tamen ne priuſquam ad eam figuram perueniat, eam amputes, ſiquidem talis ſectio interdum tantū concitat ſanguinis profluxum, vt nullis præſidijs ſiſti queat.

Scribōius eius loco gallā contuſam habet.

Vua.

De bi-

¶ *De hirudinibus gutturi incidentibus, aut alijs reptilibus fortuito irreptantibus.*

Caput. xlviii.

DVm quis in gutture pruritum titillationemque experitur, & sanguis tenuis modice inde resudat, suspicio est, hirudinem deuoratam esse, præcipue si aquam cui hirudines innatant, hauserit. Aegro itaque ore magnum hiare, & linguam exerere præcipito, & linguæ basi pressa, fauces ad solem inspicito. Iam si sanguisugam prope adhærescere conspexeris, vulcella, quibus tela extrahi solent, capite eius compresso, sanguisugam euellito, talique industria ęgrum ab ea liberato. Verum si conspectum hirudo fugiat, æger subinde sinapi cum aceto gargarizet, siquidem acribus incitata, a loco cui inhęret, dimouebitur. Vel ex aceto & succo Cyrenaico, aut sale, gargarizationes ad eandem vtilitatem, ægrotanti porriges. Pręterea nigellā & sinapi trita, gutturi vtiliter īspirabis. Itē ex cepę succo gargarizationes prębebis. Cęterū si post euulsā hirudinē, sanguis fluere perseuerat, ex iure cui mali puni

punici cortices, balaustia & rhus coriarium incocta sunt, gargarizationes parato. Gutturi quoq; balaustiorum puluerem, thus, cinnabarim & amyli insufflato. At si stomacho hirudo adhęserit, medicamina quibus uermes propelluntur, propinato. Ex horũ quoq; genere, quæ hirudines diuertunt, prima balnei domus censetur, si illi æger tantisp dum multa sitis ipsum vrgeat, immoretur, ac deinde aquam frigidissimam, niue scilicet infrigeratam, ore contineat, & quum aqua tepuerit, eam reijciat, aliamq; recipiat. Hirudo siquidem aliquoties frigoris cupida, ad os prorepit.

De his quæ in os, seu œsophagum prolabuntur. Cap. xlix.

SI quando quod in guttur deuoluitur, œsophago, aut eius parti tanquam infarcitum inhæreat, sitq; id, aut bolus aliquis grãdior, aut quippiam illi nõ absimile, nimirũ quod nec asperũ, nec angulosum sit, aut partibus inter se diuisis constet, iuuat identidẽ ægri ceruicem concutere, ac liberaliter aquam transglutire, ea namq; ratiõe forsitan

ad inferiora propelletur. Aeger preterea balneum potabilis aquę ingressus, oleum, aut alia emollientia ac humectantia bibat, ac deinceps magnos bolos diglutiat. Si vero nequaquam quidem in vētriculum procidit, instrumentum corporibus ex œsophago propellēdis adaptatum, ori immittitur. Est autē hoc instrumenti genus ex plumbo factū, quodq; cum longum sit, retisq; instar confabricatū in omnem gibbositatem facile effingitur, ac ea industria œsophago inuolutum corp⁹, in ventriculum protruditur.

Multi o[illegible] lōga ceres cādela oleo tepēti intincta [illegible] tuntur.

¶ *Ad oblæsum linguæ sensum, ac deficientem motum. Caput. l.*

QVando lingua cæteris mēbris illęsis, torpida redditur, nulla tamē febris, aut alius acutus & ardens morbus, ægrum infestat, sumito salem ammoniacum, piper, zingiber, sinapi album, pyrethrum, herbę pedicularię semen, nitrum, origanum, saccharum, nigellam, sampsuchum aridū, ac ex his simul in aqua decoctis, gargatizationes parato, interim tamen prospiciat sibi æger, ne portionem aliquam huius liquoris degluciat.

Ex pitui tęaffluxu

tiat. Prosunt quoque pluribus diebus ieiuno ægro, gargarizationes ex muria Nabathææ, aut aceto & pyrethro, præparatæ. Vbi vero æger os colluere his cessauerit, accipito salis ammoniaci, pyrethri, piperis, sinapis singulorum æqualia pondera; & his in tenuissimum pollinem subactis, linguam diu huiuscemodi puluere infricato. Quod si linguæ stupiditatem, auditus, reliquorumque sensuum torpor concomitatur, laboranti præsidijs partium resolutioni dicatis, subuenies.

A nimia siccitate.

Porro si in acutis febribus sermo difficilis fuerit, viderisque cum sermonis difficultate, extenuatam & breuiorem conuulsamque esse linguam, aqua calida in qua herbæ emollientes humectantesque ebullierint, super colli vertebras, & aurium principia, vbi scilicet mandibularum articulatio est, opportune superfundetur. Præterea partes illæ humectante oleo, infricandæ sunt, & ægrotanti oleum modice inferuefactum, ore retinendum. Et si multum temporis lapsum fuerit, ex quo sermo aboleri visus fuerit, aut si a primo ortu primaue

maue conformatione id euenerit, operæpretium est indagare, an ligula faucibus linguam colligans, præter naturam excreuerit. Quod si inueneris, parum eam præscindito, ac vulneri chalcithidis puluerē ad crustam inducendam, inspargito.

Ad linguam in nimiam molem intumescentem. Caput. li.

CVm lingua in tantam molem increuerit, vt ore retineri nequeat, fricanda est cepis, aut citrorum acido succo, aut ✣ ribes, aut malo punico acido, donec multa saliua defluxerit. Ea namque ratione decrescet, pristinæque formæ restituetur. Si vero id tamen non suffecerit, aceto & sale diligenter linguam infricato, & si hoc quoque inualidum extiterit, primum sanguinē ex duabus humeralibus, deinde ex venis sub lingua latitantibus, detrahito.

✣ Veteribus icognitū, Manardus eius loco rumicis succo vtitur.

De tumore sub lingua enato, qui ranula dicitur. Caput. lii.

TUmore huiuscemōi maligno sub lingua accidēte, īter initia lingua sale ammoniaco, et gallis cōfricāda ē. Vero eo tumore ī vetusta

Græce βατραχος.

tustatem protracto, medicamine cruētis gin giuis dicato, lingua infricabitur, & ægrotus deinde ore acetum cum sale contemperatum retinebit.

¶ *Ad pustulas ac tumores linguæ.*
Caput. liii.

HIs eisdem remedijs quibus aphthis supra cōprehensis, & anginę medemur succurritur.

¶ *De angina. Caput. liiii.*

AFfectum Latinis anginam, Græcis συνάγχην, appellatum, testatur inter deglutiēdum ac respirandum, percepta difficultas molestiaque. Qui morbus modò grauior, modo leuior, pro transglutiendi respirādique difficultatis magnitudine pronunciatur. Quocirca quando transglutiendi noxæ adsunt faciei & oculorum rubor, corporisq; repletio, in ipsius curationis initio humeralis incidenda est, & gargarizatio ex malo punico acido cum sua carne, pręparanda. Vel gargarizationem ex succo malorum syluestriū igne incrassato, aut rubi fructus succo, similiter parato. Et deīde ex rosacea aqua, cum

Ex sāguinis copia.

cui rhois decoctū adiectū sit, collutionē post rigito. Postq; hæc triduo diligenter sint facta, & aluus succo fructuū veluti prunorū, tamarindorum, cassia fistula, manna, quam veteres mel aëriū appellarūt, fuerit soluta, gargarizationes ex decocto ficuū caicarū, & vuarū passarū, vel e medulla cassię fistulę cū hydromelite porrigito. Si aūt malū lōgiᵘˢ prorogat̃, gargarizatiōibus & īspiratione acriū medicaminū, quę subijciā, vtemur.

At si nullo in facie rubore æger suffusus fuerit, & copiosa pituita ab ore profluxerit, ad hęc si ęgrotans frigida temperie sit, statim inter initia aluū catapotijs coccijs dejcito, & acriorem clysterē capite de apoplexia descriptum, infundito. Sed si malū incœperit, gargarizationes propinato ex syrupo acido, qui aceto saccharo & aqua potabili, prę parat̃, vel ex hydromelite & pipere, & oxymelite. Temporis vero successu ex muria Nabathęę, hydromelite & sinapi, collutiōes administrato. Ex eorum genere, quę malignis anginis, post aliorū & retrahentium & euacuantium vsum, auxilium præstant,

A pituitoso succo.

Sūme periculosæ anginæ curatio.

G sunt,

sunt & sanguinis ex venis sub lingua latitã-tibus imminutio, & cucurbitulæ, † sine cutis incisione, collo affixæ. Sunt præterea collo applicãda fomenta humida, ex melle quod anacardinum supra appellauimus, idq; tantisper, dum vesiculę excitentur. Sic quoque ad eundem vsum, ex sinapi gargarizatio, vtiliter exhibetur. Faucibus autem subsequẽtem puluerem inspirato. Qui accipit, salis ãmoniaci, pyrethri, nitri, succi Cyrenaici, mẽtastri, partes aliquot, & hæc in puluerem detrita, faucibus insufflato, aut cum hydromelite gargarizationis loco porrigito.

† Alibi cum

Hæc omnia inter initia, vitare oportet.

 De tussi. Caput. lv.

CVm tussis aspera & arida cum rubore æstuq; molesta est, laboranti aqua cui violæ immaceratæ sunt, cuiq; saccharum in condimentũ adiectũ sit, & ptisana propinabuntur, fabas quoq; excorticatas & spinachiam vocatam herbam, cum oleo amygdalarũ dulcium, inter cibos assumet. Aquæ autem, quæ potui porrigetur, violaceus syrupus con miscend⁹ est. In ore vero sub lingua æger retinebit globulos, qui quum ad pellẽdam tus-

A calid. & sic.

sim

ſsim faciunt, a Græcis βήχικαι appellantur. Quorum compoſitio hæc eſt. Succi dulcis radicis, ſacchari albi vtriuſq; drachmę decem; amyli, tragacanthæ, amygdalarum dulcium cortice liberatarũ ſingulorum drachmę quinque, hæc nucleorum cotoneorum cręmore excepta, in globulos redigito. At induſtrium eſſe oportet eum, qui medicamentum linguæ ſubijcit, vt paulatim eo liqueſcente, larynx id quod in eam defluit excipiat, quod tuſſi reſiſtens optime curabit. Porro ſi tuſſi præſens glutinoſi ſputi copia expuitioni contumax, noxam inferat, quæ tamen febri & vehementi alui ſolutione vacat; ſubſequentęs paſtilli infirmo propinandi erunt. Qui conſtãt, ſeminis fœniculi, ſeminis apij, ſucci dulcis radicis, adianti, amygdalarum amararũ, ſingulorum æquis portionibus, hæc ſimul lini ſeminis ſucco excepta, in paſtillos digeruntur, quorum denarij tres offeruntur. Decoctum vero, quo in propoſito affectu vtimur, quoq; iã cõprehenſos paſtillos læuigamus, capite ꝙ diſtillationis ſubſidia ſcribuntur, pręceptum eſt, illi tamẽ drachmę quinq;

A pituitę copia.

adianti, et hyssopi momentũ opportune adij-
citur. Si vero eo vetustatis, & maliciei tussis
deuenerit, vt laborantem vigilijs excru-
ciet, globuli ex styrace illi porrigendi sunt.
Qui recipiunt myrrhæ, styracis, opij, singu
lorum pares portiones, finguntur ex his glo
buli lupinorum instar, & horum vnus, aut
alter ore sub lingua retinendus, (vt elique-
scẽs deuorari queat) offertur. Aut quum ab
huiuscemodi globulis abstinetur, dormitu-
ro ægro syrupi papaueris vncia, vel albi pa-
paueris semen cum saccharo, ad manducan
dum, præbetur. Is autem qui hoc malo corri
pitur, ab omni acidorum, salsorum, austerorũ
acriumq; esu, coarcendus est. Suffumigatio
ad veterem tussim fœtidaq; sputa efficax. Su
mito aristolochiæ, myrrhæ, styracis, galbani
singulorum pares modos, auripigmenti ru-
bri quantum omnia pendent, hæc in pulue-
rem subacta, butyro vaccino subigito, ac ex
eis probe mazas pilæ instar, confingito, &
quum vsus exigerit, ieiuno ægro harum v-
nam carbonibus superpositam, per infumi-
bulum suffito.

7. secũdũ locos hābes generosũ diacodyon.

Mirifice exiccat.

De diffi-

¶ *De difficultate spirandi, quā Graeci ἄσθμα appellant.* *Caput. lvi.*

DVm quis crebra tussi correptus, fræquenter respirat, quemadmodum solent citatiore cursu, aut vehementi exercitio fatigati, & quando supinus decumbit grauiꝰ, dū vero recta ceruice sedet, minꝰ afficitur, subscriptum decoctum illi propinandū est. Accipit autem ficuum caricarum drachmas decem, palmularum pinguium ac recētium, seminis apij, seminis fœniculi, adianti, dulcis radicis, hyssopi, marubij singulorum drachmas quinq;, incoquuntur simul tribus libris aquæ dulcis ad duarum librarum euaporationem, & deinde percolantur. Huius decocti iuris suspiriosus triduo vncias quinq; bibet, adiectis interim subscriptæ confectionis drachmis tribus, quæ ad hunc modum se habet. Dulcis radicis succi, hyssopi, adianti, singulorum drachmæ decem, cardamomi, piperis, amygdalarum amararum, aristolochiæ rotundæ, seminis vrticæ singulorum drachmę quinque, mellis despumati quod satis est. Confectio

A glutinosa pituita pulmōis meatibꝰs impacta.

hęc

hęc eijciendis e thorace recremētis, ꝙ aptissima est, quocirca septimana vna continuo vtiliter æger ea vtetur. Deinde post sinapis & mellis esum, vomitus iritandus est, aluusque catapotijs his ducenda. Accipiunt autem, agarici quantum pendent hordei grana octodecim, cucurbitæ syluestris carnis grana sex, succi cucumeris asinini quantū pendent hordei grana quatuor, dulcis radicis succi sesquidrachmam, fingūtur ex his catapotia, quæ vni propinationi sufficiunt. Post hæc decoctum vna cum confectiōis vsu repetendum est. Postremo vomitum quoq; & ventris deiectionem reiterare conuenit. Et hæc vniuersa quoad sanitati ęger restituatur, sunt tentanda, interim vero, a crassorum & acidorum & austerorum esu, ægrotus diligenter arcendus est.

¶ *De laterali dolore, qui πλευρῖτις Græcis dicitur.* *Caput. lvii.*

CVm quis in membrana costas succingente, dolore punctili laborat, præcipue si tussis sicca & febris illum concomitetur, competit, si dolor qui a summa humerorum compage ad extremas earum costa-

rum cartilagines est, vsq; ad claviculā peruenit, sanguinē ex axillari eius partis, quā dolor infestat, minuere, nisi forte vniuersū corpus sanguine plenū plethoricūq; fuerit. Tūc enī ex latere opposito sāguinis detractio, nō minori cōmodo celebrabit̃. Porro si morbus ad dies aliq̃t ægrū adflixerit, fluxusq; cōstiterit, sāguis missus ex cubito affecti lateris, remedio ē. Si aūt ad inferiora costarū iterualla circa hypochōdria dolor descēderit, alu9 decocto, cap. de distillatiōe cōprehēso, ducēda erit. Ceterū veriti turbationē, quā purgatio accersere solet, præstabit venā īcidere, deīde hordei decoctū cui saccharū admixtū sit, ī potu ꝓpinare. Qđ si tussis admodū arida sit, mane singulis dieb9 iuleb violatū (Græcis iozulapon appellatū) porriges. Eius autem mixtura est huiuscemodi. Violarum vnciæ tres, in tribus sextarijs aquę ꝑ diē macerantur, excolatæq; aquę, libræ tres sacchari adijciūtur. Deinceps vero hordei decoctum ægrotanti non inutiliter prebebis.

Hip. & Gal. ac alij Græc[i] fere ōnes, affluentē flux[...] urumque sanguinem in cō[n]trariū reuellētes, atq; ian[...] in partem affluxum a loc[o] q̃maxime uicino una diriu[ā]tes, e directo lateris affect[i] venā etiā in corpore pletho[ri]rico, ac inter initia, oppo[r]tune secāt, aliter quā Ara[bes] et eorū sequaces, quos ἀ[...] *μοφό?ους merito quis a[p]pellauerit.*

Et si ægri vires deiectę fuerint, pane modicę fermentato, ac quam minime salso, frigidaq; abluto, simul cum sacchato eum cibabis. Robustis autem viribus, hordei ius vsq; ad dieꝫ quartum sufficiet. Vbi vero iam sputa deijcere ęgrotans cœperit, decocto ad distillationes curandas a me composito, perpetuo ante hordei decocti potum, donec restituatur ęger vteris. Porro si febris, vehemẽtiaq; morbi perseuerauerint, atq; ægre sputa educere ęgrotus valuerit, decoctũ capite de respirandi difficultate descriptum, præbebis. Quod etiam dũ ęger saniem expuet, vtiliter administrabis. Cęterum si inter morbi initia sputa valde nigra flauaue apparuerint, & ita continuata fuerint, et neq; febris, neq; calor ante septimũ diem se remiserint, haudquaquã affectus timore vacat. Præterea si præter hæc, eadem spirandi difficultas permaneat, & simul audiatur in thoracis cauitate murmur aliquot, similiter si genæ ac oculi multo rubore suffunduntur ac dolent, affectus in maturam mortem præcipitat. Quod si lateris parte exteriori, rubor aliquis suffusus, tu-

Nothæ pleuritidis curatio.

morue conſpiciatur, & locus affectus tactu indoleſcat, ad cucurbitularũ vſum (ante ſumma cute leniter inciſa) properãdum eſt. Aut emplaſtrum ex ſinapi & ficubus recte, donec modice locum exulceret, imponetur. Prius tamẽ opportuna venæ ſectione, aut purgatione; quæ huic malo idonea eſſe poſſet, & humoris affluxi leni reſolutione, tentatis. Sane ex imperitorũ Medicorum hallucinatione, multa huic malo accidũt augmenta, veluti quum in mẽbrana coſtas ambiente, craſſos flatus infartos coniecturantes, confectionem diamoſchum appellatam, aut huic in diſcutiendo & incidendo viribus parem, porrigunt, qua ratione medicandi, ægrum plane iugulant. Affectus porro, qui in ſpurias coſtas integente membrana, ex inflammatione oboritur, Arabibus Perſica dictione birſen (quaſi thoracis noxa) dictus eſt.

¶ *De pulmonum inflammatione, quæ* περιπνευμονία *Græcis dicitur.* Ca. lviii.

QVando hominem febris ardens corripit, tantaq; inter ſpirandum difficultas oboritur, ut ſe ſtrangulari exiſtimet, &

& quum tanto rubore malæ suffusæ sunt, vt tinctæ videri possint, ac dum thoracis parte anteriori grauitas, & tussis, et pectoris distẽtio (tamen absque dolore punctili) premunt, quodq; per sputa deijcitur spumosum ẽ, is æger, si omnia concomitentur, valentem ac acutam pulmonis inflammationem suffert. Quod si pelliculę ipsius, quæ cum thorace secundum ipsius longitudinem sunt connexę, sint inflammatæ, etiam dolorem punctilem æger percipit. In curationis itaq; initio e vena axillari ⊢ dextra ⊣ sanguinis detractio prodest ⊢ Nam sola ratione plethorię, vena pertusa, in hoc affectu iuuat. Nihil eni a pulmonibus cordisq; dextro ventriculo venæ sectione educi posse, mẽbranarũ dextri ventriculi cordis, anatomica administratio apparẽter demonstrat ⊢ Deinde post venæ sectionẽ reliqua curatio tentanda est, iisdem, quibus pleuritidi medemur.

¶ De cruentis ac purulentis exputionibus Caput. lix.

SAnguis si screatu, aut pauco strepitu, qui absq; tussi est, educitur, nullus erit inde

ægro

ęgro metus, ſiquidem gargarizationibus capite ad anginam præceptis, & ratione victus tenuiori, ſanari poterit. Vomitu quoq; ſi erumpat ſanguis, nec inde ingens ęgro formido incuti debet. Venæ ſectione namque, & aſtringentium vſu, quale omphacinum eſt, & rhus obſoniorum, atq; his perſimilibus, perſanari hoc vitij genus poterit. Sumito itaque lapidis Armenij, gummi Arabici, balauſtiorum, cinnabaris, thuris omnium ęqualia pondera, & horum drachmas tres ſimplici diſcocto cydoniorum ſucco ſubactas, proponito. A quibuſdam vero ſanguis, per circuitus quoſdam, expui conſueuit, vnde non modo nulla noxa illis imminet, verum etiam id valetudini multum prodeſt. Proinde is minime ſupprimendus putatur. Sin autem cum tuſſi, ſanguis prorumpat, non immerito formido nos occupat, nihilominus tamen, ęgri curationē, venæ axillaris ſectione incipies, partita interī ſāguinis miſſione Deīde ſubſcriptos paſtillos potui porriges. Qui cōſtāt, thuris, cinabaris, vtriuſq; drachmis trib⁹ et ſcrupulo vno

Ex ventriculo.

Expectore.

&

succini drachmis quinque, lapidis hematitis, ✣ terræ sigillatæ vtriusque drachmis decẽ, aluminis drachmis duabus cum semisse, balaustiorum drachmis tribus, opij drachmis duabus, rheobarbari Seni tantundem, ex his portulacæ succo aspersis, informantur decem pastilli, quorum quotidie vnum succo ocimi maioris, aut portulacæ leuigatum, propinabis. At si vehementior morbus extiterit, sanguinisque eruptio incrudescit, alterum pastillum, ęgro somnum inituro, porriges. Crura quoque circa iguina, & brachia ad scoptulas, aut potius in tenuioribus partibus (vt pote magis neruosis & dolorificis) vinculis intercipito, ac vna summas extremasque partes ad reuellendum sanguinẽ, infricato. Pectus quoque, præcipue si dolore quopiam iritetur, epichematibus ex paulo ante comprehensis pastillis, aceto & aqua subactis, pręparatis, crebro illinendum est. Aegri quidem cibis, rhus obsoniorum & omphacinum, eisque psimilia admisceto, & ✣ terram sigillatam interpositis interuallis commanducandã prębeto. Inter decubitus autem, supinus, ac p-

✣ Carent nostrę officinæ.

✣ nos lapide armenio portulacæ succo marcerato vtemur.

pemo

pemodum (absque dolore tamen) erectus, maxime necessarius, ac perquam vtilis est.

¶ *De tabe quæ φθίσις Græcis dicitur.* Ca. lx.

SI quis partium colliquationem a tussi, quæ ex diuturno morbo sit, aut post crebra cruenta sputa, aut multas puris reiectiones patitur, illi lac asininũ vtiliter potandũ porriges, at si eius facultas non detur, caprinum, cui sacchari momentum commixtũ sit, offerto. Quod etiam posteaquam aliquid panis illi adieceris, ægro esui dabis. Quin etiã si huiuscemodi generis lacte capit, illud quoque aquę loco, q̃ties sitit, propinabis. Interdũ tñ tenue ac tẽperatũ vinũ potandũ exhibebis. Cibũ vero ex auiũ, & hœdorũ carnibus administrabis. Aegrotus præterea ieiun⁹ & a cibo, balneo haudquaquam calido, sed tepẽte vtatur, solioque dulcis aquę, diutius sine periculo immorabitur. Et inter cętera, ne aluus fluat turbeturue, diligenter pręcauere ęger debet. Si quidẽ soluta fuerit, huius pulueris potu cõstringetur. Accipit autẽ gummi Arabici, lapidis Armenij, seminis myrti singulorum partes æquales, subiguntur oĩa

Proprie pulmonũ ẽxulceratio.

in puluerē, et eius vno die drach. tres cū syrupo albi papaueris, & myrti succo discocto exhibent. Hic puluis ad hūc modū in potu administratus eos qui tussi, & cita aluo laborant, strenue iuuat. Verum huic interdū, vt maiorē astringendi vim obtineat, vtiliter adijciuntur ✠ xylocaractæ ex Syria, & bdelliū ex Mecha. Porro si e lactis vsu, in febrim æger rapiatur, ptisana pota substracto lacte bene facit. Verū febre conquiescente, ad lactis vsum rursus ꝓperandū. Si aūt denuo febris molestauerit, lac fugiendū est, & ptisana quousqꝫ febris abigatur offerenda, qua iterū propulsa, lactis vsus repetitus prodest. Hæc ꝙ diu necessitas vrget, quadā vicissitudīe sunt faciēda. Interea vero summò studio, ne aluꝰ lubrica fluat, prospiciendum.

✠ Sunt quorūdā astrīgētiū lignorū putamina.

¶ *De cordis palpitatione. Caput. lxi.*

SI febris pulsusqꝫ velox cordis tremorē cōcomitāť, ęgro axillari dextra secta, sanguinē detrahito, & potui pastillos ex cāphora, succo malorū punicorū acidorū lęuigatos prębeto. Hi accipiūt ✠ spod ij, seminis cucumeris citrinati, intybi, lactucæ, portulacę, ro sa

A calida occasiōe.

✠ Subsequētibus capitibus nostrates

sarum, sandali albi omniũ æquas portiões, & horum singulis drachmis, adijcito camphorę pondus trium granorum hordei, ac his omnibus malorum sylueſtrium ſucco detritis, informato paſtillos, & eorum quotidie duabus ſeptimanis continuis, drachmã vnam malorum sylueſtrium ſucco detritã, in potu porrigito. Porro ſi hæc medicina morbo ceſſerit, lac ex quo butyrum preſſum eſt, ne forte continuus paſtillorum vſus noceat, potui prębeto. Alimenta vero erunt, pulli ex aceto, & vuæ immaturæ ſucco, aut alio quopiam acido condimento elixi. Syrupus quoq; acidus appellatus, qui ex ſaccharo apparat⁹ ſit, potui vtiliter dať. At ſi cordis palpitatio, febri vacat, ex moſcho compoſitos paſtillos, in potu offeres. Qui recipiunt maſtiches, ſpicæ, ligni aloës, cinnamomi, caryophylorꝝ, gallię moſchatę, nucis myriſticę † cubebe, cardamomi maioris & minoris, corticis citri ſingulorum ſeſquidrachmam, moſchi obolum, his vino odoro aſperſis, informato paſtillos, qui ſyncopi ac cordis palpitationi ſtrenue auxiliantur.

Elect

officin... ebur c... buſti... cipium...

A frigi...

† Nõ c... ſtãt int... ſe Arabe... nos ſub ... o nomi... ſemina... cria hal... mus.

Electuarium ex moſcho ſumptuoſum, defectui animi, triſtitię, cordis palpitationi & faſtidio vtiliſſimum. Maſtiches, cinnamomi, ſeminis ocimi maioris, ſeminis ocimi citrinati, ſeminis meliſſę, ſeminis ſiſymbrij, ſeminis ſampſuchi, piperis longi ſingulorũ par pondus, ex his omnibus in puluerem redactis, drachmæ decem ſumuntur, margaritarum comminutarum, corallij rubri, cubebe, bombycis crudæ hoc eſt, nondum in filum contortæ intextęq́ꝫ, ſuccini, been albi & rubri, folij Gręcis μαλάβατςον dicti ſingulorum quoque drachmę decem, moſchi Tubabetici ſyncerioris ſedrachma, omnia hæc cremore maceratarum myrobalanorum chebularum excipito. Hoc ſane electuariũ ventriculi frigiditati, ac cõcoctricis imbecillitati, mirum in modum prodeſt.

Noſtrarũ officinarum ſemen propoſito non ē inutile.

¶ *De cholera morbo.* *Caput. lxii.*

A bilioſi humoris copia.

QVando dolor punctilis atque erodens, tormina, & nauſea aliquē inuadunt, & ſi his adſint, aut ſubſequantur vomitus, & ventris per inferiora turbatio, aqua modice inferuefacta copioſiſſima crebro

bro propinari debet, deinde vomere oportet, digito, aut pinna ori indita. Item alui ductio ne adiuuandus est stomachus. Sin autem vomitus, & alui fluor nõ conquieuerint, ad tepentem aquã rursus confugiendũ est, bilioso enim humore circũcirca adhærente, vna cũ aqua reiecto, stomachus elotus, ac leuior redditus, oblatũ sibi cibũ retinet. Quocirca vbi morbus remitti cœperit, æger in balneũ potabilis aquæ deducatur, cui vnius horæ spatio, aut pro viriũ robore, immoretur. Egressus autem balneo, & cibis concoctu facilibus, vt carnium expresso, & vino subastringẽte enutritus, ac præcordijs oleo ad id idoneo perunctis, somnũ arcersire debet. Et licet immodica ventriculi perturbatio, supra infraq;, ac reliqua grauia symptomata superueniãt, nõ ideo animus adijciẽdus erit, quin potius medicinis subsequẽtib9 malo auxiliũ ferẽdũ ẽ.

Relicto morbo, symptomatũ curatio.

Initio itaque pastilli ex thure, aqua, aut niue & malorũ punicorũ discocto succo læuigati, semel propinandi sunt. Qui si vomitus igruerit, secũdo quoq; porrigẽt. At hęc extremas q̃q; brachiorũ, & fœmorũ partes cir-

Paul⁹ hęc calida fie ti p̃cepit.

ca inguina, vinciri oportet. Pręterea aquã ni ue infrigidatã, crurib⁹, & pedibus ab alto instillare, ac etiã in gelidã aquã descẽdere il licq; imorari, strenue auxiliat̃. Veter porro epithematis, quę sandalis, rosis, cãphora, gal lia moschata, simul rosarũ aqua aspersis, cõ ficiuntur, irrorandus est. Confert item lin teum aqua rosarum niue refrigerata imer- sum, si ventri apponatur, quod vbi tepue- rit, ne cõcalefactum noceat, abijcietur, & a- liud in eius locum superaccommodabitur. Aut cataplasma ex palmulis cum vitis agre stis floribus & acacia, item hypocistidis & mali punici succo, est inducẽdũ. Porro pau- latim vinum vetus decoctio malorum puni- corum succo contemperatum, propinabi- tur. Et quotiescumque ęger euomuerit, toti es aliud, post modicum interuallum, offere- mus. Cibus autem panis malorum punico rum succo maceratus, vna cũ vino subastrin gente erit, quem si vomitu eructet, rursus quousque vomitus sedetur, panem porrige- mus. Si vero animi deliquio ob ingentem e uacuationem, ęger corripiatur, moschũ hor-

de

dei grani instar, vino leuigatũ dare prodest. Proinde si os clausum teneat, vi apiendũ est, & vinũ infundẽdum. Sic quoq; hœdorũ & pullorũ carnium expressum, & mali cydonij succus, vino cõmixta, vtiliter porriguntur. Præter hæc, ante ęgri nares assos pullos discerpere iuuat, si modo carniũ vaporem non abhorreat. Thus quoq; ad ventriculi retentricem facultatẽ corroborandã, ore cõmanducandũ, vt paulatim ęger id trãsglutiat, dãdũ ẽ. Postremo ✝ bol⁹ Coracesi⁹ cãphora cõdit⁹, et in puluerẽ adamussim trit⁹, atq; cũ astringẽte vino porrect⁹ iuuat. At oibus, quę huic malo cõmoda ꝑcepimus pręsidijs, donec vomit⁹ cesset, vẽtriculusq; alimẽtũ sentiat, erit insistendũ. Postq̃ vero vẽtricul⁹ cibũ amplecti cœpit, cibãdus ęger ẽ, et modicũ vini veteris, ac odori potui porrigendũ, sõnusq; ad restituẽdas vires, cõciliãd⁹. Pastilli ex thure, vomitui sacri. Boli ✝ Coracesij, thuris ãborũ drach. x. ✝ cubebe, cardamomi vtriusq; drac. duę cũ semisse, cãphorę, gallię moschatę, caryophylorũ singulorũ obol⁹ informato pastillos põdere sesqdrachmæ ad vomitum efficaces.

✝ Plini. vt opinor, Tauri lygdinũ lapidẽ vocat.

✝ Nos nostro armenio. et aceri semis vtemur.

Decoctione quidem mali punici succum incrassatũ, ad hunc modũ apparabis. Sumito malorũ punicorũ acidorũ succum, ac per noctē, pauloue amplius, quod crassum est, in fũdum residere sinito, deinde tantisper dũ mulsi spissitudinem accipiat, decoquito, & diligenter spumam detrahito, ac dein ab igni remoto (tamen adhuc calenti) menthæ viridis coliculos inijcito, eosq; cum succus iã refrigeratus est, extrahito. Ad huius formã cydoniorum malorum, & malorũ syluestriũ acidorum syrupos fieri decet. Si autē vomitus aliquoties inualuerit, proruperitq;, cucurbita magna cũ multa flãma, ori ventriculi affixa, ac vi abstracta, eaq; secundo ac tertio agglutinata, plurimum ęgro auxiliatur.

¶ *De ventriculi imbecillitate.* Cap. lxiiii.

Ob frigidi distẽperiem.

VEntriculi imbecillitas si cum modica siti, & longa cibi in ventriculo mora, ructibusq; acidis, ægrũ affligit, & symptomata hæc pauca, neq; admodũ vetera sint, vẽtriculus pastillis ex rosis confectis, sanitati restituetur. Quorum æger singulis diebus mane denarios duos. & totidem obolos, cũ

vnci

vncia seminũ incidentiũ decocto dissolutos, deuorabit. Seminũ aũt decoctum in hũc modum preparatur. Cumini Nabatheę & ammeos vtriusq; drachmæ duæ, in mina aquæ tantisper dum ea rubescit incoquuntur, de qua deinde cum pastillis ex rosis ægro mẽsura supra comprehensa propinatur. Pastilli vero ex rosis accipiunt, pulueris rosarum rubrarum drachmas tres, ligni aloës, spicę mastiches, casiæ ligneæ, iunci odorati, cinnamomi, absinthij singulorum drachmam vnam, hæc vino veteri conspersa, in pastillos rediguntur. Verum interim æger alendus est, cibis q̃ minimum humectantibus, & concoctu facilibus, parumq; excrementitijs, ex quorũ genere pulmenta aromatibus & odoratis incidentibusq; seminibus preparata, & alij qui simul & calefaciunt & incidunt cibi, sunt. Aegrotanti præterea, ante cibum multa exercitatio, minorq; solito aquæ frigidæ vsus, & postq; cibus in ventriculi fundũ descenderit, profundus somnus, illito prius vẽtre oleo nardino, magnopẽ iuuãt. Vino aũt veteri & mero parce, ne cibus in ventriculo

fluctu-

fluctuet, vtet. atq; omnino vict⁹ rationne ex
A maio ri causa. tenuabit. Qđ si hæc symptomata ĩueteraue
rit incruduerit q;, electuarij ex cumino & ele
ctuarij ex thure vtriusq; sesqdrachma, cũ vn
cia vini veteris ac meri diluta, recte exhibe-
bit, & victus ratio eadẽ cũ paulo ante præ-
scripta instituetur. Electuarium ex cumino,
Cumini Carmaniani drachmæ cẽtũ, zingi
alibi al bi additur beris drachmæ vigiti ; piperis drachmæ de
cem, foliorũ rutæ, nitri naturalis & integrio
ris vtriusq; drachmæ decẽ, omnia despuma-
to melle excipito, & huius antidoti, si aluus
non respõdeat, portionẽ aliquam porrigito.
Sin autem cita sit, electuarium ex thure præ
beto, cuius compositio infra capite de vẽtris
profluuio describitur. Porro si hæc inefficā
cia fuerint, ferri recrementũ vino leuigatum,
aut potius quæ ex eo est, compositionem da
to. Præparabis quidem stercoris ferri cõpo
sitionem, ad hunc modum. Seminis apij, se
minis fœniculi, anisi, cumini, ammeos, ; a
Arbor ẽ apud A ui. sub no. ie asse, nidden, origani, ligustici, cari, seminis coriã
dri, piperis nigri, piperis longi, cinnamomi,
thuris, spicę, caryophylorum, nucis myristi

cæ,

çæ, cyperi, zingiberis singulorũ sesquidrachma, stercoris ferri drach. quindecim, omnibus vini centuplum addito, & ad dimidias decoquito percolatoq;. Eius percolati medicamenti ægrotanti drachmas triginta ex vino administrato, ac vna victus rationem tenuiorem instituito. Hæc tribus septimanis commode repetuntur, & recte ab acidis & recentioribus fructibus, & frigidæ aquæ potu, abstinetur, vinumque moderate vtiliter propinatur. Cataplasma ad ventriculum calefaciendum corroborandumque multum efficax. Sumito styracem, spicam, iuncum rotundum, absinthium, calamum aromaticum, mastichen, & ea vino veteri & cydoniorũ succo aspersa, in cataplasma ventriculo superinducendum, dirigito. Ad hæc optime facit ventriculo ex oleo nardino & cyprino frictio illinitioq;. Quinetiam & lana succida prædicto oleo tepente imbuta, linteoque ventriculo superligata multum iuuat. Potui autem ægrotanti vinum vetus calidumq;, aut hydromel propinabitur. Ieiuno vero ægro, aut saltem tribus

horis

horis ante cibū, diacydoniū (Arabibus miua appellatū) mediocris mystri modo dādū est. Apparatur aūt ex malis cotoneis pharmacū hoc modo. Ex malis cotoneis maiora iucundioraq; & minus acerba, quæ videlicet struthia appellantur, eligito, expressumq; eorū succū, diē & noctē totā, quo resideat relinque, deinde eo percolato, ex puriore succo partes duas sumito, sacchari partē vnā, vini veteris vnā, & lente supra prunas, donec mellis spissitudinē recipiant decoquito (hac enim crassitudine stomachica medicamēta præparari solent) deinde spumā diligenter auferto. Postea ad singulas totius libras accipies, zingiberis, spicę, cinnamomi, caryophylorum singulorum drachmā vnā, mastiches drachmas duas, quæ oīa in puluerem tenuissimū detrita, lineoq; panno illigata, adhuc feruēti decocto, inijcies, & quum a prunis amotū refrixerit, linteum diligēter expressum eximes, ac medicamen ad hunc modum vsui futuro recondes. Quod si concoctionis offensæ adsint, cibi fastidium & nidorosi oletosique ructus, vocatum cotoneorum malorum aci-

Gale. & Alex. pulueres inijciūt.

A calida intēperie, r

dum syrupũ propinabis, quẽ ad hunc modũ cõficies. Succi cotoneorũ acidorũ pars vna, sacchari albi totidem, aceti albi ac perlucidi quarta pars, oĩa simul tantisper dum iustam spissitudinem obtineant, deccques. Sane hic syrupus ventriculum corroborat, & præter q̃ quod eius munia ad actionem excitat, vehementẽ quoq; eius inflammationẽ, & ęstũ mirifice reprimit. Aegro autem cibus, qui simul & acidus, ac austerus sit, præparabit, cuius generis est caro cum immaturarũ vuarum & malorum sylvestrium acidorũ expresso, & ribes decocta, & columbæ quoq; ventrẽ mẽtha infartum habentes, cũ momento salis & omphacino decoctæ, aliaque aciditate & austeritate his correspondẽtia, alimenta sunto. Præterea puluis hic crebro sumendus offertur. Qui accipit, rosarum rubrarum drachmas decem, spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinq;. huius pulueris drachme duę succo malorũ punicorum acidorum, & syrupo acido cydoniorum insparsæ porrigunt. Cęterũ si pau o ante dictis symptomatibus corporis macies

Nos acetosa uocata herba vtemur.

A sicca & calida itẽperie.

cies inflammatioq; adsint, laboranti lac & hordei decoctũ ꝑpinet, ac herbis humectãtibꝰ refrigerantibusq;, ex quorũ gñe lactucę, maluę, cucurbitę & citrinati cucumeres sunt, æger enutriet, nõ nimis liberaliter tñ. Iã etiã hœdorũ et lactantiũ agnorũ carnes, et recentes in petrosis aquis degẽtes pisces, ęgro ex vsu sunt. Ad hęc balneũ ieiunus, et a cibo cõscendat, eiq; ad tẽpus immoret, aut in dulcis aquę tepẽtis solio indies desideat. Vinũ etiã ꝑlucidũ & percq; dilutũ bibat, ac subĩde geti se det, motũq; oẽm et exercitiũ fugiat. In sũma victus rõ, ac reliquũ viuendi genus tale sit, qđ obesitatẽ pariat. Sed si hũc affectũ inflãmatio, æstusq; vehemẽtissimus cõcomitetur, vẽtriculo refrigerantibus inunctionibus, vt oleo quod immaturæ vuæ fuderunt, & melino, atq; violacei momẽto, succurres, & hordei decoctum potui præbebis, ægrotãtiq; eandem medendi rationem cum hectica febri correptis, institues.

Ab itẽsiore intẽperie.

¶ De oris uẽtriculi dolore, ac inflãmatiõe. C. lxiiii.

SI oris ventriculi dolorem, eiusdem subuersio, & erosio nauseaq; subsequantur

ægro,

ægro liberaliori aqua modice inferuefacta porrecta, vt vomat (digito, aut pinna oleo madente, in fauces inserta) præcipiemus. Cæterũ si hoc inualidũ fuerit, aluus hiera picra, vt in ventriculi tunicis impactũ succũ expurgemus, ducenda est. Accipit aũt amarũ hoc medicamẽ, pulueris rosarũ rubrarũ, spicę, mastiches, ligni balsami, fructus balsami, cinnamomi, cassiæ ligneæ, asari singulorũ drach. quinq;, aloës rufi coloris iocinorisq; modo cõcreti duplũ oĩm, quod diligenter detritũ, alijs simplicibus medicaminibus læuigatis, & incerniculo ex tenuissimis setis, aut serico constructo, cribratis, commiscetur, atque rursus omnia simul cum aloë conteruntur. Huius autem quantitas, ab aureis duobus ad denarios duos vsque, offertur. Laborãti quoq; quotidie panẽ vino austero, & mali punici succo supra descripto, cotoneorũq; acidorũ syrupo, maceratũ, præbeto. Si aũt dolori acidorum & flatuosorũ ructuũ copia ventriculique distentio, ac singultus affuerint, exhibeto electuarium diacyminum, & diacalamenthes, & alia consimilia, quibus

Absq; inflã. a calido humore.

Differt a Gal. 7. methodi.

Ob frigidũ succũ & flatus.

quibus discutiendi vis adest, quæ capite de intestini laxioris vitij præsidijs persequar. Cibi autem ægri erunt pulmenta aromatibus & calefacientibus seminibus apparata. Potui quidem pauxillulum vini veteris et meri propinabitur. Exercitia quoq; & medicamentosarũ aquarũ balnea nõ mediocriter iuuant. Quinetiã ventriculum penicillo nardino oleo, aut quopiam alio calefaciente, & subastringente, imbuto, fouere conducit.

Cũ inflammatione.

Porro si oris ventriculi dolorẽ, febris vna cum manifestæ inflammatiõis indicijs, et ęstu, q tactu deiudicari possit, subsequant̃, mox inter curationis initia, axillari dextra secta, sanguinẽ detrahito, & dolenti loco sandala, rosas & camphorã, simul rosarum aqua, & cotoneorum succo læuigata, superaccommodato. Aegro vero præter ptisanã nullum cibum offerre debes, pinde a carnium esu, & cõpositionibus ex melle cõfectis inprimis arcendus est. At corroborandi gratia, interdum maloꝝ punicorum acidorum succum, & eum qui ex reliquis fructibus frigidam & astringentem vim possidentibus,

decoquitur, vtiliter propinabis. Siquidem inflammatio oris ventriculi & iocinoris astringētia desiderant, nam si solo relaxante præsidio curationem tentes, vitæ periculū intuleris. Aestus porro vehementia remissa, cassiam fistulam intybi succo dissolutam, & simul cum eo decoctam, ac diligenter a spuma liberatam, ægro offerre conducit.

Cum vero longius morbus prorogatus fuerit, & ardor omnino quieuerit, inflammatio autem in duritiem & scirrhum deciderit, emplastrum istud affecto loco superligato. Violatum aridarum drachmæ decem, rosarum rubrarum drachmæ quinque, spicę odoratæ, masliches vtriusq; drachmæ tres, cyperi, iunci rotundi, calami aromatici cuiusq; drachmę duę, farinę fœnograeci drach. viginti, florū chamæmeli, seminis althææ, hordeaceę farinæ, singulorum drachmæ decem, omnia seminis lini succo aspersa, in emplastri formam redigito, ac horis quatuor ante ciborum ingestionem, ventriculi regioni superinducito, ventriculo prius nardino oleo foto. Deinde concoctio & e ventriculo Scirrhi vētri. curatio.

depul

depulso cibo, ventriculi locus, lana nardino oleo immersa, vti iussi irrorandus est. Confectio quidem olei, seu vnguenti nardini simplicis, in hunc modum se habet. Olei glandis vnguentariæ, quod proprie balaninum dicitur, libra, spicæ semuncia, masticheѕ, costi, cyperi, iunci rotundi, calami aromatici singulorum drachma vna, vniuersa hæc in pollinem subacta, dictoq; oleo iniecta, soli septimana vna, in vase obturato ore, exponuntur, & deinde percolantur. Porro fæces sordesque manibus inhærentes, cataplasmatibus proposito vitio dicatis, admixtæ, plurimum iuuant. Cæterum oris ventriculi inflãmatione in tantam vetustatem protracta, vt in abscessum erũpat, pastilli ex spica propinati, optime faciunt. Accipiunt quidem hi, florum iunci rotundi, casiæ ligneæ, rheobarbari Seni, calami aromatici, spicæ cuiusq; drachmas tres, croci, myrrhæ, anisi, costi, piperis singulorum drachmam vnam, bdellij varij drachmas tres, mastiches drachmas duas, ammoniaci drachmam vnam, finguntur ex his pastilli pondere sesqui

Oleũ nardinũ.

Abscess9 cura.

quidenarij; quorum quotidie vnus sapa detritus exhibebitur. Emplastrum ad prædictum affectum valde efficax, quod hac ratione præparatur. Bdellij mollis drachmæ decem, ammoniaci drachmæ quinque, glandis vunguentariæ drachmæ decē, apij seminis tantundem, spicæ, mastiches nigræ vtriusque drachmę quīque, ceræ drachmæ tres, olei nardini drachmę quindecim, gummi vino subastringente diluitur, & ei omnia cōmixta, in emplastrum digeruntur. In vētriculi itaque & iocinoris affectibus profligandis, Medico erudito & natura sagaci, opus est, vt qui accurate ipsorum dispositiones distinguere, ac curare queat. Nihilominus quamtumuis succinctus fuerim, capita & rerum summas, quæ his affectibus præsidio esse possent, hoc nono libro persecutus sum.

Emplastrū laudatissimū

¶ *De singultu.* *Caput.* lxiii.

QVando singultus post crassorum ciborum ingestionem, aut vini perquamdiluti copiosiorē vsū, inuadit, aqua calida, cui cuminū, mētha, mētastrū et thuris

A flatu et crudo succo.

pau-

emanans, pinguedinis loco cõmixta sit. Ad hæc caudæ, & agnorum pedes, & qui his viscositate & pinguedine respondent cibi, ac commode offeruntur. Vinum quoq; vetus quodq; impense calefaciat liberaliter (vel nõ sitienti ægro) haustum optime facit. Deinde his deuoratis, vt ingesta euomat, ægrotanti præcipiendum. Ac isto curationis modo, tantisper dum ab omni malo liberetur æger, vt vtatur, consilium est. Sin vero a cibo nulla molestia afficiatur, neq; per vomitum neq; per aluum illum deijciat, carnes bubulæ & alia concoctu peruicacia edulia, porrigenda sunt. Quocirca triticum pultis instar elixum, et oryza cum lacte decocta, accõmode exhibentur. Potui autem gelida aqua detur. Quinetiam optima ratione, æger in aëre frigidiori ac perspirabili delitescet, & ab omni acidorum & austerorum atq; acriũ esu, abstinebit, solisq; dulcibus ac glutinosis enutrietur.

Ab imo dica transpiratiõe, aut calido sycco.

¶ *De iocinoris dolore.* *Caput.* *lxvii.*

SI decoloratus aliquis, corporis ineptum habitum, ac dolorem dextri lateris sub hy

Ex ītempe. aut humore calido

hypochondrijs, ad nothas ac posticas costas comites sibi habuerit, & si color, quo suffũditur suppallidus conspicitur, magna quoq; oris ariditas ingensq; sitis ægrum torqueãt, hordei decocti ius, & herbarum infrigidantium succi, syrupo acido ex albo sacchàro decocto diluti, vtiliter porrigentur. Huius autem generis herbarum, sunt intybum, solanum, ℞ amplexicaulis. A foris autem, fotus, ac aspergines ex duobus sandalis, rosarum floribus, camphora & momento spicæ in aqua rosacea simul detritis, præparatos, ad hunc modum accommodabis. Accipies linteum aliquod, & hoc liquore refrigerante & subastringente imbutum, loco laboranti superinduces, et priusquã tepescat, illo amoto, aliud in eius locum applicabis, partemq; diligenter irrorabis. Potui vero malorum punicorũ succus, ac similes decoctione incrassati succi, facultatem refrigerandi obtinentes, exhibiti prosunt. Quare æger a vino, & his quæ melle condiuntur, ac calefacientibus incidentibusque cibis, arcẽdus ẽ. Itẽ pastilli ex acide spine baccis porrecti,

℞ Theophras. li noderã.

non mediocri auxilio sunt. Qui recipiunt, succi baccarum, acidæ spinæ, drachmas decem, seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis portulacę cuiusq; drachmas tres, rosarum drachmas duas, rheobarbari Seni drachmam vnā, spicæ sed drachmā, redigito hęc in pastillos pondere drachmæ & semissis, atq; eorum vnum syrupo acido saccharo præparato, aut malorum punicorum succo solutum, propinato. Aluum quoque si necessitas vrget, succo fructuum, vt prunorum & tamarindorum, ac saccharo albo, deijcito. Porro si viciatus color, iocinoris dolorem subsequens, cū virore albicans medius interq; colorem colliquatione laborantium partiū, & colorem tumidarū, extiterit, prætetea si ægrotanti aluus laxa fluxerit, est palpebrarum, ac summarū partium tumor, digitorū tactui cedens, ac laxitas affuerint, pastilli ex rheobarbaro Seni, syrupo acido melle composito subacti, porrigendi sunt. Hi constant, mastiches, succi eupatorij, succi absinthij, seminis fœniculi, anisi singulorum drachmis duabus, rheobarbari Seni

Ab intēp. aut materia frigi.

drach

drachmis decem, digeruntur in pastillos pō dere drachmæ vnius & semissis, atq; eorum vnus quotidie commemorato syrupo dilut⁹, propinabitur. Præter hæc, emplastrū ad pręsentem affectum efficax, ad hūc modum præparabis. Accipito spicam, masticheu, cyperū, iuncum rotūdum, calamum aromaticum, crocum & myrrham, deinde myrrham vna cū mastiche in vino odorato subigito, ac alijs his commixtis, finge emplastrum, iocinoriq; superinducito. Interim vero a cibis crassis, refrigerantibus, multamq; pituitam gignentibus, ægrotantem arceto. At si huiuscemodi inefficacia fuerint, pastillos ex cācamo radicum decoctorum iure solutos, exhibebis. Recipiunt aūt pastilli ex cancamo. Cācami, rheobarbari Seni vtriusque drachmas tres, spicę, seminis apij, ammeos, masticnes, iunci rotundi, baccarum iuniperi, amygdalarum amararum, costi amari, rubiæ satiuę, succi eupatorij, asari, aristolochię rotundæ, gentianæ cuiusq; sesquidrachmam, cancamo & eupatorij succo vino subactis, reliquisq; medicamentibus illis admixtis, formantur pastilli, pendē-

Hodierni strates officinę laccā vocāt.

Quidā esse dunt salnam.

pauxillulū incocti sint, crebro in potu offerē da ē, & ęgro, vt sibi somnū cōcilietur, pręcipiē dū. Vētri quoq;, vesicæ, ac sacculi huiuscemo di decoctis seminibus, & herbis calefacienti bus discutiētibusq; impleti, superligādi sūt. Quinetiam & eisdē vētricul⁹ opportune ir rigabitur. Aeger aūt tenuissimo victu, eoq; incidēte, enutrietur. Cū vero pluſculis dieb⁹ moderatiori cibo ægrotantē alueris, in laco nicū primam balnei domū subinde ipsum de duces. Itē insecutis aliquot diebus, illi siccā tia & flatus discutientia alimēta, præbebis, e quorū albo sunt, pulmēta aromatibus semi nibusq; calefacientibus ac incidentibus cōdi ta, & assi mōtani passerculi, & pauxillū vi ni meraci potui ei tū offeres, ne forte vini co pia, cibi fluctuationē in ventriculo creet. At si hæc non vsq; adeo valida fuerint, pastillos ex thure porrigito. Quos ad hūc modū confi cies. Accipe thuris drachmas quinque, inu le cāpanę drachmas tres, mētastri, foliorū ru the aridorū vtriusq; drachmas duas, seminis † sisymbrij drachmas tres & semissē, his de tritis & hyssopi succo subactis, informato ex

† alias nemē hoc ē serpilli.

illis

illis pastillos sesquidrachmæ pondere; & eorum vnum in die, cumini decocto læuigatum, propinato. Porro si singultus cum tremore, aut nausea, aut siti, aut oris summa ariditate, post febrim superuenerit, aquam modice feruefactam, nõ liberaliter, sed pedetentim, sorbillandam dabis. Et si tali auxilio haud quaquam malum propellitur, aqua cui hordeum incoctum sit, vna cum oleo amygdalarum dulcium porrigenda est. Quinetiam vertebras ceruicis & dorsi, humectãte oleo tepente perungere, infricareque, non mediocriter conducit. Aegrotanti vero potus, ex herbæ pulicaris seminis, & violarũ, & malorum punicorum dulcium succo, modico saccharo adiecto, parabitur. Preter hæc singultui, qui ex repletiõe ẽ, ac sternutatiõi, spiritus compressio, ꝙ plurimum confert. Ex siccit.

¶ *De canino appetitu.* Cap. lxvii.

SI quis assidua fame crucietur, & tamen cibus assumptus ita grauat, molestusque sit, vt eum mox, aut vomere, aut per inferiora deijcere cogatur, oryza illi vtiliter edenda porrigit, cui sanies ab agno in fornace asso Ab acido succo.

pendentes singuli drachmam & semmisse. Radicum quidem ius, hac ratione præparatur. Corticum radicum apij, seminis fœniculi, iunci rotundi, ammeos singulorum drachmę quinque, rosarum rubrarum drachmæ tres, spicæ odoratæ tantundem, omnia in aquæ libra ad tertias buliuntur, ac ita decoctum ius cum commemoratis pastillis assumitur. At si inflammatione abscessuue iecur conflictetur, eisdem auxilijs, quibus oris ventriculi inflammationi & abscessui medemur, illi succurrendum est.

¶ *De morbo regio, qui & ἴκτερος dicitur.*
Caput. lxviii.

A iocinoris calore

MOrbo regio si febris affuerit, intybi, & solani succi, & hordei decocti ius, potui offeruntur, & cucurbitis domesticis, atriplice, cucumeribus citrinatis, & alijs herbis infrigidandi facultate his paribus, æger enutrietur. Iecinori vero emplastrum inflammationem arcens, quod duobus sandalis conficitur, illigato, ac aluum prunorum & tamarindorum succo & saccharo deijcito. Quæ si minus efficacia fuerint, pastil-

Auer. [illegible] medicamina veteribus icognita enumerat [illegible]

pastillos ex camphora succo punicorum malorũ acidorum detritos, præbeto. Pastilli de camphora. Sacchari, spodij, rosarum rubrarum cuiusque drachmæ tres, seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubri cuiusque drachma vna, fingito ex his pastillos drachmas duas pendentes, & horum vnum quotidie cum camphoræ obolo, aut minus pro morbi, ac virium ratione, propinato. Si æger sanguine plenus, multo tempore venam non secuit, vena axillari dextra pertusa, sanguinẽ detrahere expedit. Quod si arquatus citra febrim contingat, aluum catapotijs his (postquam leuiora tentaueris) recte purgabis. Aloës drachma vna, scammonij sesquiobolus, agarici scrupula duo, succi eupatorij scrupulum vnum, hæc intybi succo excepta in catapotia dirigito, et ♃ vna dosi exhibeto. Insuper pastillos ex cancamo, radicum incidentiũ decocto subactos, præbeto. Porro si bilis suffusio in morbo regio oculos dehonestare nõ cessauerit, æger subinde acetũ acerrim.

A meatuũ obturatione.

♃ Satisfecerit duabus.

timum olfaciet, & naribus solio insidens in- dem attrahet, & mirifice iuuabitur, si pressis naribus paulisper id contineat. Oculis quoque ictero cum febri laborantis, aqua rosacea instillanda est. Præter ista arquato implicito, in mali declinatione, tribus hebdomadibus lactis serum potui porrectū, non paruum præstat auxilium.

Nō su tili per leo i- cid ntia cōncerantur.

¶ *De aqua inter cutem, quæ ὑδρωψ à Græcis dicitur.* Caput. lxix.

Ascitus

CVm post iocinoris dolores & febres, abdomen intumescere cœperit, ac sumen (quod spatium inter vmbilicum & pectinem est) prominere, & huius regionis cutis extenuari, albescereq; visa fuerit, & quum concusso abdomine talis auditur sonus, qualem percussi vteri aqua non omnino pleni, elidere solent, sicq; vna cum his vrinæ ruffæ sint, parua adipiscendæ sanitatis ægro spes reliqua est, potissimum si is virium robore destituatur. At cui vires constant & venter quoq; aridus est, carapotia ex rheobarbaro seni chamæleam in earum mixtura recipientia, porriguntur. Habēt autem huiusce

modi

modi catapotia, rheobarbari Seni, succi eupatorij, seminis itybi cuiusque drachmas tres, agarici drachmas quinque, chameleæ drachmas decem, finguntur catapotia, quæ vt plurimum quantitate drachmarum ʒ duarum cum semisse, accõmode singulis septimanis exhibẽtur. Cæterum viribus prostratis, pastillos ex chamelea præbeto. Qui constant, seminis intybi drachmis decem, chameleæ drachma vna, agarici scrupulis duobus, succi eupatorij tantundem, rosarum † seminis cucumeris citrinati vtriusque drachmis duabus cum semisse, hęc in decem pastillos redigito, ac eorum vnum in die syrupo acido ex saccharo prępararo dilutum, offerto. Aluo autem cita profluente, pastillos ex acidæ spinæ baccis, syrupo acido læuigatos, porrigito. Aegrotantem præterea montanis auiculis assis enutrito, & potui succum cotoneorum cum pari sacchari portione & quarta parte aceti decoctum administrato. Verum si aluus plurimum lubrica fuerit, vt symptomati occurras, impermixtum cydoniorum malorum decoctum succum, propinato.

Suffecerit. ʒ. 1. et sa [illegible]

† alias nucleorũ cydoniorũ.

Cęte

Cæterū si a morbo vrinarū rubor, & ęstus, & cutis suppallidi coloris suffusio, absuerit, subsequentia catapotia magno auxilio deglutiunetur. Constant autem hæc. Chamæleæ, sagapeni vtriusq; sedrachma, sacchari, columbarum ruraliū fimi vtriusq; obolo vno. Largiter quidē hæc catapotia aquam ducunt, ac per inferiora mirifice protrudunt. Pastilli præterea ex cancamo, radicū incidentium elixarum iure diluti, propinandi sunt. Emplastrum quod aquæ subter cutem speciei ἀσκίτης ab vtero sic dictę, strenue auxiliat. Farinæ hordeaceæ, cyperi, stercoris ouilli veteris, nitri naturalis, lapidis Armenici cuiusq; ęquę portiones, sulphuris viui momentum, quibus omnibus muria, aut aceto mulso subactis, toti abdomini emplastrū adaptatur, quod insigni vi, in exiccandis humoribꝰ pollet. Cęterum si in palpebris, aliisq; summis corporis partibus, digitorū tactui cedentes tumores (οἰδήματα Greci vocāt) oboriantur, & testes quoq; intumescāt, & facies vna cū totius corporis habitu, laxa spongiarū instar, et albida pitultosaq; emortui similis ap-

ὑποσάρκα.

pareat

pateat, hydropis species ἀνάσαρκα et λευκοφλεγματία appellata, hoēm affligit. Aegro itaq; hac iplicito, pastillos ex căcamo radicū decoctio subactos, porrigo. Aluū aūt singulis septimanis, catapotijs ex rheobarbaro subducito. Ad hæc, ægrū sabulo arenaq; excalefacta saburato, ac exercitiū vehemēs, et frequens in sole, & famē sitimq; ęgrotanti præscribito.

Porro si vēter inflatus, distētusq; fuerit, & cōcussus tympani crepitum ædiderit, aquæ sub cutē speciē τυμπανίτην dictā, adesse certū est. Qua, q iplicitus ē, ab oī olerū vsu, et flatus gignētibus cibis, circūcidendus ē, & abdomē eius indies panico tosto, et momēto salis, ac surfurib⁹, sacculo isutis, souedū. Huic preterea cucurbitulæ leues, cū multa flāma, crebro toti vētri suffixę, maxie ꝓ sunt. Quietiā remedia discutiendis digerēdisq; flatibus inscripta, et ad vrinas efficacia, eligēda sunt, e quorum genere sunt diacyminum, & ex baccis lauri electuarium, quod capite de ilei morbi curatione, prosequar. Deinde huic quoq; ęgrotanti, multa exercitia, et fames ingens, strenue auxiliantur.

τυμπανίτης.

Sic quo

Sic quoque collyria, seu glandes flatulentis spiritibus amouendis dicatæ, & alia a me capite ad coli intestini vitium remedia describenda, quam maxime accommoda censentur. Proinde clysteribus ex huiuscemodi glandibus liquore quopiam detritis, vti expediet. Item ventrem etiam aspero linteo tantisper dum rubor excitetur, perfricare, & clysteres ex oleo rutaceo infundere consiliũ est.

¶ *De lienis dolore.* *Caput. lxx.*

Ab istam
[illegible]tione.

SPlenis dolorem si æstus, & vrinæ ruffe febrisque subsequantur, infra scriptorum pastillorum portionem ęgro porriges. Pastilli ex agno casto. Seminis agni casti, fructus tamaricis vtriusque drachmæ decem, seminis intybi drach. quinque, seminis portulacæ tantundem, his aceto acri detritis, informato pastillos, & eorum vnum drachmarum trium pondere, aut alias pro morbi magnitudine, syrupo acido ex saccharo pręparato, subactũ, porrigito. Si vero ægrotantis venæ vniuersi corporis sanguine distentæ turgent, venã axillarem sinistram, aut eam, quæ ab hac ad sinistram manum, inter paruum ac anularẽ

digitos repit, secabis, & sanguinem quantũ
pro laborantis corporis habitu satis esse con
ieceris, fluere sines. Lieni quoq; frustum hu
ius generis panni, quem vulgo filtrum vo
cant, aceto imbutum apponatur, & a dulciũ
crassorumq; esu æger abstineat. Porro si A fri. mo more.
absq; ardore quopiam lienis dolor, ęgrotan
tem torquet, pastilli de capparibus appella
ti, summe auxiliantur. Recipiunt autẽ, corti
cis radicũ capparis, seminis agni casti vtriusq;
drachmas decem, scolopendrij drachmas
septem, aristolochiæ tenuis, foliorum rutæ,
seminis nasturtij, acori, nigellę singulorum
drachmas tres, ammoniaci drachmas tres,
ammoniacum aceto diluit, & cęteris omni-
bus eo aspersis, finguntur pastilli drachma-
rum duarum pondere; quorum vnus syru-
po acido melle cõposito, et radicum iure ma
ceratus, potui datur. Porro si intensus tu- Ex flatu
midusq; splen fuerit, & cum premitur rugi
tus aliquis sub tangentis manu auditur, iã
comprehensos pastillos, radicum decocto di
lutos, præbeto. Potui autem vinum vetus, ac
meraculũ porrigito, et quoad fieri potest, fri

gidæ

gideę vsum subducito. Emplastrum ad lienis flatus, eiusdemq; simę partis duriciem optime faciens. Foliorum rutę drachmę decem, nitri, mentastri aridi vtriusq; drachmę tres, ammoniaci drachmæ septem. ammoniacum vino veteri subigito, & eo cętera perfusa, in emplastrum digerito, lienisq; regioni fascia, aut instita illigato.

¶ De morbis intestini plenioris & tenuioris hic ἰλεός, ille κῶλικος Græcis dicitur. Caput. lxxi.

Ileus a frigi. humore

SI ventris dolor, vna cū eiusdem astrictione, & ciborum fastidio offendit, absq; tamen omni ardore, & febri, ea quę aluum citra vomitus irritationem ducunt, porrigenda sunt, cuius notę electuariū ex gallia moschata est. Quod accipit, mastiches, caryophyllorum, zingiberis, piperis nigri, piperis longi, cinnamomi, nucis myristicæ, & gallię moschatæ singulorum drachmas decem, scāmonij drachmas decem, deinde exprimitur cotoneorum acidorum & recentiū succus, qui æqua mellis portione, donec medicinarum ponderi ambo respondent, commiscetur, &

Pastilli sūt, & ad feruntur ex oriēte nō bñ parati, Manar.

dei

deinceps simul omnia, pedetenti supra prunas, ad debitã crassitiẽ decoquũt. Quãtitas aũt præsentis antidoti vna vice exhibẽda ẽ, inter drachmas duas, & duas cum semisse. Quod si dolor vehementi ciborũ nausea vacat, & æger deuorata medicamina vomitu haudquaꝗ̃ diuertit, catapotia ilco morbo sacra exhibẽtur. Quæ cõstãt, cucurbitæ syluestris, sagapeni, vtriusꝗ̃ drachmis decẽ, scãmonij drachmis trib⁹ & scrupulo, singũt catapotia, ex quibus oboli quinꝗ̃ administrant, hęc etenim tenuioris intestini morbũ depellunt. Cęterum si ileus in tantum seuiat, vt aluum ducentia pharmaca inualida sint, ęgrotanti hanc infra scriptam glandem subdes. Salis fossilis drachmę decem, medullæ cucurbitę syluestris drachmę duę cum semisse, scammonij tantundem, his melle lęuigatis, informato glandes ad longitudiuem lenganonis, ac ita subijcito. At si nihil auxilij prę stiterint, clystere hunc lenẽ (vt sua mora fęces emolliat) infundito, qui accipit, ficus caricas quinque, furfuris manipulum, altheæ tantum

eandidem, betæ folia decem, hæc linteo illigato, ac in libris duabus aquæ ad dimidias decoquito, deinceps per linteum colato, & sesquidrachmam nitri, & olei sesamini vnciam vnã illi adijcito, sicq; apparatum enema inijcito. Verum si hoc infusum acrius reddi desideres, iam comprehensę glandis drachmam & semissem ei contemperato. Clyster strenue fæces subducens, & superfluos succos abstergens, quo aluo medicamentis non cedente, neq; alias illis adiuuantibus vtimur. Carnis cucurbitæ syluestris drachmę decem, centauri drachmæ quinq;, vtriusq; cyclaminis speciei drachmæ duę, mentastri, rutæ, origani cuiusq; manipulus vnus, omnia in aquę libris tribus ad duas tertias decoquuntur, & percolato decocto, cõmiscetur *resinæ cedrinæ, mellis singulorũ drachmæ tres, castorei, sagapeni, opopanacis, prę-scriptę glandis cuiusq; drachmę duę, omnibus pistillo contusis & iam tepidis, clyster inijcitur. Cęterum si aluus induratum, ac quasi in nucleos diuisum stercus (quod Gręci σκύβαλον appellãt) minime egerit, in clyste-

*Sic Leoniceni' al. chitrã vocat.

ris vsu, donec illud expellatur, persistẽdum est. Siquidem comprehensum enema, in ilei intestini vitijs atrocibus ac vastis, & seuo colico affectu, qui cum magno ciborum prostrato appetitu, nullaq; per aluũ deiectione, affligit, vtiliter subijcitur. Presentem quoq; tenuioris intestini affectum, præter tradita symptomata, fœtidi ructus, & fæcum nonnunq; per os eiectio, concomitari consueuerunt, quæ quum hominem affligunt, mortẽ subinde minitantur. Porro si ventris dolor, tam ingenti alui constrictione vacat, sed si flatibus distentus venter, murmure multo ægrum molestia afficiat, electuarium ex baccis lauri porrigitur. Hoc recipit, Foliorum rutæ aridorum drachmas decem, ammeos, cumini, ligustici, origani, nigellæ, cari Alexãdrini, pulueris mentastri, dauci, acori, baccarum lauri, castorei cuiusq; drachmas duas, sagapeni drachmas quatuor, opopanacis drachmas tres, excipiuntur omnia mellis æqua portione, & eius electuarij nucis auellanę, aut alterius paruę nucis Indicæ instar, indies datur, cum vini veteris & feruefacti

Colico ex flatu.

N.B:

K vncia

Electuaria uocata sub antidoti noĩe cõprehendere licet.

vncia, aut radicum incidẽtium decoctorũ sueris vncia. Hoc electuario ad digerẽdos flatuosos spiritus, nihil est efficacius. Praeterea glandem hanc spiritibus depellendis ac discutiendis idoneam, aluo indito. Cumini, foliorum rutæ viridis vtriusq; tantum quantum manus apprehendit, vtriusq; cyclaminis speciei drachmæ tres; nitri drachma vna. deterito hæc melle & lanam spongiamue illis circumlitam, in anum dimittito. Abdomen quoq; penicillo, calidiore flatusq; dissipante liquore, imbuto, subinde foueto, ac irrorato. Quinetiam ægrum in labrum huiuscemodi flatus discutiendi vim obtinens, deducito. Si vero his malum non cesserit, cucurbitulas magnas cum flamma & leues toti abdomini defigere, locumq; rudiori ac aspero linteo, perfricari præstat. Deinde crebræ inunctiones, ex rutaceo oleo, aut alio huic in calefaciendo finitimo, non alienæ sunt. Iã quoq; castorei & euphorbij vtriusq; sedrachma, liquore quopiam læuigata, clysteris forma vtiliter infunditur. Qui autem hoc malo teneri consueuit, dum sanus est, a vini diluti

& frigidę aquę potu, & herbarum, & lactis, & aliorum flatuosos spiritus gignentium alimentorum esu, se arceat. At vini meri potu vtatur. Philonium, quod ileosis ad discutiendos flatus, & soporem sensitiuæq; facultatis stuporem inducendum, propinatur, cũ scilicet summis tenentur cruciatibus, animiq; deficientis suspicio ingruit. Piperis, ammeos, foliorum rutę, mentastri, castorei, baccarum lauri, cumini cuiusq; vncia vna, opij, mãdragorę, seminis alterci singulorum semuncia, subiguntur simul cum mellis pari modo, porrigitur vero eius medicamenti sesquidrachma. Plerumq; etiam huic pharmaco commiscetur, scãmonij tertia pars vnciæ vnius, vnde & aluum quoq; citat. Philonis vero Tharsei anodynon habet, croci drachmas quinq;, pyrethri vnã, euphorbij vnam, spicę nardi vnam, piperis albi, alterci vtriusq; drachmas viginti, opij drachmas decem, excipe melle, & ad eos qui stercora in maximis doloribus per vomitum reijciunt, dato magnitudine fabæ, ex ternis aut quaternis cyathis aquæ frigidæ.

Ex 9. secũdũ locos Gale. & 9. sermõe Aetij, restituta descriptio.

Cęterum si dolori febris adsit, cassia fistu‑la succo intybi decocto ac despumato, diluta, ægro offertur, potui quoq; syrupus violace' dandus est. At cibis quibus herbæ emollien‑tes adiectæ sunt, oleoq; amygdalarum dul‑cium præparatis, enutrietur. Item leuiores infusiones, vt ex oleo in quo fœnogræcum, aut althæa ebulierint, & anserino adipe, ab inferioribus partibus ęgrotanti inijcientur.

Ex sâgui ne.

Porro si locus abdominis, qui a sinistro rene ad dextrum, per ventriculi fundũ cin‑cturæ modo pertinet, tumidus conspicitur, & laxum intestinum quoq; inflammatione correptum apparet, sine mora aperta dextri cubiti vena, sanguis minuendus est, & cassia fistula herbarum refrigerantium succo sub‑acta, subinde propinanda. Item si tenue in‑testinum inflammatione infestetur, eadem præsidia præstanda sunt. Cibus vero ægro huiuscemodi coli vitio per circuitus quosdã torqueri solito, conueniet, qui herbis aluum emollientibus præparatus, oleum quoq; sesa‑minum in condimentum accipit. Ab omni porro acidorũ, austerorum, crassorũ, aluũq;

astrin

astringentium esu, in totum abstinendũ ẽ.

Eum vero quem cum dolore flatus quoque implicare solent, pulmẽtis aromaticis speciebus, aut calidioribus incidentibusque seminibus conditis, nutrire conuenit. Proinde econtrario, ab olerum, lactis, & flatus excitantium ciborum ingestione, abstinere ex usu est. Potui vero vinum vehemens incorruptumque propinabitur, aut hydromel, cui medicamina incidentia excalefacientiaque in cõdimentum iniecta sunt, ex quorum numero piper est, porrigetur. Huiuscemodi autem hydromel, quod subijcitur est. Commisceto mellis puri libram, aquę potabilis libris sex, & tantisper dum zulapou crassitiem ambo recipiant, decoquito, spumamque detrahito, & diligenter peracto, ad singulas libras hydromelitis, piperis contriti drachmas duas linteolo illigatas, quousque hydromel adamussim decoctum sit, immittito, & vbi refrixerit, diligenter expressum linteolum eximito, poscente quidem vsu, eius portionẽ propinato. Eos quoque quib⁹ ex flatibus & crassis crudisque humoribus dolor esse consueuit,

Vict⁹ ratio in doloribus ex flatibus.

strenue

strenue iuuat, ricini fructicis oleum, recen ti seminum decocto contemperatum. Præsens quidem seminum ius accipit. Amme os, cumini, ligustici, cnici, origani, nigellæ cuiusq; quantum trinis digitis comprehenditur, hæc aquæ libris tribus immissa, ad dimidias decoquuntur. vsus autem eius est, si ipsius vncijs duabus, olei ricini drachmas tres dilueris, pluribusq; diebus ea quantitate, potui porrexeris. Verum si dolorem ardor concomitetur, sumito pruna viginti, ficus caricas quinq;, vuarum passarum ab acinis mundatarum drachmas quinq;, decoquito & percolato, ac posteaquam cassiam fistulam in eo decocto subegeris, secundo per colum traijcito, & amygdalarum oleo adiecto, potandum porrigito. Vel decoctum in capite de distillatione commemoratum, eius loco offerto. Cæterum si aluus vehementer astricta fuerit, huic iuri adijcientur siliculæ, turbit vtriusq; drachmę duæ, & his simul decoctis, tantisper dum aluus respondet, vtemur. Posteaq; vero cita ea profluxerit, polypodium, & turbit amouebunt. Puluis

qui

qui aluum ducendo simul flatus, & grauitates reprimit. Turbit albi et amygdalarũ dulcium oleo irrorati, ac in puluerẽ adamussim cõtriti drach. viginti, sacchari drach. triginta, zingiberis drachmę decẽ, hui⁹ qdẽ pulueris vt plurimũ drachmæ ✠ tres offeruntur. ✠ Suffecer duæ.

Catapotia quorũ vnum deuoratũ, ventrem deijcit, & appetitum incitat, & flatuosos spiritus grauitatesq; reprimit, ad hæc ciborum concoctionem iuuat. Mastiches, zinziberis, cinnamomi, caryophylorum, pæoniæ, piperis nigri, piperis longi, scammonij, sacchari, violarum cuiusque vncia vna, finguntur catapotia cicerum instar, & eorum vnum transglutitum aluum semel bisue deijcit.

¶ De *uentris profluuio*. Ca. lxxii.

A calido humore.

QVando assumptus cibus solita mora in ventriculo non retentus, citius paululum immutatus egeritur, & si huic vitio intestinorum, & ani musculorum ob excrementorum acrimoniam erosio, & ventris cruciatus affuerint, preterea quoque, si huius alui pfluuij excremẽta ante ciborũ ingestio

ingestionem excreta, saniē quampiā admix
tā habeant, ęgrotanti ex immaturis vuis de
coctiōe inspissatus succ⁹, aut ✠ rebes, aut ma
lorū punicorū cū spodij & rosarum vtriusq;
drachma vna propinabitur. Pastilli quoque
ex spodio astringentes identidem vtiliter of
feruntur. Cibi porro sunto lenticula cum a-
qua, aceto & croci momento decocta, & pul
li cum aceto elixi, idemq; assi, & omphacino
intincti. Potui vero rhus obsoniorum rosa-
cea aqua dilutum, aut malorum punicorum
succus exhibebitur. Præterea cibis rhus ob-
soniorum in condimentum accipientibus ci
babit, & breuiter totā victus rōem ad refri
ctionē & astrictionē dirigere consilium est.
Cęterū si absq; huiuscemodi erosione aluus
lubrica molesta sit, si quoq; quod fluxu ege-
ritur nullam saniem admixtam habeat, sed
viscosum, & albidum glutinosumq; id cerni
tur, præter hæc etiam, si inflammatio modi
ca, sitis exigua & ructus acidi affuerint, la-
boranti betam, & sinapi, & salitos pisces
aliaue incidendi vim possidentia, admini-
strabis, & deinde anethum simul cum salis

✠ Nos acetosę vocatæ herbæ vtemur.

A crudo & fri. fucco.

mo-

momento, in aqua decoques, & posteaquam percolaueris, adijcies percolato iuri, mellis quod satis est, & sic post incidentia pituitam ingesta propinabis, eoque pacto digito, aut pinna ori indita, vomitum prouocabis. At si affectus, ob humorum copiam ventriculi tunicis imbutam, illo curationis modo non conquieuerit, pituitam ducens, pharmacum præbebis. Cuius generis qđ iam subsequitur censetur. Aloës drachma vna, cucurbitæ syluestris carnis drachmæ quatuor, sacchari tantundem, turbit drachma vna, ex his formantur catapotia, quæ ✠ vni propinationi sufficiunt. Ad hæc vomitu ex incidentibus sæpius vti expedit. Cibos autem, quibus æger vescitur, in muriam intingere iuuat, vt inde incidendi & calefaciendi vim obtineant. Proinde quoꝙ cibis sale conditis, ac acri gustu prǽditis, breuiter suo calore appetitum incitantibꝰ edulijs, opportune ægrum cibabis. Si id quod per aluum deijcitur, nihil superflui biliosi nihil saniosum, nihilque pituitosum admixtum habeat, vinum merũ robustũꝙ offe-

✠ Potius tribꝰ, & i robusto corpore.

Ex naturalium facultatũ imbecillitate a fri. et humi. itẽpe.

offeretur. Similiter electuariũ quoq; ex thure prębetur, quod accipit, thuris drahmas decem, piperis, ammeos, spicę, ligustici, anisi, nigellæ cuiusq; drachmas duas, balaustiorum drachmas decem, mellis dispumati quantum ad prędictas medicinas excipiendas sat est. Huius vero antidoti vsus probatur, quoniam ventriculum impense calefaciat, mirificeq; exciccet. Seminum quoque decoctum, ad plenioris intestini morbũ idoneum, propinabitur, viniq; meri potu eger assuefiet. Cęterum si assumptus cibus crudus haudquaquam egeritur, sed aqsa quędam, & alba tenuisq; substantia excernitur, vna cum iocinoris imbecillitatis notis, ęgro ex ferri stercore electuarium, & id quod ex thure fit, porrigentur. Et pastilli quoq; quos calefaciẽdo iocinori inscripsi, & electuarium diacalaminthes, vtiliter administrabuntur. Diacalaminthes autem cõpositio est huiuscemodi. Foliorum rutæ, foliorum calaminthę exciccatorum, ammeos, cari, ligustici, zingiberis, cinnamomi, longi piperis singulorum ęquę portiones, omnia de-

Ob iecoris obstructione & attrac. imbecillitatem.

Differt a Galeni. 4. de sanitate tuenda.

ci

cocto melle excipiuntur. Item præter hæc ad ea quæ calefaciendo corroborandoq; iocinori comprehensa sunt, recurrendum.

Porro si commoratus affectus, iocinoris imbecilli indicijs caruerit, sique quod fluxu egeritur, tenue subalbidumq; vna cum ventriculi grauitate extiterit, malorum punicorum puluis deuorandus dabitur. Præparatur autem, ex acinorum mali punici acidi, assorum & in tenuissimum puluerem actorum drachmis centum, cnici, seminis coriandri vtriusq; in aceto acerrimo maceratorum, ac deinceps torrefactorum drachmis viginti, ☧ xylocaractæ, rhois Syrenaici, balaustiorum cuiusq; drachmis decem, omnia in tenuissimum puluerem teruntur, qui deinceps transglutiendus offertur. Electuarium quoq; Cazi inscriptum, opportune offertur. Cuius mixtura in hunc modũ se habet. Acinorũ vuę passę ĩ tenuissimũ puluere tritorũ libra vna, baccarũ mirti aridarũ, ac pari ratiõe subactarũ librę quinq;, xylocratę Nabathææ, balaustij seminis tamaricis, ammeos singulorũ drachmæ decẽ, confi plasma

Ex uentriculi egra ciliũ intestinorum vitio.

☧ Opinor quorundã lignorum astringentium putamina.

ciuntur omnia sacc[h]aro arũdinibus innato, seu apum melle quam exactissime spuma liberato, & deinceps huius portio pro morbi magnitudine prębetur. At si defluuij alui recrementa flaua, & anum mordicantia inueniantur, & ęger siti febriq́; corripiatur, pastilli astringẽtes ex spodio, & aqua crudae pollentę hordei, prospere porrigentur. Pastillorum autem astringentium ex spodio mixtura, ad hunc modum se habet. Rosarum rubrarum, spodij singulorum drachmę decem, seminis rumicis, rhois Syrenaici, balaustij, gũmi Arabici cuiusq́; drachmae quinq́;, rediguntur in pastillos drachmarum duarum pondere, quorum vnus vncia decocto cydoniorum succo, & sextante succi plantaginis dissolutus, potui datur. Aquam quidem pollentae hordei, hac ratione pręparabis. Hordeum confractum, in aqua quae ipsum tegit, tãtisper dum aqua modice inspissetur, decoquito, deinde percolato, & eius vncias quatuor cum spodij, & gũmi Arabici vtriusq́; drachmis tribus dilutas, porrigito. Quod si ventris fluxui intestinorum exulceratio serpendo de

Ob bilis copiã in vẽtriculũ & intestina regurgitãtem.

Dysenteria.

do depascens, superuenerit, lapidis Armenij puluerē deuorandū exhibeas. Qui cōstat, seminis herbæ pulicaris drachmis viginti, seminis plantaginis drachmis decem, gūmi Arabici, lapidis Armenij vtriusq; drachmis tribus, pulicaris herbæ semine torrefacto, omnia simul cum illo in puluerem subiges, ac eum in aurora drachmarum trium pondere, cum discocto cotoneorum succo, potui porriges, ac somnū inituro ęgro, tātūdē pbe offeres. Inter cibos qdē administrabis pulmentum, cui punicorum malorum acini, & vuæ passæ, & posca adiecta sint, preterea eū, qui ex omphacino conficitur, & qui rhus Syrenaicum in condimentum accipit. Similiter quoque ex herbis aluum emollientibus, cū ihoi præparatum edulium, & id genus alia, edenda appones. Ad hec pastillos de balaustijs continuæ leuitati intestinorum (quæ Grecis λειεντερία dicitur) dicatos, si modo aluus continenter fluat, propinabis, nec refert, an eius ventris profluuij recremēta sanguine tincta, intinctaue sunt. Recipiūt itaque pastilli commemorati. Gallarum, sili-

Potui lac scissū porrectū ab Alex. probatur.

squarum Nabathææ, seminis tamariscis, thuris, balaustij singulorum æquas partes, opij, gummi Arabici vtriusque partem dimidiam, his cydoniorum malorum succo aspersis, informato pastillos duarum drachmarum pondere, atq; vnum si neq; siti, neq; febri crucietur æger, vino læuigatum, prębeto. Præsenti autem febri, decoctione inspissato cotoneorum succo detritos, propinato. Sane hi pastilli in magnis & continentibus alui fluoribus, vt efficacissimi commendantur. Pastilli tenesmo sacri, qui malignis flatibus, & murmure infestantibus, absente tamen calore, porrigendi sunt. Seminis hyoscyami albi, seminis anethi, seminis foeniculi, singulorum drachmę quinque, ammeos drachmæ duæ cum semisse, opij drachmę tres, seminis apij drachmę decem. hæc vino subacta in pastillos redigito, ac vnum sesquidrachmę pondere vino læuigatum, potui offerto. Compositio electuarij de styrace, vetusto ventris fluori, & tenesmo cum flatibus malignis, absque febri, & ardore infestāte vtilissima. Castorei, opij, asari,

Tenesmus.

styracis

styracis liquidę, myrrhę, seminis alterci nigri, thuris cuiuiusq; ęquę portiones, mellis quantum ad simplicium medicinarum exceptionem sat est, huius quidem pondus inter duas drachmas & tres, vt plurimum propinabitur. Si tenesmus post decimū diē ꝓtractus fuerit, nec medicamina quicq̄ pręsidij attulisse cernantur, & ęgrum circa pectinem dolor aliquis exercet, ad subscriptum clysterem recurrendum est. Panacis, oryzę, lentiū, q̄bus tribus cortices detractę sint, rosarum siccarum, balaustiorum, calicū glandium cuiusq; manipulus vnus, oīa tribus libris aquę potabilis ad dimidias incoquunt̄, & deinceps ꝑcolant̄, insuꝑ sumunt̄ cerussę, cineris chartę Babylonicæ, aut si eius facultas nō est, cineris alterius chartę vtriusque drachma vna, lapidis Armenij sedrachma, vitellus oui assus induratusq;, olei rosacei semuncia. hęc oīa iā narrato decocto subacta, cōmixtaq;, semel bisue clysteris forma, ęgrotāti īfundunt̄. Porro si tenesm⁹ ī vetustatē īciderit, ac null⁹ sanguis, sed rasura alba & muccosa, seminum cremori non absimilis, A putri pituita.

procfluxe

profluxerit, pharmaco putredinibus sacro, capite quo gingiuarum putrescentium curationem persecuti sumus descripto, rectissime ad hunc modum vteris. Portionem aliquam eius medicamenti in paulo ante descripto decocto subigito, & clysterem vnum atq; alterum in aluum ex eo dimittito. Qd' si alui profluuio vehemens erosio ventris comes sit, enema ex oleo rosaceo egelido, tantisper dum curetur, subinde iniiciendum ē.

Ad fri. affectum vtile est.

Epithema quo venter vehementi & continuo profluuio afflictus, ac virium robore languidus, illinendus est. Galliæ moschatę, acaciæ, cyperi, myrrhę, gallarum, cupressi, thuris omnium partes æquales, his vino veteri & subastringente, aut cotoneorum succo aspersis, venter crebro irrorandus est. Huic quoq; nonnunq̃ panis bis coctus ex Syria commiscetur. Cæterum si morbũ ardor concomitetur, epithema quod duobus sãdalis, rosis a fibris liberis, lapide Armenio, nuce Indica, galla, pane bis cocto & succo malorũ punicorũ acidorum, aut cotoneorũ, aut succo myrtino, constat, pręsidio erit. Si

aũt

autem vehementi tenesmo æger tenetur, sæpeq; ad secessum properat, tamen nihil nisi forte muccosum quid egerit, glãs ista subijcienda est, siquidem mirifice tenesmum sensoriæ facultatis torporem inducens, sedit. Thuris, lycij, croci, gummi Arabici cuiusq; drachma vna, opij drachmę duæ, informãtur ✝ glandes, quæ ano induuntur.

✝Alex. ad nuclei pinei magnitudinẽ pauloue maiores eas fieri præcipit. A partiũ debilitatẽ.

¶ *De urinæ difficultate.* Cap. lxxiii.

QVod si vrina modica excernit, aut in totũ supprimitur, nullo tamen ĩ inguinibus apparẽte tumore, & nullo præsente dolore, qui aut renes, aut vrinæ meatus, infestet, infra scriptis medicaminibus vrinæ ciendæ vim possidentibus, subueniendum est. Cuius notæ, hoc quod modo subijcitur est. Seminis apij, nitri naturalis, rubiæ satiuę, apij Macedonici, baccarum iuniperi, seminis asari, ammeos, seminis fœniculi, spicæ, amygdalarum amararum cuiusque drachmę viginti, seminis melonum drachmę decem, cantaridum quarum ✝ alæ & capita abiecta sunt drachma vna, ammoniaci drachmæ tres. Ammoniacum vino di-

✝Fuchs. alas sinẽ, cas auts mat.

iiuitur, ac eo reliquis exceptis, formantur formulæ auellanæ nucis instar, quarum portio inter drachmam vnam & tres vna propinatione ex ciceru̅ decocto offertur. Sane hoc medicamen habitus mollicici, eiusdem laxitati, hyposarcę, eijciendisq; his quorum occasione corpus exiccari consueuit, accommodum censetur.

Ab externa causa.

Si vrinæ difficultas a casu, aut femorum, aut ani circumiacentiumue partium plaga, apprehendit, ægrotanti sanguis axillari vena pertusa (partita interim sanguinis missione) detrahetur, & locus affectus egelida aqua, & calidioribus oleis ad medij diei spatium irrorabitur. Aeger quoq; ad vrinæ excretionem cohortandus est, quam optime spiritus retentiōe, & musculorum octo abdominis compressione, perficiet.

At si suppressio vrinæ vesica plena ac intensa, molestet, præsertim post sanguinis, aut puris eruptionem, medicamina, quæ grumos sanguinis, & pus discutere colliquareque solent, propinanda sunt. Medicamen grumis sanguinis, & pure vesicæ amouendis vehementer generosum. Cardamomi, myr-

myrrhæ, rubiæ satiuæ, qua vestes inficiuntur; baccarum iuniperi, ammoniaci, liquoris Cyrenaici singulorum æque portiones: ammoniacum fœniculi succo, aut simili aliquo læuigatur, & eo alia excepta in catapotia digeruntur, ex quibus drachma vna quater in die, cum comprehensi seminum decocti vncijs tribus, propinatur. Syrupus quoque acidus aceto acerrimo præparatus, subinde porrigendus est. Ad hæc per syphonē aqua sale diluta, aut lixiuium opportune inijcitur. Compositio autem lixiuij ad id efficacis, ad hunc modum præparatur. Cineris † ilicis, cineris sarmentorum, fęcis vini vstæ, calcis cuiusq; debitæ portiones, his aqua quousq; tegantur, superadditur, sicq; triduo seponuntur, deinde illis per colum transmissis, lixiuium reconditur, & eius modica portio per syphonem in vesicam demittitur. Cnici etiam folia, et blitum cum modico olei amygdalarum decocta affecto loco superaccommodantur. In solio præterea incessus, cui chamæmelum, stichas Arabica, sampsuchus & sisymbrium

† alias glandium

incocta sint, ægro strenue auxiliantur. Poterit quoq; huiuscemodi solium ex brassicarũ summitatibus, & blito, & stercore columbino in aqua decoctis, adaptari. Sane in his decoctis quoad per vires licebit, magno præsidio æger desidebit, atq; ex iam comprehẽsis herbis, cataplasmata ac fotus inguinibus & circumiacentibus partibus, vtiliter inducet. Quando autem solio insedit, ea quæ vrinas citant ac mouent, potui dare confert. Verũ si hæc vniuersa inefficacia sunt, ad instrumẽtum vrinis eliciendis aptum (syphonem, aut catheram vocant) recurrendum est. Si vero vrinæ difficultas post calculi indicia oboriatur, ægrum supine procumbentem, pedes ac genua varijs motionibus in altum cõquassare concuterecq; decet. Cæterum si vrina nõ profluxerit, operæprecium erit, & hic quoq; ad depellendum calculum colli vesicæ orificio incumbentem, instrumento (quo in vesicam demisso vrina emollitur) auxilium præstare. Percauendum tamen, ne vesicæ ceruix inflammatione tentata, eius instrumenti dimissione iritetur. Ad suppressam vrinã

inter

inter cętera mirifice conducunt, fręquentes in labro calidiore insessus, & ex oleis calidioribus emollientibusq́ crebræ inunctiones. Item medicamenta vrinas mouentia epota pręsidiũ præstant. Maxima igitur diligẽtia ab acidorum, austęrorum, crassorum q́ esu, ęgrotantem circumcĩdere, conducit.

¶ *De renum & uesicæ calculo. Ca. lxxiiii.*

LApidem vesicæ declarant, continuę ęgri pudendorum infrictiones, & ipsorum frequens tentigo, subitusq́ ipsis obortus languor, præterea cum crebra mingendi difficultate, vrinarum propulsio, in quo affectu longanum quoque a vesicæ calculo compressum, interdum procidere solet. At calculum renibus innatum, testantur laborantis cum vrinarum in principio suppressione, vehemens renum & meatuum, p quos vrina e renibus in vesicam distillat, & circumiacentium partium, & inguinum dolor, & aluus initio astricta, & ciborum nausea. Calculo quidem in vesica increto, hæc infra scripta compositio vtilis est, quoniam ad comminuendum lapidem etiam vetusti

A crasso terreoq́ humore ignea caliditate incrassato.

» vetustiorem, mirifice efficax est: Et ego
» quoque eius vsu, magnum lapidem minori
» quadraginta dierum spacio, confregi. Ha-
» bet autem ea se in hunc modum. Fructus
» balsami, seminis raphani, dauci, seminis
» apij Macedonici, corticum radicum opopa-
» nacis, corticum radicum capparis, amyg-
» dalarum amararum, baccarum lauri, iunci
» rotundi, cyperi, spicæ Indicæ, casiæ ligne-
» æ, scolopendrij, seminis rutæ syluestris,
» gentianæ, aristolochiæ rotundæ, asari, car-
» damomi, ammoniaci, sagapeni, bdellij, pi-
» peris, acori omnium æquæ portiones, gum-
» mi in balsami liquore diluti quantum ad ex
» cipiendas medicinas sat est, ex his fingun-
» tur globuli, & singulis dieb⁹ eorum drach
» ma seminum incidentium decocto soluta,
propinatur. Nonnunquam & obuius ci-
nerum scorpionum vna cum eis porrigitur.
Scorpionum porro cineres, in hunc modum
apparari solent. Accipiuntur scorpiones,
qui in ollam fictilem repositi, & olla dili-
gentissime obturata, super tegulam in fur-
num non vsque adeo calidum dimittun-

Ole: ligustici sup: 103: b.

Scorpio-num cine-res.

tur, ibique ad sex horarum spacium sinuntur, & insuper exempti, ac in tenuissimum cinerem triti, vsui futuro reponuntur. Ac æger decocto cicerum, & cibis aromatibus seminibusque calidioribus præparatis, alendus est, a lactis vero, & casei aliorumque crassorum, & glutinosorum ciborum esu, reuocandus, quoniam eorum succus facile in calculum a caliditate induratur. Præterea conscendet æger solium, cui brassicarum folia, sampsuchus, & blitum, abrotanum, mentastrum, columbinum stercus, & medulla seminis cnici incocta sunt. Quinetiam inguina scorpionum oleo inungenda sunt, atque eius momentum in vesicam per syphonem infundendum. Oleum scorpionum. Aristolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticis radicum capparis cuiusq; vncia vna, hæc in libra olei amygdalarum amararũ soli exposita, marcescere septimana vna sinunt, deide expressa percolant, in cuius percolati libra inijciunt scorpiões decẽ, & iam oĩa rursus in vasculũ adamussim occlusum, ad solem duabus hebdomadis

& Viribus nostre spinachie respondet.

dom | omes

reponuntur, dein per colum traijciuntur, & futuro vsui reconditur oleum. Quum itaq; hoc genus olei q; optimum ac laudatissimũ ad propositum affectum existimatur, eius portio per guttulas in ægri penem postquã e solio descenderit, rectissime inditur. Cęterum si lapis in vesica impendio increuerit, illi nullum, nisi a manuali incisione, qua euelli queat, remedium præstari potest. Verũ huius sectionem perscribere, nostri propositi libri limites haudquaquam admittunt.

Apud Pau. li 6. ca. 60. & Cel. li. 7. ca. 26.

Cum autem renibus calculus innatus ẽ, æger in solium emolliendi vi præditum, frequenter se demittet, & renes, & lumbos, nup enarratis oleis inũget. Ac litea q̃q;, calefaciẽdi vĩ obtinentibus liq̃rib⁹, immersa, dolenti loco admouebit, ex quorum classe ea, quę hactenus enumerauimus medicamina sunt. Potui autem calculos confringentia dissecantiaq;, nõ tamẽ manifesto calefacientia, præbeto. Verum si euenerit calculum ex renibus per meatus vrinarios, quos Græci οὐρητῆρες vocant, in vesicam decumbere, eaq; occasione vesicę ceruicem obturare, aut si

idem

idem a vesicæ calculo fiat, aqua calida pau latim ab alto pudendorum partibus donec rubore suffunduntur instillanda est. Porro extrema vrgente necessitate, ad exteriora succio remedio erit, siquidem ea calculum dimouebit, & cum vrina fortasse extra penem simul alliciet. Quoniam si angulosus magnusue extiterit, inferiorem vesicę ceruicis partem, qua scilicet eius corpus spectat, incidere necessitas iubet, vt hinc lapis manuali arte euelli queat.

¶ *De renum & uesicæ inflãmatione*. Ca. lxxv.

PHlegmonem renum, concomitatur febris inordinata, nec vsq; adeo ardens, sed quę cum horrore, & rigore apprehendit, & frequens mictus, & partium dorsalium dolor grauis, vnde si quando æger dimouetur, in his partibus pondus tãquam ab ilijs suspensum, propendere sentit. Cum itaq; hæ notæ conspiciuntur, si modo nihil aliud ꝓhibet, citra cunctationem in principio, axillari vena e directo partis dolentis grauitateq; implicitæ secta, sanguinem ægro minuimus. Regiõi quoq; dolenti forinsecus cataplasma Renum.

plasmata, & fotus, qui mediocrem refrigeran di vim obtinent, accommodabuntur, quorũ vsu propulso affectu, nulla suppuratio expectanda est. Cęterum si neq; dolor, neq; febris, neq; grauitas horum applicatione conquieue rint, vrinęq; stillicidium ęgrũ laboriose molestauerit, pus hac in parte colligi recte puta bitur. Tunc itaq; cataplasma dorso induces, quod chamæmelo, semine lini & furfuribus, oleo sesami simul exceptis, constat. Iam etiam in solio ex emolliẽtibus herbis parato, in sessus summe prosunt. Porro si ęger pus min xerit, semina subsequente capite de vrinę ar dore recensenda, donec imminuatur decrescatq; pus, ægrotanti offeres. Deinde pastillos capite sanguinis & puris mictui dicato, inscribendos, exhibebis. Inflammationi autem vesicæ, comites sunt, febris & continua ardẽs, & vrinę reddendæ impotẽtia, & ceruicis vesicæ, & fœmorũ imiq; ventris dolor. Quare venam hoc affectu implicito, incidere præsidio est, & alia quæ renum inflammationi accommoda retulimus, adhibere, consilium est. Cęterum non omnis renum inflã

Vesicæ. Interpres, conclusa.

Scirrhi renum curatio.

matio

matio in vomicam transit; seu discutitur, sed aliqua in duritiem etiam occallescit, cuius grauitas in renibus tanquam ab ilijs suspensa, absente febri, molestiam infert. Huic igitur clysteres infusi ex fœnograeci, & seminis lini cremoribus, atque ex chamæmeli, brassicarum, meliloti, maluæ siluestris & furfurum decocto, vehementer conducunt. Nec minus iritatus vomitus, ob materię diuersionem, adiuuat. Cataplasmata quoque iam comprehensis emollientibus medicamentis pręparata, regioni renum accommodata, non parum auxiliantur. Iam si vrina modica egeritur, prædictis, ea quæ vrinæ ciendæ sunt, accommode adijciuntur. Sane huic quidem affectui non mediocrem curā diligentiāque adhibere cōuenit, quoniā huiuscemodi renū durities (quā Gręci σκίῤῥον appellant) aquę inter cutē interdū autor, nō aliter q̄ iocinoris aut lienis, esse cōsueuit.

¶ *De urinæ ardore.* Caput. lxxvi.

Ob vrinę a calidis succis acrimoniam.

QVando ægro inter mingendum ardor, punctilesque cruciatus in vesicę ceruice oboriūtur, a salsis, acidis & acribus cir-

circumſcindendus eſt. Et cibis aluum emol lientibus herbis præparatis, & iuſculis, hiſq in leniendo vẽtre paribus, alendus. Quin etiam ad reprimendum humorum acrimoniam, ſubſequens medicamen porrigendũ eſt. Seminis melonum excorticati drachmę triginta, ſeminis cucumeris citrinati, ſeminis cucurbitę domeſticæ, ſeminis portulacę, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachmæ tres, ſeminis alterci albi drachmæ duę, ſacchari albiſſimi quantum ſimul omnia pendent, huius pulueris quotidie drachmę tres mane & tantundem dormituro ægro cum vncia ſyrupi violacei, aut iozulapou offeruntur. Ad hanc quoque noxam ꝙ diligentiſſime attentum Medicum eſſe oportet, ſiquidẽ vrinę acrimonia dum perſeuerat, veſicę & vrinę meatuum, exulcerationẽ creare ſolet.

¶ *Ad ſanguinẽ & pus mingẽtes. Ca. lxxvii.*

Ob venæ ruptu ram.

SI a caſu, aut plaga alicui ſanguis per penem erumpat, vena axillaris (partita interim ſanguinis detractione) recte ſecatur, & paſtilli ex ſuccino potui porriguntur. Paſtilli de ſuccino. Succini, gummi Arabi-

ci

ci vtriusque drachmę quinque, balaustiorum drachmę duę cum semisse, hypocistidos tantundem, thuris drachmę duę, seminis opij vtriusq; drachma vna, rediguntur in pastillos sesquidrachmæ pondere, quorũ vnus q̃tidie rhois decocto dilutus, vtiliter offertur. Inter cibos quidem, conueniunt glutinosæ & viscosæ carnes cum rhu obsoniorũ, aut omphacino elixę, a salsis autem & acribus opportune ęger arcetur. Verum icto loco cataplasma ex lapide Armenio, acacia, aloë & lycio posca exceptis, superaccommodabitur. Si sanguinis eruptione post acrium esum, aut vini acrioris calidiorisq; vsum, ęger angitur, vena axillaris ad sanguinis retractionem, incidenda est, atq; pastilli ex succino exhibendi. Vniuersa autem victus ratio, plane eadem cũ prę cedentium erit. Cęterum si ex vlcere erosione concitato, pus minxerit, pastillos hos præbeto. Constant autem, seminis melonum seminis cucumeris citrinati, cucurbitę domesticę singulorum corticibus liberatorũ drachmis viginti, lapidis Armenij, gummi Arabici, thuris pinguioris, cinnabaris singulorum drach-

Ex venarũ erosione.

drachmis decem, opij drachmis tribus, seminis apij drachmis duabus, finguntur pastilli drachmarum duarum pondere, quorũ vnus vncia syrupi albi papaueris detritus, potui offertur. Quinetiam ceruici vesicæ, infra scripti collyrij portio, per syphonem vtiliter inditur. Collyrium de cerussa.

Cerussę, sarcocollæ, thuris, gummi Arabici, opij, cinnabaris singulorum ęque portiones, hęc succo portulacæ aspersa, in collyria rediguntur. Deinde per syphonem multa ęgro in vesicam infunditur, ac ad vrinę excretionem incitatur, insuper postquam vrinam eminxerit, huius collyrij portio asinino lacte soluta, per syphonem vesicę infunditur.

¶ *De his qui inuiti urinam reddunt.*

Caput. lxxviii.

SI æger magnam vrinæ portionem emingit, nullam tamen inter egerendum acrimoniam ardoremue percipiat, aut si qs noctu se commingit, verum neque siti, neque aliqua corporis macie, colliquationeue inde tenetur, ea quæ vrinæ restringendæ

sunt

sunt, vtiliter vtrisq; offeruntur. Quale quod-
iam subsequitur medicamen est. Glandiũ
drachma vna, thuris drachmę triginta, se-
minis coriandri exiccati, gummi Arabici,
lapidis Armenij singulorum drachmę decẽ,
omnia in puluerem subiguntur, cuius ma-
ne drachmę tres, & totidem sub noctem, cũ
momento decoctionis inulę campanę, vt
medicamen ad vesicam vsq; deueniat, propi
nantur. ⊢ Quoniam vero hic affectus, renũ
retentricis imbecillitatem, aut vrinę mea-
tum ambientem musculum relaxatum, aut
aliam quampiam frigidam, vel humidam
occasionem sui autorem habere solet, non
immerito his dum puluerem offers, ipsis
dicatis remedijs ꝓspicere debes. ⊣ Quod si διαβήτης
ęger in hoc affectu, siti inexplebili, quæ ni-
mio cruciatu clamorẽ excitet, cõficiatur, &
potio protinus qualis assumpta est, per vri
nas trãsmittit, hordei decoctũ cũ herbę puli
caris seminis cremore, porrigendũ ẽ, & æ-
ger immaturarum vuarum succo, & cibis
illo, & rhoi Syrenaico præparatis, & alijs
his persimilibus edulijs, enutriendus est.
Lac

Aetiꝰ lac scissũ habet.

Rob vocant.

Lac quoq; acidum ex quo butyrum coactũ sit, & quæ ex hordeo cortice libero paratur puls, magno auxilio offeruntur. Potui autẽ, decoctione ignis aut solis inspissati succi, q acida qualitate pollent, propinabũtur, & ab omni exercitio, & mulierũ concubitu ęger arcebitur. Præclare vero faciunt hi pastilli potui oblati. Spodij drachmę decem, seminis lactucę, seminis portulacę vtriusq; drachmæ quindecim, coriandri exiccati drachma vna, rosarum rubrarũ, lapidis Armenij singulorum drachmę quinq;, balaustij drachmę duæ, camphorę sedrachma, teruntur in puluerem, & plantaginis succo excepta, digeruntur in pastillos, & eorum drachma malorum punicorum acidorum succo subacta, porrigitur. Herbæ etiam infrigidantes, vt portulaca, plantago, & solatrum, commode renum regioni superligantur. Ab omni q-dem calidorum ciborum esu, & vino, ac his quę vrinas citãt, imprimis abstinere cõfert.

Inter ea quæ stolidorum imperitorũq; Medicorum inscitia, in hoc affectu delinq solent, totius corporis tabes colliquatione

primas

primas obtinet, in quã ægrũ ꝓpinatiõe calidorũ medicaminũ et vrinas promouẽtium, euestigio inducunt.

¶ *De lũbricis in anõ ac uẽtre natis. C. lxxix.*

QVi hoc malo torqueri solet, a crassis & glutinosis ac pinguib⁹ cibis, nimiaꝗ alimenti infartiõe abstineat oportet, & indies panis offulas sinapi muriaꝗ immersas, ante cibos magna vtilitate assumet, siquidẽ ea ratiõe, lumbricos ꝓcreari prohibebit. quoniã origo õim triũ generũ lũbricorũ, ex cruda, crassa pituitosaꝗ materia putredini accõmoda, existit. Si tamẽ nihilominus intestinis innascant̃, nullum ab expulsione remedium est. Medicamen porro teretes, & longos rotundosꝗ lũbricos expellẽs præparatur, ex semine ☩ burungij excorticato, hoc est, erisymi, aut vt alijs placet, melissophyli, aut crucæ syluestris, quando scilicet ægro fame vexato, eius seminis drachmę septẽ lacte solutæ, porriguntur. Medicamentũ aliud generosum, agens lumbricos. Burungij seminis excorticati, seminis nigellæ, turbit cuiusꝗ pares modi, lupinorũ, nasturtij, se

Prolixi⁹ agit Aeti⁹ ser. 9. ca. 39.

☩ Alij abrotanũ interpretãtur.

M i mina

minis rubri ex Meclia (quod Arabes câbil appellant) singulorũ pars dimidia, oĩa in puluerẽ subigunt. Exposcente aũt vsu, æger per triduũ lac recẽter mulctũ & calidũ bibet, et deinde tertio die victu tenuissimo enutrit⁹, cõmemorati pulueris drachmas septẽ lacti adhuc ex vberibus calenti, et aceto infectas, assumet, idq; eo potissimũ tpe, q̊ fames cruciat. Ascarides vero vermes minuti ĩ extremo lõganone et ani fibula nati sũt, quãobrẽ ibidẽ pruritũ (cui⁹ gr̃a anus subinde infricat) excitãt. Depellũt vero huiuscemõi vermes, lana molli oleo ĩ q̊ porrũ ebulierit, imbuta, ac ĩ ani fibulã cũ specillo detrusa, potest aũt lana tenera citrij mali oleo, aut mẽtastri liq̃re, aut ĩmcmẽto aloës vaccino felle soluto, intincta, in anũ etiã subijci.

¶ *De hæmorrhoidibus, scissuris & fistulis ani.* Ca. lxxx.

¶ Hæmorrhoides.

DVm sanguis pur⁹ citra dolorẽ ab ano ꝑ certa ĩterualla emanat, minime supprimẽdus est, nisi forte sua copia laborãtis vires deuicerit. siquidẽ huiuscemõi sanguinis ꝓruptio, multis affectibus hoc vitio detẽtũ, ĩmunẽ reddit. Ceterũ si eo sanguine ab oris

vena

venarum tanquam ex capitulis quibusdam surgentibus profluente, ægri robur deijcit, suppressio ex vsu erit. Proinde pastilli de succino, rhu obsonii brū soluti, cōmode offerunt. Cibis aūt rhus obsoniorū in cōdimentū accipietibus, et succo immaturarum vuarum præparatis, hisque pistinilibus, qb⁹ scilicet alendi facultas est, rectissime enutrietur. Porro si vires in totū prosternat, expresso carniū, cui vt plurimū cotoneorum succ⁹, et vinū subastringēs admixta sint, alēd⁹ ē. Vinū quoque austerū ppinandū. Præterea locinori emplastrum de spica, capite de iecoris doloribus inscriptum, vtiliter superaccommodabitur. At si hæc inefficacia fuerint, cōfectio ex ferri stercore apparata, porrigetur. Ea accipit, myrobalanorum Indicarum, belliricarum, emblicarum singulorū drachmas quinque, spicæ, iunci odorati, cyperi, zingiberis, piperis, ammeos, thuris cuiusque drachmas duas, stercoris ferri in aceto septimana vna macerati, ac deīde cōbusti drach. quindeci, excipiunt oīa despumato melle simul cū myrobalanorum emblicarū decocto iure, veluti cap. de melācholia cōprehēsum est.

Hui⁹ iuglãdis instar quotidie exhibebitur, ea namq; confectio, e venulis ani, & ex ijs ꝑ quas menses mulieribus repurgantur, manantem sanguinem sistit. Præter hæc quoq; diuturno ventris profluuio, non mediocri ea presidio ẽ. Qđ si excrescentia aliqua eminens, & magnos excitans cruciatus in ano oboritur, Verũ a qua nihil resudat, cepe succũ, aut fel vaccinũ modica lana illitũ, excrescentiæ applicato. Glandẽ q̃q; oblõgã ex malo terræ cõparatã, in anum ægri totã nocte retinendã indito, & si forte fortuna glãs ex ani fibula ꝓpellitur, rursus donec excrescẽtia incidatur, atq; adaperiatur sanguisq; ꝓfluat, eam subijcito. Cæterũ si quando cũ vehementi dolore, inflãmatio quoq; ingens anũ infestet, vena ægro secanda est, atq; ẽplastrũ infra scriptũ superligandum, quoniã hoc probe hæmorrhoidũ dolorem subleuat, potissimũ si adiunctã habeant inflammationem. Accipito itaq; ad eius emplastri compositionẽ, iuris decoctionis meliloti, & chamæmeli tãtisper dũ tabuerint in aqua elixatorum, tantum quantum vola vna continere potes, & de

Græci cõdylomata vocare solent.

& deide oui assi luteum vnũ, croci drachmã vnam, opij drachmas duas, seminis lini contriti, fœnogræci, maluæ syluestris singulorũ manipulũ, excipito omnia sapa hoc est, decocto vino, in quo bdellij drachmę tres dilutæ sunt, iã postq; excrescentiæ superficiẽ oleo sesami in quo gallinaceus adeps aut anatis solutus fuerit, inunxeris, prædicta ẽplastri modo adhuc egelida dolenti loco admoueto, extrinsecus betæ, aut lactucæ folijs tuendi gratia impositis. Aliud remediũ dolorẽ inflãmationemq; remittẽs. Cepam albã quã optime coctã, vna cũ butyro vaccino tãtisper dũ emolliatur, conterito, & ita ambo, modice inferuefacta ano inflammatiõe tentato submittito, id nãq; mirifice dolorem reprimit.

Qđ si languẽtis anus scissuris, (quas Gręci ῥαγάδες appellant) infestatur, quæ excicca- Scissuræ
ta aluo ob fæcum duritiem cruciatus inferunt, catapotia ex bdellio subinde propinata, strenue auxiliantur. Quæ constant, myrobalanorum nigrarũ, chebularũ vtriusq; drachmis decem, sagapeni drachmis tribus, nasturtij albi drachmis duabus, bdellij mollioris

ris & pinguioris drachmis quindecim, cia porri succo, in q̃ bdelliũ subactũ sit, excepta, in catapotia rediguntur, quorum dosis identidem assumpta inter drachmã vnã et p̃ quatuor est. Si autem affectam partem ardor affligit, vnguento de cerussa eam circumungito. Absente quidem æstu, vnguine ex cameli gibbi adipe, & bdellio præparato, patientem partem illinito, quod Arabes vnguentum de Sene vocãt. Huius autem compositio in hũc modum se habet. Ceræ luteæ, olei sesamini, adipis anatis, medullæ cruris vaccini, adipis ex cameli gibbo collecti, bdellij cuiusq; paria pondera, bdellium seminis lini cremore soluitur, & alia eo excepta, in linimentum rediguntur, cui nullum viribus par est. Quod si ægrum profundiores scissuræ, a quibus foetidum pus resudat, implicent, medicamen acre capite de vlceribus descriptum, ijs admoueto, & vt biduum admotum sustineat æger, sollicitato. At si reliquiæ aliquæ per sudores erumpentes remanserint, rursus tantisper dum locus exiccetur & nihil promanet, nuper dictum medicamen superic-

talibi tres.

7. ad Almanc. cõstat ex æ rugihis et mellis æquis porti õibus.

commodato. Si autem ea, quæ hac in parte innascuntur in tantum prominent propendentq́; vt arida ac liuida fiant, butyrum tepidum donec liuor amoueatur, subinde ijs inungito. Verum si denuo huiuscemodi defluens sudor, ægrum in posterũ molestet, medicamen acre & ad saniosa vlcera optime faciens iam secundo applicato. Sin autem nihil resudat, vnguento de cerussa optime huiuscemodi excrescentijs subuenies. Est & quando venulæ sanguine manantes, & foris propendentes, ignito ferramento curantur, sed eius rei tractationem, propositus liber minime admittit. Cæterũ inter reliquas corporis partes facillime anus fistulis tentatur, quum arctis & oblongis sinibus ex sua figura subiect⁹ sit. Fistulæ autem hæ nonnunq́; penitus penetrant, nonnunq́; cæcę sunt. Proinde si vtrimq́; pertusæ fuerint, flatus & sicciora recrementa per eas protruduntur. Si autem vna tantum parte foratæ sunt, neq́; stercus, neq́; flatus inde prorũpũt. Harũ autem præsidia percensere, plus ẽ, quã suscepto hoc libro limitari posset.

Pau. li. 6. Ca. 78.

Fistulæ.

Pulchre apud Pau. li. 6. Ca. 66

Verum quia mortales pene omnes in harũ curationibus, ꝗ sæpissime in maximos errores labuntur, quibus non exiguę noxę subsequi solent, perstringemus illis, quæ huic affectui congrua præsidia putamus, quaqꝫ ratione a prædictis sibi præcauere poterũt exequemur. Existimamus itaqꝫ fistulam vtrimꝙ pertusam, & in ano penitius delitescentẽ, nulla rõe esse ferro contingendã, siqdẽ in his ferri incisio, stercoris pręter voluntatem egestionem concitat, licet & aliud quoqꝫ sit, prohibens fistulam perfossam ferramento tentari, nimirum quum quoad vixerit ęger, hoc in statu a ferro non lęsus, permanere possit, nullam inde scilicet insignem noxam pręter saniei resudationem, percepturus. Verũ si id quod e fistula profunditur acre & mordax odoreqꝫ fœdum existit, cuiusqꝫ copia indies increscit, fistula putrida quæ herpetem exedentem sibi comitem habet, ęgrum infestat. Cui medicamine acri, erodenteqꝫ, & deinde deperditam carnem restituente, priusquam malum dilatescat augeaturqꝫ, subuenire debes, antea tamen leuiore quopiam tentato.

Fistula

Porro

Porro si id quod resudat exiguum, nec mordax, nec odore fœdum fuerit, sicq; malum nō serpserit, nulla inde præter resudationem et fluxum habenda suspicio est. Poterimus tamen huic tantisper dum exiccetur, & subsederit, & nisi per longa interualla quicquam resudauerit, subuenire, atq; rursus vbi sanies emanauerit, præscriptum medicamen ad fistulas, huic quoq; fistulæ accommodare, eacq; ratione tota ægri vita, blandire illi nitemur, nullam inde notabilem noxam ægrotante percepturo. Ratio autem administrandi medicaminis hanc censeto. Ante omnia fistulam, donec quicquid in ea conseruatum sit profluxerit, comprimito, deinde collyrij capite de oculi fistula inscripti, portionem aliquam succo plantaginis, aut pluuiali aqua læuigato. iam si fistula specillū recipere possit, specillum molli lana inuolutum hocq; liquore imbutum, fistulę imponito. Si autem ob angustiam, aut loci distantiam, fistula specillum recipere nequeat, resupinato ægro altroq; fœmore puluinari incombente, colliri um succo plantaginis, aut illi simili solutū,

gutta

guttatim p interualla fistulę immanare sini
to, Hoc quidem tribus insecutis diebus ma
ne, & sub vesperã, opportune perages. Præ
terea in aqua æneo vase calefacta insessus, &
ex eadem lotiones, ex vsu erunt.

¶ *Ad procidentiam ani & uuluæ. Ca. lxxxi.*

Ani.

SI anus inflammatione liber pcidit, itaq;
se habet, vt impulsus in pristinũ locũ p-
trudi ac retineri queat, sumito cerussę, balau
stij, gallarũ, aluminis, stibij singulorũ pares
modos, & ea in tenuissimũ pollinem deteri
to, procidentiq; ano inspargito, ipso prius o
leo rosaceo calẽte circũlito, aut vino austero
deterso. Deinde suo loco repositum anũ, deli
gato. Id tamen proprijssime postq; æger ex-
creuit, tentabis, ne statim ad egerendũ neces
sitas ipsum vrgeat. Sumuntur quoq; ad præ
sens vitiũ, gallę balaustia, glãdularũ calices,
myrti folia, quę simul aquę donec ea rubescat
incoquunt̃, & deĩde ex huiuscemõi decocto
insessus, & lotiões parant̃. Ceterũ si an⁹ ob
inflammationẽ tumidus, imponi nequeat, ę
ger in aquã calidam conscendet, & ei ad tẽ
pus immorabitur, atq; anũ cera, cui chama-

simelinū oleū, aut anethinū contemperatū esse, illinere quousq; reponi queat consilium est. Postq; vero recedi potest, supra præscriptis astringendi vim possidentibus pulueribus, & fascijs illi rei adaptatis, vtendū erit. Vte rus vero si declinauerit, eadē ratiōe illi sub uenire decet. At in hoc vitio vinculis fortio ribus vti, & ægram supinam & eleuatis fœ minibus ijsq; sibi mutuo innitentibus, de cumbere, necessarium est.

Vuluæ.

Græci ad id pessis astrigentib⁹ vtūtur

¶ Ad menses confertim erumpentes sistendos. Caput. lxxxii.

IMmoderate profluentibus mensibus re tinendis, pastilli ex succino, astringente quopiam liquore læuigati, atq; septimana v na ita propinati, optime faciunt. Quibus si non conquieuerint, confectio quæ ferri ster c⁹ accipit, exhibebitur, & vena cubitū perre ptans, opportune (partita interim sanguinis missione) incidetur. Cucurbitulæ quoque sub mamillis infigendæ sunt, & cibis au steris vtendum. Summe etiam facit medica mē hoc in ægrę sinū immissum. Thuris, ba laustij, gallæ, stibij, acaciæ, aluminis singu lorum

Ob tenuē et morda cē humo rem.

lorum æquę portiones, his in tenuissimũ pollinem redactis lana quæ ad pessum sat est, eo puluere circumlinitur, ac ita in mulieris pudendum inditur. Epithemata quoq; capite de ventris profluuio comprehensa, inguinibus & lumbis inducere, & in aquam æneo vase calefactam conscendere, opportunũ est. Porro si hęc non profuerint, acutior pessus, vt qui crustas inducit, in vteri collum diutius retinendus, subijcitur.

A cõstipa tis frigore meatibus, aut crasso sanguine.

¶ *Ad suppressos menses citãdos.* Ca. lxxxiii.

CVm menstruę purgationis strangulatui magna subsequitur noxa, pastillos ex myrrha porrigito, Recipiunt autẽ. Myrrhæ drachmas tres, seminis lupini adamussi contriti drachmas quinq;, foliorum rutę, metastri, pulegij, cumini, rubiæ satiuæ qua vestes inficiunt, liquoris Syrenaici, sagapeni opopanacis singulorũ drach. duas, his baccarũ iuniperi iure subactis, informant pastilli duarum drachmarum pondere, & vnus iure decoctionis baccarum iuniperi detritus, in die exhibetur. Sane hoc medicamen adeo in ducendis mensibus pollet, vt etiam fœtũ

educat

educat, & inter primos dies conceptionem facile impediat, si quę eo identidem vtatur. Ad hæc cucurbitulas popliti agglutinare, ac venam interiorem malleolum perreptantem, aut poplitis incidere confert. Postremo fœminibus cucurbitulas cum cutis incisiõe defigere, non infimum auxilium præstat.

¶ *Ad uuluæ scissuras.* *Caput. lxxxiiii.*

HIs curandis, medicamen ani rimis, seu fissis sacrum, ex vsu erit. Præparatur quoq; ad idem pessus ex anatis adipe, œsypo hoc est, lanæ succidæ sordibus, cruris ceruini medulla, hęc cera oleo lilij, aut narcissi subacta excipiuntur, atq; ex ijs formatus pessus in ægræ sinum dimittitur, dummodo neq; febris, neq; ardor ęgram molestet. Quoniam si rimis æstus cum erosione adfuerit, oleum rosaceum illitum optime facit, nec min⁹ quoque ex cerussę vnguento pessus, subdit⁹ iuuat. At si vehementior calor ægram affligit sumito portulacæ, aut lactucæ succum, aut herbæ pulicaris seminis cremorem, fingitoq; laminam plumbeam lęuitati marmoris cui colores interuntur similem, & illi in

circui

circuitu labrum inflectito, ac deinde dictorum succorum aliquem lamine infundito, & correspondente leuitati pistillo plumbeo, laminam donec succus debitam spissitudinem recipiat, plumbiq; non exigua portio ipsi admisceatur, terito. Iã & illi succo rosaceũ oleũ admisceto, ac informato pesso, in ægræ sinũ ipsũ subijcito. Hoc eni remediũ vteri cãcro exulcerato, cicq; cõsimilib' vitijs auxilio est.

Aëtius μολυβδου χυλόρ uocat

¶ De uuluæ inflammatione. Caput. lxxxv.

INflammationem si febris ardorq; concomitetur, sanguis ex † axillari mittendus est, & ægra ptisana enutrienda. Renibus quoq;, & lumbis, & fœmoribus, & sumini epithemata calidioribus tumoribus dicata, superaccommodabimus, & locum alijs refrigerantibus (a forti ligatura abstinẽtes) vehementer infrigidabimus. Verum si febris & æstus conquieuerint, ac aliquę inflãmationis calidæ reliquię in duritiem occallescentes supermanserint, liquidis & emollientibus vnctionib' ac iniectionibus per inferiora vtendũ erit, & mulier in decocta suppurandi emolliendiq; vi pollentia desidebit.

† alias humerali.

Apud Ga 2. de arte curatiua, repcutiẽs ẽplastrũ.

Pessus īduratas vteri inflāmatiōes emolliēs, ac ei⁹ cruciatib⁹ leniēdis pedetentiq; sedādis quā aptissimus. Adipis anatis, medullę cruris ceruini vel vaccini, bdellij molliusculi, croci, lutei oui assi, fæcis olei semis lini, fęcis olei lilij figulorū pares modi, subigūt in sapa, aut alio quis dulci vino, figitq; pessus dolori bus mitigandis & vulue duritiei emolliendis, maxime opportun⁹. Cōducūt pręter hęc insessus in decocto fœnogræci, seminis lini, chamęmeli, meliloti et brassicarū sūmitatū, quę singula p se, aut simul omnia īcoquūtur. *Vulue duriciei emollientibus*

¶ *De exulceratione, abscessu & cancro uteri.*

Caput. lxxxvi.

VTeri exulceratione testat pus, aut sanies a vulua pfluēs. si itaq; prōpta in cōspectū venerit exulceratio, et pus aut sanies a primis partibus pfluxerit, nullaq; cauitas fœda putridaue ęgrā molestauerit, accipito aloē, thus, myrrhā, cinnabarī, sarcocollā, et ea in pollinē detrita, laborāti parti inspargito, tātisper dū solutionē vnitatis puluere illo restitutā videas. Aut eū puluerē liqre aliquo psusū, i vnguēti formā redigito, ac ita vtere.

Sin

Sin autem alte pus profluit, pesso ad sanguinis & puris eruptiones inscripto, & succo plantaginis soluto, in vterũ clysterem infundito. At si quod effluit fœdũ malignoque odore fuerit, pessum secũdũ priore acriorẽ dictoque modo leuigatũ, in vuluam indito, prius tamen vtero mulsa per æneũ oricularium clystere immissa, abluto. Porro si præter materiæ fluxũ, cruciatus pũctiles & tumor durus, qui tactu deprehẽdi possit, adsint, magno studio ne locus acrioribus iritetur, præcauẽdũ est. Proinde succo plumbi, quẽ attritu supra apparauimus, aut cerussę vnguẽto opportune vtemur, venãque cubitum perreptantem vtiliter incedemus. Est pręterea ægra ab his quę atram bilẽ accumulare solent, & aromatibus, & seminibus calidioribus, & incidentibus, quibusque cõdita calidiora apparari solent, arcẽda.

¶ *De uuluæ strangulatu.* Caput. lxxxvii.

Ex vitiato semine, aut mensibus.

SI quando mulierem diutius sanguinem menstruũ retinuisse acciderit, ac ad multum interuallũ virũ non admisisse, quum tamen ad venerem ea procliuis extiterit, præ-

terea

terea si grauitatem & dolorem in demissio tibus suminis partibus perceperit, ad hæc si quendam veluti ad superiora ex pubis partitibus contractum senserit, animi deliquium fortasse hęc comitabitur, & veluti emortua morboue comitiali correpta mulier prosternetur. Vnde quoq; ægerrime eam aërē inspirare, vel arterias pulsare, percipiemus. Et forsitan his accidentibus oppressa, suffocata peribit, fortasseque (licet difficulter) sanitati recolligetur. Quapropter hūc affectum statim atq; implicat propellito. Incipito itaq; curationem, a pedum, & crurum frictione, eorundemq; dolorificis vinculis astriõe, secundum hęc per magnarum cucurbitarū in pube, & fœminibus agglutinationem. Obstetrici quoque digitum odorato oleo intingere pręcipito, vt eo in vteri collo inserto, & peniti⁹ quasi ad vuluę os demisso, circū linitu, & titillatione, corruptum semen eliciat. Naribus etiam struthium inspirādum, ac auribus † platæ voces sonorę inclamādæ sunt. Item nihil iucundo gratoue odore pollenis naribus admouendum, imo odorata, cu

Dū est satis virum Cel. venā secat.

† Aliqui certas ridiculas voces præscribunt.

ius generis gallia moschata est, recte abijciunt. Inguina aũt, ac illis contermina loca, odoratis epithematis foueto, & ea quę tetro fœdoue odore sunt, naribus inducito, cui⁹ notæ sterc⁹, castor ũ, sulphur et extinctũ ex lucerna linimentũ, cẽsentur. Cęterũ muliere valetudini restituta, iã cõprehẽsis pręsidijs, ne denuo affectus exerceat, eã a noxa præseruare profuerit. Proinde si morbus post mensiũ suppressionẽ nascat, ea quæ mẽsibus ciẽdis sunt præbeto. Itẽ e pedis venis sanguinẽ detrahito, inguinibusq; ac coxis, cucurbitulas affigito. Porro si post diu intermissum concubitũ (q subinde huius mali autor esse consueuit) huiuscemodi noxa inuaserit, summe auxiliabit cũ viro coitus, aut si eius occasio non datur, obstetrix pręscripta ratiõe interpositis interuallis semẽ prouocabit. Vel semẽ extinguẽtia, quę suo loco executus sũ, offerto. Itẽ pastillos ex myrrha capite de ciẽdis mensibus inscriptos porrigito.

Pli. addit capillos mulieris crematos

Ex muliebri semine et affluẽtib⁹ mẽsib⁹.

¶ *De mola uteri.* *Ca. lxxxviii.*

INterdum mulieres affectus quidam angit, qui per initia concepti fœtus suspicio

stionem adfert, illis enim venter intumescit, & decoloratæ apparẽt, mensesq; supprimũtur. Motus tamen qui in hoc morbo est, ab eo qui ab infantibus fit, dissimilis percipit, mola namque digitis violẽter iniectis, a suo loco dimouetur. Cæterum circa finem mali cum magnis laboribus doloribusq; informem aliquam carneã massam, non aliter q̃ si parerent, educunt. Interim autem interdũ soli flatus, & humorum copia ab vtero prorumpunt, vnde venter sidere solet, atque enumerata symptomata ab ęgrotãte auferri. Porro postquam tempus, quo fœtus vtero gesti moueri solent, lapsum est, pastilli ex myrrha seminum incidentium decocto læuigati propinandi sunt, oleumque † balsami inguinibus, & vteri collo inungẽdum. Ad hæc pessus, qui ruta et mẽtastro cõstãt, & alios capite de mensium prouocatione, fœtusq; eductione conscriptos, subijcere conuenit. Quantitas quoq; catapotijs fœtidis vna vice porrigendis, inscripta, pluries propinabitur, siquidem his omnibus, affectæ propediem liberabuntur.

Quę molã educunt.

† alias chei sim hoc ẽ ligustici.

Laxato, aut rupto ad uasa se minaria peritonæo.

¶ De ramicum generibus. Ca.lxxxix.

SI alicui in abdomine pars aliqua prominet, quæ resupinato ęgro, & leniter digitis parti admotis, sidit, quæq; rursus sedente ęgro, prouoluitur, affectus ramex dictus ęgrum molestat. Quocirca hoc morbo implicitus, a vehementi motu, nempe cursu, saltu, clamore & id genus aliis, pręsertim post ingestum cibum, cohibendus est, ac a fabarum & imprimis phaselorum, lenticulæ, oleorū horumq;, quibus inflandi vis adest commestione, omnino arcendus. Verum inter cætera maxima laboranti solicitudo, vt aluꝰ cita fluat, habenda est, siquidem ea ratione, fortassis quo minus doleat præcauebit. Preter hęc loco deligaturam conuenientem, præcipue dum occasio motum præcipit, accommodare confert. Tamen si vehementius venter eminet, & grauat, a motu omnino abstinēdum, nisi forti fassia inguinibus pręcinctis. Emplastrum ad ramicem. Gallarum cupressi vtriusq; partes duę, myrrhæ, cyperi, sāpsuchi, acaciæ, thuris, gummi Arabici cuiuslibet pars vna. gummi vino lęuigatur, & reliqua

in puluerem probe coacta, illi adijciuntur, deinde contusa, & resupinato ægro admota recte deligantur, & insoluta ad † triduum, aut quatriduum sinuntur. Tunc itaq; rursus supino procumbente ęgro, fascia laxatur, eoq; emplastro abiecto, aliud in eius vicem applicatur, ea namq; ratiõe ne dilatescat malum, cauetur. Quum ramex ad testes pertinet, scrotum increscit ac intumet, idq; vel ob coaceruatos flatus, vel quempiam humorem ibidem collectum, aut propter intestinũ aliquod in eam partem deuolutum. Si itaq; ob prolapsum intestinum contingit, grauis & excrutians, tactuq; indolens ramex erit. Proinde illi eandem quoq;, quã pręscripsimus victus rationem instituemus, ac paulo ante dicto emplastro superaccommodato, locum continuo fascijs constringemus, siquidem ramex vinculis non compressus, indies magis dilatescit augeturq;. Si vero ob coaceruatam humoris colluuiem euenerit, locus lucidus, tersus ac intensus conspicitur. Huic itaq; aquoso ramici epithema a capite de aqua subter cutem ad ἀσκίτηρ descriptum, circum

† alias ad sex, aut septẽ dies, nec male.

linea

ſinendum, aut potius emplaſtri modo ſuper accommodandum. In hoc præſenti affectu, aqua interdum ad inferiora procumbit, per quę etiã nonnunq̃ reſudat, & aliquando parte ſcalpro pertuſa, profluit, quibus occaſionibus ęger ad tempus malo liberatur, at temporis ſucceſſu morbus repetit. Proinde poſt effluxum humorem, ęgrotãti ignitis ferris, & medicaminibus ſtrenue ſiccantibus ac aſtringentibus, ſuccurrendum eſt. Quoniam illorum remediorum vſu, mali reſtitutio fit, nec alias huiuſcemodi noxa ægri tentantur. Cæterum harum manualium curationũ tractatio, propoſiti libri inſtituti non eſt.

Apud Pau. li. 6. Ca. 62. Cel. li. 7. ca 22.

Quando autem huius affectus, flatuoſus ſpiritus autor eſt, locum perfricare bene facit, & oleo ſambucino in quo caſtoreum & euphorbium læuigata ſunt, recte pars tumida ſubungitur, ac in penem quoq; guttatim huius portio, commode per ſyphonẽ inſtillat.

De podagra, reliquiſq; articularijs morbis. Caput .xc.

A calidi humoris afluxu.

SI quando articulos dolor cum tumore exercet, & tactu locus calidus, coloreq; rubro

rubro perfusus percipitur, ægrotanti si dextro pede laboret, ex extrema dextra manu, aut cubito; si sinistro ex summa leua manu, aut cubito, sanguinem detrahito.

Partem quoque affectam, ad reprimendum humorum influxum, doloremque remittendum, hoc epithemate irrorato.

Rosarum rubrarum, sandali rubri, nucis Indicæ, glaucij succi præparati, lapidis Armenij, opij singulorum æquæ portiones, his aqua & aceto subactis, epithema inducitur, ac ne concalefactũ noceat subinde repetitur. Item herbæ pulicaris semen aceto maceratum, & chartæ, vel alicui linteo ad id idoneo inductum, tantisper dum tepuerit, dolenti parti superaccommodato. Quando autem tepuerit, illo amoto, in eius locum aliud applicato. Ad hæc alluum myrobalanorum & hermodactylorum iure deijcito. Præparabis autem huiuscemodi ius hac ratione. Accipies myrobalanorum citrinarũ drachmas quindecim, pulueris turbit, oleo amygdalarum dulcium circumliti, filiculę quam Græci πολυπόδιον vocant) vtriusque

drach

drachmas tres, foliorum arboris senæ drachmas quatuor, seminis fumariæ herbæ tantundem, hermodactyli albi, seminis intybi, seminis apij, rosarum singulorum drachmæ duæ, omnia in tribus libris aquę, ad duarũ consumptionem decoques, & insuper manibus adamussim confracta percolabis, ac eius excolati iuris vncias sex, aut septem cum sacchari albissimi drachmis decẽ, prospere porriges. Verum si quis pręsens decoctum fastidiuerit, catapotia præbeto, quæ lecto decumbentes surgere, moueri, & obambulare faciunt. Compositio quidem eorum in hunc modum se habet. Aloës drachma vna, scammonij ✠ obolus semissis, rosę rubræ contritæ obolus vnus, hermodactyli albi drachma semis, redigito hęc in catapotia, ac vna vice porrigito, habito interim respectu virium ægroti. Cęterum ęger cibis infrigidantibus, & austeris enutriendus est, & a vini potu & carne, hisq; quę melle parantur, circumcindendus. Cum vero tumoris ardor inflãmatioq; conquieuerint, his quæ calidioribus tumoribus discutiendis sunt, affectus sanabitur

✠ Interpres male quartã p. tẽ drachmæ vertit.

tur. Eius quidem notę hoc est. Cera oleo lilij soluta, succo fœnogręci, & seminis lini commiscetur, simulq; ad debitam mixturam pistillo terũtur, & deinde epithematis instar, ęgræ parti accommodantur. Interuallis vero quibus sanus, ac ab accessionibus ęger liber est, venæ sectione circa tempus quo malo torqueri solet, & potissimnm in vere est vtẽdum, ac aluus his quę flauam bilem purgant deijcienda, atq; a vini, & eorum quæ melle apparantur, & carnis vsu abstinẽdũ. Proinde cibis acidis & austeris hisq; frigiditate paribus, enutrietur. Porro partes huiuscemodi vitio cruciari solitas, paulatim a consueto exercitio, dissuescere confert, idque potissimum, dum accessionis tempus expectatur, & corpus & venę sanguine turgẽt, & si a venæ sectione, atq; alui solutione, ad longum interuallum æger sibi tẽperauerit.

Hui⁹ morbi ꝓseruatio.

Cæterum si quando articulorum dolorẽ neq; ardor, neq; rubor concomitetur, & ęger frigida temperie sit, locusque tactu algidus percipitur, inter curationis initia, catapotia maiora de hermodactylis porrigenda sunt.

A crudo humore.

Quorum

Quorum mixtura talis est. Hermodactyli, satyrij, chamæleæ cuiusque drachmæ quinque, hieræ picræ drachmæ decem, cucurbitæ syluestris, centaurij minoris vtriusque drachmæ quinque, euphorbij drachmæ duæ, turbit drachmæ decem, thapsiæ Indicę, zingiberis, sinapis, piperis, castorei singulorum drachma vna, omnia simul rosarum melle excepta, in catapotia digeruntur, horum pondus a drachmis duabus cum semisse, ad tres datur. Sane mirifice hæc catapotia prosunt, siquidem ægre surgentes ad ambulationem promouent. Epithema ad frigidum pedum articularem morbum, efficax. Styracis liquidæ, castorei, euphorbij, myrrhę, aloës acacię singulorum ęquæ portiones, his vino veteri affuso, formatur epithema. Cæterum dolore se remittente, laboranti calidę aquę ab alto instillatiōe, & olei liliorum inunctione, prospere subuenimus. Emplastrum pręterea ex bdellio molli, styrace, fœnogręco, semīe lini & ammoniaco pręparatum, vtiliter dolenti parti inducemus. Adaptabimus autem id ad hunc modum

Vtuntur multi cat. Me. ex hermo. quia non adeo vehementes.

dum, ammoniacum cum bdellio vino veteri diluimus, iisq; linteo aliquo accommodatis, loco instar emplastri superponemus. Id quidē articulorum vitium, quod in lapideam duritiem occallescit, quodq; cola, & articulamenta tophis adimplet, pręsentis affectus, de quo iā paulo ante locutus sum, species censetur. Quare quoq; hoc vitio implicitos a fastidiosa ciborum repletione, frigidę potu, cibis glutinosis et crassis, & crebra temulētia, merito arcere cōuenit. At postq̄ sanitati restituti fuerint, mediocre exercitiū, pręsertim antę cibū illis imperandū est, & a venere imprimis ventriculo cibis distenso, sunt cohibendi. Ad hęc a balneo dulcis aquę abstinere, & post assumptos cibos quiescerę consilium est. Potui vero eis vinum merum ac vetus, & ea quę vrinas citāt medicamīa, dū sani viuūt, porrigēt. Affect⁹ a parte implicita coxēdix apellat⁹, is dicit, q ab osse lato et coxēdicis p fœmur ad genua vsq; ptēdit, q̄q; nōnūq̄ etiā in lōgū virgę instar, p totū crus dimiss⁹ ad sūmū vsq; pedē ptigit. In hoc itaq; affectu, si i tēpie calor pręualet, vi[illegible]

colora

Tophi articulorum.

Malia fri. humore p̄seruatio.

Coxēdix.

A sāguie.

coloratæ ſint, ſanguis primũ vena cubitum perreptante lateris dolentis pertuſa, ob plethoriã, minuendus eſt, deinde poplitis, aut ea que exteriorẽ malleolũ perreptat, diriuationis grã ſecta, opẽ fert. Item ea quę ad calidũ articularem pedum dolorem inſcripſimus, inducere parti affectę, ſummopere confert. Cæterum ſi ęger frigida temperie fuerit, colorq; exalbidus & aquę ſubter cutem ſimilis, ſubinde raphani decocto, & ſyrupo acido, vomitum irritato. Coxã vero, & fœmur, & tibiam totam oleo in quo caſtoreum, euphorbiũ & ſtyrax lęuigata ſunt, cõtinuo inungito. At ſi coxendicis dolor diuturnus et ſolutu cõtumax fuerit, ægrotãti clyſteres ex muria Nabathææ & nitro præparatos, infundito. Collyriũ quoq; ex cyclamine & ſylueſtri cucurbita cõfectũ, & raphani & cepę decocto ſolutum, quouſq; locus leniter exulceretur ſuperaccõmodato, quoniam papulis concitatis, affectus ſubinde reſtitui conſueuit. Si vero morbus in vetuſtatẽ inciderit, ſumito ſinapis, & ſtercoris colũbini æquas partes, & eas tritas ficuũ decocto excipito,

A crudo ſucco.

ac

aç in morem emplastri coxendicis regiõi su perinducito, ac tantisper dum ex concitatis vesiculis sanies profluat, sinito, & deinde locum aqua calida irrorato. Post hæc diebus aliquot, ægrum a medicaminum vsu immunem reddito, sicq; sanitati nõ restituitur, eandem curandi rationem repetito, ac ita ęgrotanti succurrito. Porro si affectus diuturnus ad multũ tempus exercet, suspicieque sit luxationis capitis fœmoris ex coxendicis cotile, ob viscosi humoris vitiũ, aut si articulus iam luxatus fuerit, ad vstionẽ descendere oportet. Proinde ferreo instrumento instar rotę adaptato, locum circa articulationis latera vrito, & in lati ossis summitatis, ac fœmoris capitis cute, ignito ferro aliam crustam inducito, prioremque ea ratione augeto. Verum huius rei tractationem præsentis libri termini haudquaquam admittunt. Præter aũt oĩa iam comprehensa, dũ valet æger, vomitum sibi familiarem reddet, ac aluum facile respondentẽ, sibi procurabit. Prę terea victus rationem (crassos cibos multãque temulentiam a se arcendo) extenuabit.

Recentiores Græci tres crustas vrũt.

Ad

¶ *Ad incipientem gibbum. Caput. xxi.*

Ab humo re frigido,



Vum gibbus primũ nasci cœperit, catapotia maiora ex hermodactylis porrigito, ac subinde olei † ligustici drachmas tres, cum seminum calidorum decocti vncijs tribus, propinato. Ad hæc partem oleo sambucino in quo styrax liquida, castoreum, euphorbium subacta sunt, illinito, & a crassis refrigerantibusq; cibis, ægrum arceto. Præterea aquam calidam, cui mentastrum, sampsuchus & stichas Arabica, seu gallica incocta sint, parti ab alto superfundito, insuper frequentes frictiones, atq; ex calidioribus oleis inunctiones, tentato. Quod si hoc morbo correptus puer fuerit, in calidam insessus, ac ex iam enarratis oleis inunctiones, abunde auxiliabuntur. Verum si nũc primũ nascentem gibbum febris concomitetur, a iam dicta curandi ratione plane est discedendum, & ex herbis infrigidantibus decoctum cũ cassia fistula potui propinandum. Item vena quoq; axillaris pertundenda, atq; emplastra ad dolẽtẽ locũ vsq;, vi sua refrigerãdi pertreptãtia, affectæ parti superaccõmodãda sũt.

† alias balsami,

Ab inflammatione,

D

¶ De varicibus. Caput. xcii.

SI venę dilatatę & turgidę et varijs orbibus implicatæ viridioresq́ in crure conspiciãt, affectus a plerisq́ vitis appellatus, ob similitudinẽ quã cũ vitis maioribus ramis inæqualiter distributis habet, hominẽ afficit. Quo morbo multos labores pedibus subire soliti, cibisq́ melãcholicũ sanguinẽ coacervantibus copiose se implẽtes, subinde offẽdũtur. Inter initia itaq́ pręsidiorũ venã axillarẽ incidere expedit, ac his quæ bilẽ atrã educũt, quorũ capite de melãcholia meminimus, alu⁹ rectissime subducetur, Et hęc pluries reiterãda sũt, & ab omnibus a qb⁹ melãcholici arcẽtur, omnino præsẽti affectu implicitꝭ cohibẽdi sunt. Postq̃ aũt ad dies aliquot præscripta curãdi ratione vsi sumus, sanguinis detractionẽ e venis cruris ĩtumescẽtib⁹, moliri opportunũ erit, ex q̨bus sãguis manare sinẽt, tãtisper dũ quidq̃d in illis collectũ sit, effluxerit. In summa igitur, ægrũ bilem atram euacuantibus vti, venam q́ axillarẽ pertũdere cõfert, deinde & ab omnibus melãcholicũ succũ generãtibus, abstinere opportunũ est.

A crasso et melancholico sanguine.

Excīndũtur iterdũ varices, vt apud Pau. li. 6, ca. 82.

De

¶ De elephantia. Caput. xciii.

HIc affectus postquam penitius radices infixerit, nunquam curationem admittit. At si recens adhuc malum est, & manũ quis ei recte adhibet, eoque quo debet modo, præsidia applicet, restituitur, aut saltem ne inualescat augeaturq;, illi prospicitur. Quando itaq; crura intumescunt, totusq; habitus atro colore suffunditur, & venæ quas varices appellant apparent, frequentem vomitũ imperare conducit, similiter quoq; a nimia obambulatione, & a recto corporis statu abstinere cõfert. Præterea venter secundũ vomitũ; catapotijs maioribus ex hermodactylis ducendus est, & deinde vomitus reiterandus. Hęc namq; subinde repetita iuuant, & æger a crassorum esu, vtiliter arcetur. Item tibiam totam ligatura intercipere conuenit, idq; vinculo prius in calcaneum iniecto, atq; ita sursum ad genu deducto. Verum ante ligationẽ, epithemata ex aloë, myrrha, acacia, hypocistide, & alumine, simul omnibus in aceto acri detritis, præparata, cruri admouere ex vsu est. Venam quoq; interiorem cubiti si

ti si res expostulauerit, manus oppositæ in cidere oportet. Caueat etiam ne rectus steti nisi vniuerso crure exactissime deligato, & nulla ratione ab huiuscemodi epithematum vsu, abstineat. Item vomitu quoque iden tibem vtatur. Quod si æger statim a vomitu quietem petat, is brassicarum seminibus sti chade Arabica, sarmentorum cinere, lupi nis, nitro, caprino stercore, fœnogræci fa rina, simul in salita aqua decoctis, euaporan dus est. Præterea vno atque altero die ex li nio fotus, optime facit, nam hoc propositi affectus, præcipuam partem discutit aut sal tem illum leniorem mitioremque efficit.

De lumborum rubore seu exulceratione.

Caput. xciiii.

CVm quispiam diutius supinus dorso incumbit renum regio rubet, vnde & llas, ma
† parua, vlcuscula nonnunquam eueniunt. ligna.
Quando itaque rubor intendi conspicitur, milium, aut panicum, aut salicis folia sub sternenda sunt, ægerque frequenter ab incubi tu subleuandus est. Ac hæc loca rubentia a qua rosacea niue refrigerata, irrorare eventi

laeque conducit. Verum calore non conquiescente, epithema Arabibus alhubrati dictum ex aqua rosacea, camphora & aliis quibusdam refrigerantibus succis preparatum, veluti capite de phlegmone descriptum est, summa vtilitate superaccommodabitur. Vel succus plumbi, supra ad vuluæ scissuras inscriptus, vtiliter loco inducetur. Iam si papulæ, atque exulcerationes oboriantur, vnguento quod cerussa constat circumlitæ, restituentur.

L.1.7.ad Almã.ca. 20.

¶ *De doloribus extremarum, summarumue partium.* Caput. xcv.

DVm dolor aliquis, manum aut pedẽ exercet, æger interrogandus est, an is illi ex ictu, vel incidente quopiam corpore, vel diuturno in partem innixu, vel alia quacumq; manifesta causa, euenerit. Quoniam si eius doloris externa causa autor non fuerit, affectum locum intueri oportet, an ne scilicet cæteris partibus plus minusue rubeat, siquidem si vniuerso corpore magis rubore suffusus fuerit, presidia phlegmoni dicata, ex vsu erunt. At si neq; calidior, neq; sanguino-

lentior

sentior percipiatur, sed si indies liuescat exc Li 7.
ceturque, aquam calidam ab alto illi instil- Almã, ca
lare confert. Item cera oleo macerata, inun- 106. A.
cta, & tantisper dum conquieuerit dolor, in
parte relicta, subsidium præstat. Cæte-
rum si pars subtumida, manuum tactui sub-
frigidam temperiem referat, subinde eam
infricare expedit, ac aquam calidam in qua
sampsuchus, chamemelum & stichas Ara-
bica ebullierint, parti infundere, vti iam di-
ximus, vtile putatur. Dehinc oleo luteo- Officinæ cheiri vocant.
rum violarum, quæ antiquis parietibus in-
nascuntur, locus irrorabitur. At æger vi-
ctus rationem extenuabit, multoque exer-
citio vtetur. Item in laconicum primam
balnei domum, vt sudorem prouocet, vtiliter
ingredietur. Verũ si hæc inualida fuerint,
aluus serosum succum expurgantibus reme-
dijs, ducenda est. Pars præterea si tactu fri-
gida experiatur, primum fricanda est, dein-
de oleo costino, & sambucino, & oleo glan-
dis vnguentariæ, & his viribus paribus, mo-
diceq; inferuefactis, circumlinetur. At si hæc
quoq; inefficacia fuerint, vnguentis, capite

PARA. IN NONVM

de neruorum resolutione compræhensis, donec probe omni molestia æger liberetur, inter vngendũ vtemur.



FINIS Paraphraseos in nonum Rhazæ ad Regem Almansorem, de affectuũ singularum corporis partium curatione, per Andream Wesalium Bruxellensem.



ANDREAS WESALIVS
Bruxellensis Candido
lectori S. D.

VEreor Optime lector, undecumque delicatioribus auribus satisfactum non esse, quum interdum in hac nostra paraphrasi uoces quasdam ab Arabibus, & fere omnibus nostri temporis Medicis in medendi usu tritas reliquerim, quæ tamen nec uere latinæ dici possint, nec ab eruditis, in latina lingua scriptoribus (Plinium dico, Celsum, Largum, Varronem & Columellam) receptæ sint. Quare te hac succincta & extemporanea epistola admonendum duxi, non id ubique, sed interdum & necessario factum, nimirum in quibusdam simpliciū medicaminum Græcis illisque autoribus incognitis nominibus, & aliquibus compositorum medicaminum formulis, cuiusmodi sunt, myrobalanorum Arabibus usurpata genera, tamarindi, camphora, iuleb, syrupus, electuarium, aliaque (si quæ reperiantur) similia. Quidquid tamē sit, nullam omnino eius generis relictam existimo, quam nō alicubi in libri marginibus, quibus interdum lectori consulere statui, aut orationis serie, prout res postulare uidebatur, explicauerim, meumq; quid de ea sentire iudiciū ad scripserim. Neque uero me fugit esse nonnullas, quæ latine quidem

quidem græce ue exprimi potuissent. Sed quoniã autores de his parũ inter se consentire uiderentur, satius putaui, eas quoque quales reperisse, relinquere. Talia sunt, turbit, spodium, & si quæ ijs sunt cognatæ dictiones, quas tamẽ omnes huiuscemodi fere nota [illegible] uel semel saltem signari curauimus. Præter quam, & hasce [illegible] in ipso contextu dictionisque serie collocatas reperies, ut nimirum intelligas, quod quidquid his includitur, id Rhazæ omnino non sit. Quanquam nec omnia, quæ paraphrastica libertate interieci, his statim quoque characteribus ceu terminis intercipienda duximus, at ea dumtaxat, in quibus, aut propter prolixitatem, aut nouam inuentionem, a morosiori quopiam petulãtiorisque linguæ incusari possem. Licet & id rarius, quum paraphrastes, nõ autem interpretis officium insecutus sim. Vale candidissime lector, & hunc nostrum laborem, quem primus inter eos qui aliquid posteris in medicina reliquerunt subiui, bene consule.

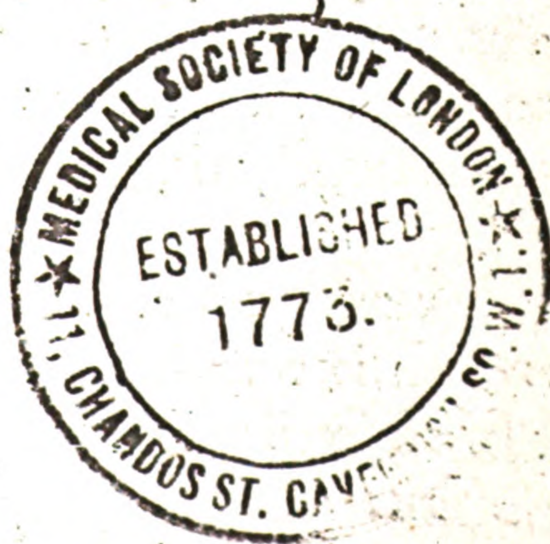
Anno. 1537.

Men. Mar.

ELENCHVS SIVE INDEX

brevis eorum, quæ capitibus singulis huius libri continentur.

FINIS.



ERRATA.

Folio. 2. pa. i, verſ. 7. tijs. 6. 2. 24. ſpecies. 14. 2. 6. hæc ſimul. 16. 2. comiti. 17. 2. 15. malleo. 17. 2. 19. aceto. 22. 1. 16. myroba. 23. 1. 9. decem. 24. 24. 2. 16. rum, ta. 26. 2. 14. vlceris curatio. 27. 1. 11. accommo. 31. 1. hyſſo. 32. 2. 3. afflux. 33. 1. 13. men. 37. 1. 21. tet) ægrotantem intra. 40. 1. 10. rium efficacius tra. & 16. hypo. 42. linea. 14. in margine, Ex pituita. 47. deglu. 49. carica. 52. αι. 53. 2. 18. ſtrat. 1 21. 57. 18. abiici. 22. Quod ſi. 64. rute. 67. 1. maticum. & 26. ſemiſſ. 76. ribes. 95. Quare. 86. ſyrupi. 93. collyr.

Ad reliqua leuioris momenti lector pius facile conniuebit.